

Danmark affolkes

Se navnene på de 53 landsbyer,
der dør over de næste 30 år

| Ny viden:
Kaffe er sundt

| Vælg den rigtige
børneopsparing

| Opfindelser:
Kunsten at få en idé

2 BILLIGE MÅDER AT FÅ VARMEN PÅ:

1.

GÅ TUR MED NABOENS GRAND DANOIS

2.

ELLER BRUG FDB-KORTET, OG **SPAR 165 KR.**
PR. 1.000 LITER OK FYRINGSOLIE

Som FDB-medlem sparer du masser af penge, når du handler fyringsolie hos OK. Med dit FDB-kort ved hånden får du 165 kr.* i bonus hver gang du køber 1.000 liter fyringsolie. Og er du ny kunde, sparer du op til 765 kr. ved første levering. Bestil nu på **70 10 20 33** eller på **www.ok.dk**.

* Dette gælder ikke medejere af OK

MED OK PRISLOFT® UNDGÅR DU PRISCHOK

Tegner du en aftale om OK PrisLoft®, er du sikret mod uforudsete prisstigninger på op til 5.000 liter fyringsolie pr. år. Det giver tryghed og overblik over varmebudgettet.

Slingrekurs dræber byer

Undskyld. Vi ved det godt. Det er provokerende, når vi inde i dette magasin bringer dødsannoncer for et antal byer. Det er ikke for at træde på dem, der bor i de nævnte byer. Men det er et faktum, at et antal danske byer må lukke og slukke inden for et antal år.

Det ved Folketingets politikere godt – og bevilger derfor masser af penge for at stoppe udviklingen. Frem til 2013 vil staten og EU tilsammen bruge 6,2 milliarder kroner på at forbedre levevilkår på landet og skabe flere lokale arbejdspladser. Det sker gennem dét, der kaldes landdistriktsprogrammet.

Men hvad politikere gør med den ene hånd, hænger dog dårligt sammen med den lyst, som mange politikere har til med den anden hånd at afskaffe både lukkelov og planlov. Det vil sige de love, som regulerer, hvor længe en butik må have åbent – og hvor store butikker, der må ligge hvor.

Alt kan ikke liberaliseres. Færdselsloven sikrer, at vi fartglade danskere ikke blot kører så stærkt, som vi har lyst til, men bliver hjulpet til at huske, at farten dræber.

Tilsvarende bør vi måske hjælpes til at forstå, at vi ikke kan handle frit, når vi har lyst, hvis Danmark også i fremtiden skal bestå af et miks mellem små, større og helt store byer.

Butikkerne på landet skal gennem en lukkelov og en planlov have hjælp til at kunne bestå. Nok så mange tilskud til lokal kultur, fritidsaktiviteter og arbejdspladser kan ikke kompensere for det tab, et lokalt samfund får, når byens eneste butik må dreje nøglen for sidste gang.

Det er spild af penge både at holde i liv i yderområdernes byer – og samtidigt gøre det umuligt at opretholde selv samme liv. Det er på tide at vi alle finder ud af, om vi vil eller ikke vil bevare de små byer.

Flemming Jørgensen, chefredaktør

Abonnement: Telefon 43 86 20 20. E-mail: medlemsservice@fdb.dk. Pris: FDB-medlemmer 123 kr. Ikke FDB-medlemmer 288 kr. Europa, Færøerne og Grønland 414 kr. **Artikelforslag:** samvirke.redaktionen@fdb.dk eller Fanøgade 15, 2100 København Ø. Send en synopsis først. **Klassesæt til undervisningsbrug:** Telefon 39 47 00 00. **Annoncesalg:** FrontMedia, Høgevej 5 D, 3400 Hillerød. Telefon (0045) 48 22 44 50, Telefax (0045) 48 24 43 47, e-mail: samvirke@frontmedia.dk. www.frontmedia.dk. **Redaktion:** Flemming Jørgensen (ansvarshavende chefredaktør), Pia Thorsen Jacobsen (redaktionschef), Lotte Malmgren, Didde Rishøj og Lars Aarup (redaktører), Inger Abildgaard, Signe Gry Braad, Therese Christensen og Kristian Herlufsen (journalister), Kim Kragh-Møller, Christel Frydkjær og Emil Tyge (layout), Pernille Kristensen (sekretariat), Henrik Thorvald Rasmussen (marketingchef), Kirsten Grenaa (korrektur). **Adresse:** Fanøgade 15, 2100 København Ø, Telefon 39 47 00 00 kl 9-15, Telefax 39 47 00 01, samvirke@fdb.dk. **Tryk:** Broschek Tiefdruck, ISO 14001-certificeret. **Papir:** My Brite fra Myllykoski/MD Plattling, ISO 14001- og EMAS-certificeret. Annoncer indrykket i Samvirke udtrykker ikke nødvendigvis redaktionens holdning. Udgives af FDB. ISSN 0036-3944.

»Vi danskere
bør måske
hjælpes til
at forstå, at
vi ikke kan
handle frit,
når vi har lyst«

KUNSTKALENDER
PRIS 139,-
MEDLEMSBONUS 10%

FDB MEDLEMSFORDELE
SIDE 96-97

BONUS PÅ FYRINGSOLIE

SKIFERIE MED CIAO FERIEBOLIGER
2% BONUS

CIAO
ferieboliger

INDHOLD

- 6 Landsbydød**
53 byer lukker inden for 30 år
- 18 38.053,- lige ned i sparegrisen**
Vælg den rigtige bank til børneopsparingen
- 28 Madnoter**
- 30 Sundere end du tror**
Snup en kop kaffe
- 36 Opfinderen**
Mød Erik Skaarup, manden bag BølgeHøvlen
- 42 Synspunkt**
Designere med dårlig samvittighed
- 56 Læserbreve**
- 58 Brevkasse**
- 60 Fra clips til Skype**
Kunsten at få en fiks idé
- 66 Mørk ø**
Bornholm slukker gadelygterne kl. 24
- 72 Dönermysteriet**
I Tyskland sælges dagligt
over to millioner dönerkebab
- 78 Noter**
- 80 Læserbreve**
- 82 Æseløret**
Om drager
- 92 Krydsord & sudoku**
- 94 Siden sidst**
- 98 Samvirke næste gang**
– og for længe siden

22 Derudaf

Mød fire truckere, der til hverdag er på vejene med 30 ton stabilgrus fra Sorø eller 48 paller øl til Rødovre

86 Én peanut er nok

Christoffer McEwan på fem år kan ikke tåle jordnødder. Det har alvorlige konsekvenser for hele hans familie

70 Kan netkøb altid fortrydes?

Få svar på, om din 14 dages fortrydelsesret også gælder, når du selv henter varen i butikken

Whiskas® Dampkogt Så godt som ferskt!

Whiskas® Dampkogt er et fuldfoder, som både du og din kat vil elske. Nænsom dampning bevarer ikke bare den gode smag, den bevarer også råvarene og vitaminer væsentligt bedre. Gør hver dag til en god dag – byd din kat på en portionspose Whiskas® Dampkogt.

whiskas®

Hver dag er en god dag

www.whiskas.dk

MARS
danmark

Tlf. 43 24 51 00

Disse 53 landsbyer dør

Landsbyerne dør én for én – trods gode intentioner og store ord. Samvirke har sat navn på de 53 byer, der dør næste gang

Tekst: Lars Aarup

Inden for de næste 30 år vil 53 landsbyer falde under grænsen for definitionen på en by, der er 200 indbyggere. Det viser en befolkningsfremskrivning, som Samvirke har lavet blandt 1436 byer.

Tallene er baseret på Danmarks Statistiks befolkningsopgørelser gennem 100 år. De 53 landsbyer, der optræder på denne side, har alle oplevet en tilbagegang i befolkningstallet på 10 pro-

cent over de seneste 10 år – eller en tilbagegang på 20 procent over de seneste 20 år.

Formanden for paraplyorganisationen Landdistrikternes Fællesråd, Lone Andersen, kalder udviklingen rystende.

»Trods gode intentioner går det den forkerte vej. Der snakkes for meget og handles for lidt,« siger Lone Andersen.

Hun mener, at Danmark har brug for, at der bor folk på landet.

»Landbruget er afhængigt af, at der er velfungerende følgeindustri, håndværkere, servicefag og arbejdskraft.«

»Naturen skal også passes, så den ikke springer i krat og senere i skov. Vi kan ikke have store ødemarker i Danmark, hvor der ingen mennesker bor,« siger Lone Andersen. ■

LANDSBYER – DER VAR EN GANG

Søllinge † 9. januar 2009	Voldum † 29. juni 2023	Systofte Skovby † 19. juli 2018
Errindlev † 30. juni 2027	Kølby † 4. januar 2017	Asserballe † 14. maj 2015
Svanninge † 6. maj 2008		Østerby Havn † 3. marts 2020
 Ørsted 5620 Glamsbjerg † 21. april 2023	Frøslev 7900 Nykøbing Mors † 1. januar 2016	Halbjerg † 29. september 2013
Syvsten † 1. maj 2017	Handest † 16. april 2019	 Ryde 7830 Vinderup † 14. september 2011
Hanstholm † 2. marts 2026	Broby Overdrev † 1. april 2014	Åbyen † 16. april 2023
Nymindegab † 25. marts 2015	Blommenslyst † 26. februar 2027	Gedser † 25. juli 2038

<p>† Sønderup 9541 Suldrup † 7. maj 2016</p>	<p>Utterslev † 28. marts 2029</p>	<p>Ræhr † 18. juni 2022</p>
<p>Stakroge † 31. august 2026</p>	<p>Thorsminde † 12. december 2018</p>	<p>Rakkeby † 7. juli 2015</p>
<p>Tarup † 11. juli 2021</p>	<p>♡ Stårup 4500 Nykøbing Sj. † 12. august 2017</p>	<p>Måre † 18. juli 2023</p>
<p>Blåhøj † 31. januar 2035</p>		<p>† Østrup 9600 Aars † 7. oktober 2035</p>
<p>Rindsholm † 3. januar 2015</p>		<p>Tornemark † 21. august 2022</p>
<p>Birket † 23. marts 2013</p>	<p>Vidstrup † 15. november 2009</p>	<p>Ålum † 21. august 2019</p>
<p>Vilslev † 13. februar 2021</p>	<p>Grønnemose † 21. oktober 2022</p>	<p>Svindinge † 9. maj 2024</p>
<p>† Sundby 7950 Erslev † 28. august 2027</p>	<p>Anderstrup † 1. marts 2020</p>	<p>Jegind † 30. juli 2014</p>
<p>Aidt † 21. december 2010</p>	<p>Øster Doense † 8. januar 2025</p>	<p>Høgild 7400 Herning † 11. august 2016</p>
<p>† Bregninge 5700 Svendborg † 15. juni 2015</p>	<p>† Havneby 6792 Rømø † 20. november 2011</p>	<p>Randbøldal † 31. maj 2025</p>
<p>Fårhus † 3. september 2013</p>	<p>Ramsing † 2. august 2026</p>	<p>Branderup † 26. april 2020</p>
		<p>Bislev † 11. marts 2010</p>

I 1995 fløjtede den sidste stationsforstander til afgang fra Gedser. Siden har stationen været ubemandet og uden billet salg

Gedser lukker 25. juli 2038

Siden 1960 er befolkningstallet i Danmarks sydligste by faldet støt. I dag kommer der kun tog to gange i døgnet

Tekst: Kristian Herlufsen og Therese Dons Christensen Foto: Sine Fiig

For enden af hovedvej E55 ligger Gedser Færgehavn og Station. Skal man til byen Gedser, skal man dreje fra til venstre. Hver dag ankommer og afgår to regionaltog. I gennemsnit har fire passagerer dagligt taget toget fra Gedser mod København de seneste seks år. Endnu færre er i det tidsrum ankommet til byen.

Færgerne »Prins Joachim« og »Kronprins Frederik« sej-

ler hver anden time hele dagen fra Gedser til den tyske by Rostock. Den første færge krydsede Østersøen i 1886 fra Warnemünde, og rutens storhedstid var omkring afslutningen af den kolde krig, hvor østtyskere (Warnemünde og Rostock var en del af DDR) igen kunne rejse frit. Fra 1989 til 1990 tredobledes antallet af passagerer. Frem til 1995 tog færgerne togvogne med over Østersøen – i dag er det kun muligt at

komme med færgen med bil, lastbil og bus. Men godsmængden er stigende, og Scandlines har i oktober indsat endnu en færge mellem det sydlige Falster og det nordlige Tyskland.

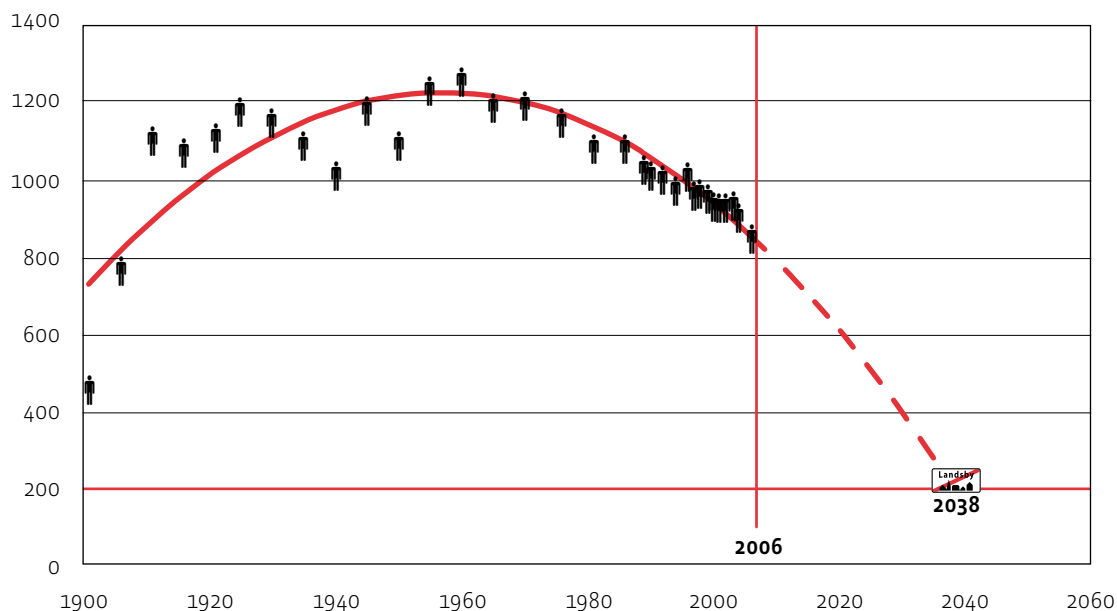
Beboerne i Gedser er glade for deres by. Men de har heller ikke andet valg, for huspriserne er så lave, at det for manges vedkommende er helt umuligt at sælge deres hus og købe en ny bolig i en større by. ■

De to tidligere storebæltsfæger »Prins Joachim« og »Kronprins Frederik« krydser Østersøen hver anden time. Scandlines er byens store arbejdsplads

Antal personer

Hvis udviklingen i Gedser fortsætter uændret, vil byen miste sin bystatus i 2038. Ifølge Danmarks Statistik defineres en by som en bebyggelse med mindst 200 indbyggere, og hvor afstanden imellem husene ikke overstiger 200 meter – offentlige anlæg, parker, kirkegårde m.v. er dog fraregnet

Er Gedser så dystert som Samvirkes beregninger? Vi tog til Falster for at vurdere stemningen blandt nogle af indbyggerne i landets sydligste by.

**CHARLOTTE MANDEL RYGAARD,
SELVSTÆNDIG**

31 år og indehaver af en børnetøjsbutik, der sælger økologisk børnetøj.

»Vi købte hus i Gedser for ti år siden. Det var et rigtig håndværkertilbud, og dem er der mange af hernede, selvom det bestemt er blevet bedre. Mange fra min mands årgang er også begyndt at flytte tilbage. Det er nu, de skal have børn, og så trækker Gedser lidt. Samtidig er der blevet bygget en del, og hele udstykningen er blevet solgt nu.«

»Vores tre børn kan cykle sikkert rundt, og vi bruger naturen meget. Vi går tit en tur i skoven, og der er ikke noget som en spontan tur på stranden med madpakker.«

»Vi skal prøve at skubbe mere gang i udviklingen, og jeg er selv gået med i det arbejde, for min aldersgruppe med småbørn skal også repræsenteres.«

**»Vi skal have mere turisme, og så skal vi have noget erhvervsliv hertil«
Sognepræsten**

SØREN WINTHER NIELSEN, SOGNEPRÆST

»Det vrirler med visioner for Gedser. Vi har nedsat en styregruppe, som skal give liv til

byen, og meget peger i retningen af, at vi skal have mere turisme, og så skal vi have noget erhvervsliv hertil. Altså

man kommer ikke forbi Gedser, som man kommer forbi en anden by. Som følge deraf kan det godt være, at vi har været vant til at skulle klare os selv. Her er masser af frivillige kræfter. Når det bliver mørkt, så dør byen selvfølgelig ud som andre byer. Men det myldrer alligevel. Der er masser af kurser og sangaftener. Men byen er ikke døende. Tværtimod er det lige præcis i de her år, det går den anden vej. Vi har også tænkt på, om mon ikke de høje huspriser andre steder i landet kunne få folk til at opdage, at der ligger en perle hernede. Du kan få to byggegrunde for 80.000 kroner og selv bestemme dit hus. Du har al den natur, du vil have. Du har hele mælkevejen for dig selv om aftenen, og der er flere kastanjer hernede, end børnene kan nå at samle op.«

**BIRGIT CHRISTIANSEN,
BØRNEHAVELEDER**

»Da jeg gik i skole hernede som barn, var der selvfølgelig mere liv i byen. Der var mere liv omkring færgerne, og der var posthus, politistation, told og så videre. Der var også betydeligt flere butikker. Men jeg vil ikke sige, at Gedser ligefrem er uddøende i dag. Der sker ting hernede, og der er en optimisme. Blandt andet dengang vores skole blev nedlagt. Da var der en kampånd og et sammenhold, hvor det lykkedes at få friskolen op at stå. Men det, vi selvfølgelig mangler, er arbejdspladser, så der er noget at flytte herved efter. Jeg kunne godt ønske mig nogle flere børnefamilier og lidt flere

kunder i butikken. Vi har højt til loftet og dejlige naturområder hernede, så det er et dejligt sted for børn at vokse op.«

»Udviklingen har altid været i bølgetoppe og dale. Vi tror på fremtiden«

Jørgen Bisbjerg

RANDI RASMUSSEN OG JØRGEN BISBJERG, PENSIONISTER

Er engagerede i bevaringsforeningen til Gedser Vandtårn. Jørgen er tidligere stationsforstander på Gedser Station.

»Vandtårnet har været en del af byens vandforsyning helt frem til 1966. Så stod det i knap 30 år og forfaldt,

indtil vi i midten af halvfemserne var nogle stykker, der gik sammen og dannede en bevaringsforening. Vi købte vandtårnet af ejerne for en krone. Vi har renoveret det og har nu mellem 4000 og 5000 besøgende hvert år.«

»Vi tror bestemt ikke, byen er døende. Der er ved at blive bygget nyt færgeleje, og snart indsætter Scandlines endnu en færge på overfarten. Byen er også ved at blomstre lidt op igen. Guldborgsund Kommune har samtidig besluttet at gøre mere for yderkantsområderne, hvor vi i Gedser er sammen med Fanø i et projekt om egnsudvikling.«

»Gedfers udvikling har altid været præget af bølgetoppe og bølgedale. Vi tror på fremtiden.« ■

Lad falde, hvad ikke kan stå?

Hvis affolkningen af Danmarks yderområder skal bremses, skal vi turde rive ned og lade nogle landsbyer dø, for at andre kan leve, mener eksperter

Tekst: Tommy Brandi Krog

De gode hensigter står i kø for at hjælpe udkants-Danmark.

Fødevareministeriet, Indenrigsministeriet, Miljøministeriet. Lokale ildsjæle. Offentlige penge, private penge og fondspenge.

Nogle steder er det lykkedes at vende befolkningsnedgang og forfald til fremgang og nye bydele.

kapital i ryggen og landsbyernes for-kæmpere. De er bestemt ikke enige om alt, men de synes enige om, at vi må se på udkants-Danmark med nye øjne.

Eksempelvis skal vi holde op med at foregive, at vi kan redde alle landsbyer og rejse udkants-Danmark til noget, der blot ligner fordums styrke:

»Det her er ikke en udvikling, vi kan

åbne øjne. Hver gang en landsby lukker, forsvinder også en valgmulighed mellem livet i byen og livet på landet,« siger lektor Gunnar Lind Haase Svendsen fra Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter på Syddansk Universitet i Esbjerg.

SVÆRE BESLUTNINGER. Nedrivning og lukning af landsbyer er hård kost. Det næste sprængfarlige spørgsmål lyder derfor: Hvordan prioriterer vi, hvilke landsbyer der skal satses på – og hvem skal tage de svære beslutninger?

»Ingen har jo lyst til at lukke en landsby. I praksis vil det derfor hedde sig, at man koncentrerer indsatsen om nogle byer,« siger Gunnar Lind Haase Svendsen fra Syddansk Universitet, som mener, at landsbyerne skal lære at samarbejde og dele rollerne mellem sig frem for at konkurrere:

»Hvis du i en kommune har et udkantsområde med to-tre tæt liggende byer, kan det ikke nytte noget at tro, de alle skal have en skole eller en ny multihal. Her skal de nye kommuner blive bedre til at prioritere ud fra devisen, at det er økonomisk mere rationelt at samle de offentlige serviceudbud i én af landsbyerne,« siger han – vel vidende, at det kan skade udviklingen i de andre.

Samvirkes kilder er også enige om, at de svære valg skal træffes lokalt. Af de folkevalgte byråd i et tæt samspil med lokalbefolkningen:

»De lokale politikere har forståe-

»Vi nødt til at diskutere byernes eksistensberettigelse. Det er en utopi at bevare dem alle«

Landsbyforsker Jørgen Møller, Aalborg Universitet

Det ændrer bare ikke på det samlede billede. Udviklingen er ikke med landsbyerne. For folk flytter stadig væk, landbrug og industrier lukker, og huse får lov at forfalde.

For 20 år siden flyttede store dele af industrien vestpå til Trekantsområdet og Midt- og Vestjylland, hvor der var masser af ledige hænder fra landbruget. Men i dag har mange af virksomhederne rykket produktionen ud af landet, og fokus er skiftet til højteknologi og viden – med virksomheder og højtlojnnede medarbejdere, der rykker sammen i storbyerne.

Med andre ord: Den generelle samfundsudvikling ser ud til at trække mere den forkerte vej, end alle de gode hensigter haler den rigtige.

Samvirke har til denne artikel interviewet landsbyforskere, arkitekter, folk med stor-

vende, det er en udvikling, vi kan tilpasse os. Vi kommer ikke tilbage til en tid, hvor der er skoler og brugser i hver en landsby. Landdistrikterne er nødt til at finde en ny rolle i en ny virkelighed,« siger projektleder Karen Skou fra den 30 milliarder kroner store fond Real-dania, der frem til udgangen af 2012 investerer godt 100 millioner kroner i demonstrationsprojekter i tre danske udkantsområder – Thy, Lolland og Bornholm.

UTOPI AT BEVARE ALLE LANDSBYER.

Og så skal vi i højere grad turde stille de sprængfarlige spørgsmål. Som: Skal vi overhovedet kæmpe for at bevare landsbyer, som folk tilsyneladende ikke gider leve i?

»Vi skal ikke holde landsbyer åbne for enhver pris. Men vi skal være klar over konsekvenserne og vælge med

ligt nok været tilbageholdende med at prioritere, fordi det politisk er uhyre vanskeligt at skulle medvirke til en afvikling,« siger forskningschef i Statens Byggeforskningsinstitut Thorkild Ærø og håber på, at politikerne i de nye kommuner vil kunne se med friske øjne på situationen.

Som hjælp til de svære beslutninger kan kommunerne opstille nogle kriterier, som der er bred enighed om har betydning for en bys overlevelse. Herunder god beliggenhed – enten nær en større by eller tæt ved vand og skov – et aktivt foreningsliv, bevaringsværdige huse og en købmand, skole eller et plejehjem.

SIGER ET OG GØR NOGET ANDET. Kommunerne i yderområderne står dog ikke alene med kampen, mens storbyerne mæsker sig i en rus af friværddi og høje lønninger.

En række ministerier og styrelser har i årevis gjort en stor indsats for at komme de betrængte udkanter til undsætning. Fødevareministeriet styrer EU-midler til landdistrikterne, Indenrigsministeriet deler ud af en landdistriktspulje, og mange andre offentlige instanser spæder til med penge, vækstfora og dialoggrupper.

Problemet er bare, at ingen rigtig synes at vide, hvor meget de gode hensigter i praksis gavner – indsatsen er ganske enkelt for ukoordineret, mener forskeren Gunnar Lind Haase Svendsen:

»Det virker, som om både ministerier og politikere tænker, at vi er nødt til at gøre noget for udkantsområderne, men vi ved ikke helt hvad. Så derfor støtter vi lidt af det hele. Men på den måde får vi jo aldrig det overblik og den overordnede diskussion, som vi har brug for.«

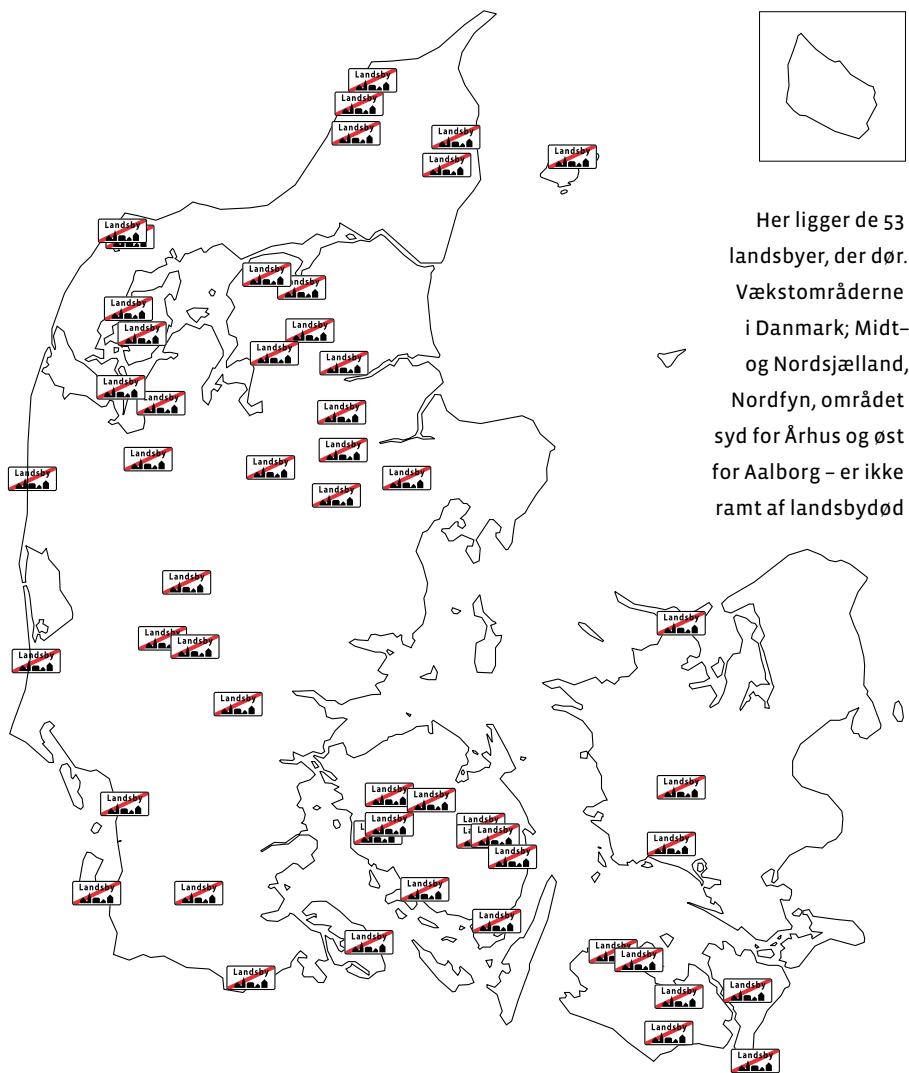
Hos Landdistrikternes Fællesråd, der er talerør for udkantsområdernes foreninger, efterlyser formanden bedre overensstemmelse mellem ministeriernes hensigter og handlinger:

»Det kan ikke nytte noget, at regeringen siger, den vil have et Danmark i balance, når ministerierne samtidig stiller krav, som i praksis fører til afvikling af landdistrikter – eksempelvis ved at kræve flere elever i klasserne, end de fleste landsbyskoler kan honorere. Der mangler for tit sammenhæng mellem det, de siger, og det, de gør,« siger Lone Andersen, der selv bor i landsbyen Lyne i Vestjylland.

På Aalborg Universitet sidder lands-

byforskeren Jørgen Møller med et helt konkret forslag til, hvordan indsatsen for udkants-Danmark kan forstærkes:

»Jeg synes, Indenrigs- og Miljø- og Fødevareministerierne skulle slå kræfterne sammen. Afholde en konference og lade nogle internationale byplanlæggere rejse rundt i yderområderne i tre måneder for at skrive et oplæg til, hvad der er værd at bevare ud fra nogle aftalte kriterier. Det ville give et langt bedre grundlag at handle ud fra,« siger han og henviser til dele af det tidligere Østtyskland og Sverige, som allerede har erfaringer med landsbylukninger. ■

Her ligger de 53 landsbyer, der dør. Vækstområderne i Danmark; Midt- og Nordsjælland, Nordfyn, området syd for Århus og øst for Aalborg – er ikke ramt af landsbydød

Børnefamilier er redningen

»Kurveknækkerne« kaldes de byer, der har haft succes med at vende udviklingen og tiltrække nye borgere

Tekst: Tommy Brandi Krog

Historien om de danske landdistrikter handler ikke kun om affolkning og forfald – i en række byer er det nemlig lykkedes at knække kurven og skabe nyt liv.

Historien om seks af de mest succesfulde byer bliver fortalt i rapporten »Kurveknækkerne«, der udkom i

januar og er skrevet af civilingeniør i fysisk planlægning Martin Pape fra Byplanfirmaet MP-Analyse.

Fælles for de seks landsbyer – jyske Herskind, Saksild, Hald Ege, Bjerre og Fjellerup samt Tullebølle på Langeland – er, at det er lykkedes at tiltrække børnefamilier og dermed skabe et genera-

tionsskifte i byernes parcelhuskvarterer fra 60'erne og 70'erne:

»Mange af tilflytterne har set på flere landsbyer, men har valgt dem fra, som ikke kunne tilbyde skole eller daginstitution,« fortæller Martin Pape, der til brug for rapporten har interviewet indbyggere i alle byerne.

Tjeklisten:

Er din by lukningstruet?

Der er mange faktorer, som afgør, om en landsby er levedygtig. Placering, antal arbejdspladser, offentlig transport, til- og frakørselsmulighe-

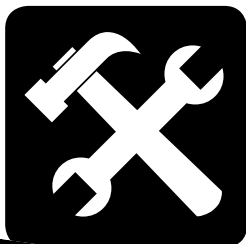
der og afstand til nærmeste store by. Desuden skal der god byplanlægning til, så for eksempel en omfartsvej ikke utilsigtet kommer til at lede de hand-

lende uden om byen. Men det er naturligvis også afgørende, om mennesker overhovedet ønsker at bo i landsbyen og bruge den. Samvirke har, med as-

Hvor levedygtig er din by?

VEDLIGEHODELSEN

Er huse og grunde vedligeholdte, eller flyder der med gamle kummefrysere, bilvrag og skrot? Er tilkørselsvejene til de større byer velholdte? Sørger kommunen for at vedligeholde skilte og belysning?

ET VAREMÆRKE

Har byen et særkende – noget, som binder indbyggerne sammen? Ekspertter taler om, at landsbyer i fremtiden skal være mere forskellige. Nogle skal være iværksætterlandsbyer, andre kulturlandsbyer eller bindingsværksidyl.

KØBMANDEN OG SKOLEN

Kun de færreste landsbyer har i dag begge dele – og de, som har, må ofte kæmpe hårdt for at bevare dem. Tit med lokal kapital og frivillig arbejdskraft i ryggen. Men sammen med plejehjem, idrætshal og kulturhus er de med til at sikre en landsby liv.

Landsby

Nu koster Samvirke kun frimærket!

Fire af de seks landsbyer har således egen skole, og den femte har en sikker cykelsti til nærmeste skole et par kilometer borte.

Martin Pape mener dog ikke, at skoler i sig selv er en garant for succes. Tilflytterne efterlyser nemlig også trygge omgivelser, natur, nærhed – og i mindre omfang billige boliger.

Opskriften på de seks byers succes har i øvrigt overrasket forfatteren: »Det kom bag på mig, at fremgangen virker så ligetil som at tiltrække familier med børn og måske bygge nogle seniorboliger. Jeg havde forventet, at der var gjort mere ud af at markedsføre byen først,« fortæller Martin Pape, som i dag arbejder for planfirmaet Rambøll Nyvig.

Succesbyernes største bekymring er, at politikerne i de nye storkommuner vil fokusere mest på de større byers udvikling og dermed glemme landsbyerne. ■

sistance fra en række eksperter, opstillet fem af de vigtigste punkter i en ikke-prioriteret rækkefølge. Jo flere punkter der kan krydses af, desto større chance er der for, at landsbyen også vil være at finde på danmarkskortet om 20 og 30 år.

ILDSJÆLENE

Er der liv i byen – koncerter, foredrag, idræt, social omsorg? Ofte kræver det ildsjæle, som vil stable aktiviteter på benene og formår at lokke resten af byen med.

OMGIVELSERNE

Er der vand, skov eller et godt stisystem, som gør området spændende at bruge og færdes i?

I 2008 bliver Danmarks bedste forbrugermagasin gratis for medlemmer af FDB og Brugsforeningerne.

Så glæd dig til 12 nye numre af magasinet, der altid er på forkant og klar til at give dig indsigt, debat og en masse medlemstilbud. Nu kun for prisen på et frimærke.

Modtager du ikke Samvirke i dag ...?
– så bestil det nu på www.samvirke.dk eller ring på 4386 2020.

På gensyn i 2008!

Sådan betaler du for Samvirke:

- **2007:** Dette og de øvrige numre af Samvirke i 2007 betaler du bagud, som du plejer. Dvs. betalingen trækkes fra din medlemsbonus, hvilket sker i forbindelse med årsopgørelsen for 2007, der udsendes i foråret 2008.
- **2008:** Når du har modtaget og betalt girokortet for 2008, får du Samvirke tilsendt hver måned.

Brugsen lukker før landsbyen

Der bliver ikke givet tilskud til butikkerne i landsbyerne. Når en Brugs ikke giver overskud, bliver den lukket

Tekst: Lars Aarup Foto: Sine Fiig

Hvis en by har under 500 husstande, er der ikke grundlag for at have en dagligvarebutik. Det siger kædechefen for de mindste Brugser, Preben Jensen, der er med til at bestemme, hvilke butikker der skal lukkes.

»I gamle dage var der 20-25 butik-

ket, før der opstår gæld, og mens der er penge i foretagendet. For så er der kræfter til at foretage investering, hvis det er det, der er vejen frem,« siger Preben Jensen og peger på, at somme tider kan investeringer og opgradering af LokalBrugsen til en Dagli'Brugs –

lyde lidt hul, men vi må se i øjnene, at vi ikke kan klare alle opgaver. Modellen for at overleve som butikskæde er at kunne prioritere – vælge til og vælge fra – og der er ikke noget, der er bedre end sund økonomi,« siger Preben Jensen, »og hvordan skulle man forklare

»Det er ikke en nem beslutning at lukke en butik. Det er jo det værste, der kan ske for et lokalsamfund«

*Preben Jensen
Kædechef i Coop*

ker i hver by. I dag er der to-tre-fire butikker tilbage. Og hvis man kigger lidt frem – bare to-tre år – så er der kun plads til én dagligvarebutik i hver by,« siger han.

LokalBrugserne, der er de mindste af Coops forskellige butikstyper, er en ud-døende race. På ti år er antallet af LokalBrugser mere end halveret fra 200 butikker i 1990'erne til 52 i dag, og den udvikling vil formentlig fortsætte.

»En butik skal give overskud. Vi er lidt tålmodige. Men det er bedre at få lukket og sluk-

ker i hver by. I dag er der to-tre-fire butikker tilbage. Og hvis man kigger lidt frem – bare to-tre år – så er der kun plads til én dagligvarebutik i hver by,« siger han.

Men det er ikke en nem beslutning at lukke en butik, siger Preben Jensen.

»Det er jo det værste, der kan ske for et lokalsamfund. Huspriserne falder øjeblikkeligt, og folk flygter derfra.«

Hvorfor bruger I ikke noget af overskuddet fra de andre Coop-butikker til at holde liv i landsbyerne?

»Ja, der er vi jo angribelige, når vi tænker på, at vi er en andelsbevægelse. Og når man tænker på den historie, vi har, så kan argumentationen godt

det til de uddelere, der klarer sig godt, at nu skal de betale til dem, der ikke klarer sig.«

Sviger I ikke et socialt ansvar over for lokalsamfundet?

»Det er meget ubehageligt at lukke en Brugs. For de mennesker, der bor der, har jo handlet der i 30 eller 50 år. Så man kan godt sige, at vi svigter dem. Men man kan også sige, hvem svigter hvem? Hvis de kun bruger butikken som kiosk og derudover lægger alle deres dagligvareindkøb i større butikker, så har det en pris. Så mister man sin butik.« ■

Tank billig benzin og diesel og støt lokalsporten

*Med et gratis OK Benzinkort
kan du tanke penge til din
lokale sportsklub eller forening*

OK sponsorerer mere end 600 sportsklubber og foreninger i hele landet. Når du tanker med dit OK Benzinkort, kan du også være med til at støtte lokalsporten og foreningslivet i dit område.

Støt sporten med
et OK Benzinkort.

Kan du se fordelene og formålet, så kontakt din lokale klub og hør, hvordan du hurtigt og nemt kan komme til at tanke penge til dem.

Du kan også læse mere på www.ok.dk eller i folderen "Brændstof til sporten", som du finder i din sportsklub eller forening.

OK
ALTID BILLIG BENZIN

38.053,-

lige ned i sparegrisen

Der er store penge at tjene ved at vælge den rigtige bank, når du sparer penge op på børneopsparingen

Tekst: Therese Dons Christensen og Kristian Herlufsen Illustration: Thomas Björnsson

Der er mange penge at tjene – helt gratis – hvis du vælger den rigtige bank, når du skal lave en børneopsparing til dit barn eller barnebarn. Faktisk kan du over 21 år score lidt mere end 38.000 kroner, hvis du vælger Danmarks bedste bank til børneopsparinger, Haarslev Sparekasse, frem for bankTrelleborg eller Broager Sparekasse, der begge har en lav rente. Det viser beregninger, som Samvirke har lavet. De 38.053 kroner svarer til, at børneopsparingen bliver 1812 kroner mere værd hvert år – eller godt 150 kroner om må-

neden – i banken med den højeste rente i forhold til banken med den laveste.

For Haarslev Sparekasse er det et bevidst valg at være blandt Danmarks bedste til børneopsparing, fortæller Per F. Møller, der er direktør for banken.

»Vi vil gerne gøre noget godt for de familier, der har konto i banken, og forskellen på en børneopsparing med en god og en dårlig rente kan være mange tusinde kroner. Børn med opsparing hos os får en bedre start rent økonomisk, når de skal stå på egne ben.« →

Om børneopsparing

- Forældre og bedsteforældre kan oprette en børneopsparing. De kan indsætte op til 3000 kroner om året, dog maksimalt 36.000 kroner i alt.
- Barnet kan tidligst få udbetalt pengene, når det fylder 14 år, og senest som 21-årig.
- Renterne af det indsatte beløb er skattefri. Til gengæld er pengene bundet i mindst syv år, men kontoen kan undervejs flyttes til et andet pengeinstitut som enhver anden kontantkonto.
- Man kan kun oprette én børneopsparing per barn.

Kilde: Finanstilsynet og Østjysk Rådgivning

Bank	Effektiv rente	Indestående efter 21 år
Haarslev Sparekasse	5,883	89029
Århus Lokalbank	5,500	83967
Helgenæs Sparekasse	5,062	78524
Morsø Sparekasse	4,750	74860
Bonusbanken	4,500	72046
Basisbank	4,250	69335
NykreditBank	4,250	69335
Nordea	3,750/4,250	66192
SkandiaBanken	4,150	68280
FioniaBank	4,000	66726
Lån & Spar Bank	4,000	66726
Sydbank	4,000	66726
Danske Bank	3,750/4,000	63211
Arbejdernes Landsbank	3,750/4,000	66487
Sparekassen Kronjylland	3,750	64212
JyskeBank	3,750	64212
Amagerbanken	3,750	64212
Falster Andelskasse	3,250	59462
Vinderup Bank	2,875	56128
Broager Sparekasse	2,250	50976
bankTrelleborg	2,250	50976

Og mange tusinde kroner er netop forskellen fra Haarslev Sparekasse til de lidt større, landsdækkende banker. En opsparing i Sydbank, der er landets femtestørste bank, er efter 21 år vokset til 66.726 kroner, i JyskeBank til 64.212 kroner og i Danske Bank til 63.211 og Nordea til 66.192.

Baggrunden for, at sparekassen i Haarslev er bedst til børneopsparing, skal man blandt andet finde i, at banken er en garantsparekasse, hvor der ikke er aktionærer, der skal have udbytte fra banken.

»Samtidig kan alle oprette en børneopsparing hos os, og ved at modtage så mange børneopsparinger kan vi se, at også forældrene vælger os til for eksempel pensionsopsparingen,« siger Per F. Møller.

PAS PÅ MED AT INVESTERE BØRNEOPSPARINGEN. Men der findes andre muligheder end at placere pengene i en traditionel børneopsparing. Mange banker råder i dag forældre til at investere opsparingen i obligationer og aktier med den begrundelse, at det sandsynligvis giver barnet flere penge mellem hænderne i sidste ende. Men slå koldt vandt i blodet, inden du placerer dit barns penge i værdipapirer, lyder rådet fra økonomisk rådgiver i Østjysk Rådgivning Kim Bach, som giver uvildig vejledning til private.

»Som udgangspunkt vil jeg anbefale, at man går efter at placere pengene i en børneopsparing på traditionel vis og vælger den bank, der tilbyder den højeste rente. Det giver et stabilt afkast,« siger han.

Pengeinstitutterne råder som regel kunderne til at investere pengene i obligationer og aktier gennem egne puljer, men Kim Bach mener ikke, at det nødvendigvis er nogen fordel at købe værdipapirerne på denne måde.

»Når bankerne anbefaler puljerne, er det, fordi de blandt andet har interesse i at tjene penge. Men det kan være svært som kunde at gennemskue, når en bankrådgiver siger, at det er mere fordelagtigt at placere børneopsparingen i puljen end på en almindelig børneopsparing. Sandheden er, at man med værdipapirerne ikke kan se, om det passer, før den dag pengene udbetales,« siger han og understreger, at det også er et spørgsmål om forældrenes holdning til barnets penge, når de beslutter, hvordan de vil placere beløbene.

»Man skal være villig til at satse, hvis man forsøger at få mere i rente gennem værdipapirer end på en fast forrentet konto. Men meningen med en børneopsparing er jo, at pengene helst skulle stå der, den dag barnet må få dem udbetalt, og det er man i hvert fald sikker på, hvis man vælger den traditionelle børneopsparing,« siger Kim Bach. ■

Nyhed!

RAHBEEK

Helt nye fiskefileter

– meget mere fisk i let og krydret panering

En fiskefilet er da en fiskefilet, tænker de fleste. Men sådan er det ikke længere. Rahbek starter nemlig nu en helt ny serie af lækre fiskefileter med en ny let og krydret panering. Vi starter med den populære **Alaska Sej** – en lys fisketype med en mild og let smag. Den tunge panering er skiftet ud med en let krydderblanding af basilikum/persille, der giver fiskefileterne en dejlig krydret smag. De nye fiskefileter **kan tilberedes i ovnen** uden ekstra fedt. Så med den nye serie fra Rahbek får du en ny og sundere fiskefilet, der smager af mere – og som samtidig er super let at tilberede. Hos Rahbek arbejder vi nemlig for den gode smag – og for at gøre det lidt lettere for alle at lave god mad.

Smag selv!

De nye fiskefileter kan tilberedes i ovn – nemt, lækkert og uden ekstra fedt.

A large truck is parked at a station at night. The scene is illuminated by warm, yellowish lights from the station, creating a strong contrast with the dark night sky. The truck's rear and side are visible on the right, showing its large wheels and complex mechanical parts. The station building in the background has several lit windows and doors. The overall atmosphere is quiet and industrial.

DERUDAF

De er på banen med 30 ton stabilgrus på vej fra Sorø til Ringsted. Eller 48 paller øl mod Rødovre. Tag med derudaf og del et par minutter med chaufførerne, som ruller gennem land og by

Tekst og foto Sif Meincke

Dumbo

Hvorfor lige Dumbo på bilen?
Det spørgsmål møder ofte
Linda Vesten, som har været
selvstændig vognmand i knap
tre år.

Svaret er, at Linda altid har
været fascineret af fortæl-
lingen om elefanten med de
store ører, der kunne flyve.
Det er også friheden i jobbet,
der tiltrækker.

»Du er en fri fugl. Der er ingen,
der gør af dig, hvis du bare
når det, som du skal nå.«

Og din næste tur?

»Jeg skal hente to x 48 paller øl
i Glostrup, der skal til Fakta i
Rødovre.«

Har du nogle specielle vaner
med hensyn til din bil?

»Ja, jeg klapper af og til min
bil, hvis vi har haft en god dag
sammen«

Jan Nordvang kører med stykgods på Sjælland. Det kan eksempelvis være reservedele til biler, som skal køres til autoforhandlere. Normalt er lasten 12 ton og bilens totalvægt 24 ton. Han kører også studenterkørsel i sæsonen. Det er en rar adspredelse fra hverdagen. I fritiden rider han og syr westerntøj på bestilling efter mål

Dines Johansen er en af de knap 55.000 lastbilchauffører, der tilsammen fragter omkring 200 millioner ton gods med danske lastbiler om året. Og ikke al tiden tilbringes bag rattet, jobbet involverer også en del ventetid, når der skal lastes eller læsses af

Sovende trucks eller lastbiler ved fragtterminalerne i Taastrup. Ordet truck stammer fra det græske ord trochos, der betyder hjul. Det danske ord lastbil kan spores tilbage til starten af 1900-tallet, hvor det beskriver en stor bil, som er beregnet til fragt af gods, og som forrest har et førerhus og bagerst et lad, lastrum eller en sættevogn

Der er grus til byggeindustrien og kulørt læsning til pausen i Jonny Sørensens Volvo FH Globetrotter. Iført badesandaler – for, som han siger, »ellers bliver den møgbeskidt« – kører han mest på Sjælland.

Jonny er 25 år og har altid drømt om at blive lastbilchauffør, som både hans far, farfar og morfar har været det.

»Man er sig selv og har frit udsyn i bilen,« siger Jonny, der oprindeligt er uddannet landbrugsmaskinemekaniker. »Og det er meget godt, hvis man kører i stykker«

Det fede liv bag rattet er på retur. Den forrige ejer på Cafe Fragten i Taastrup trak mange kunder til med sin truckerburger. Den er ikke længere på menuen, og flere chauffører lægger vanerne om og udskifter de usunde føde- og drikkevarer med mere frugt, grønt og vand. Et nyt EU-direktiv foreskriver, at alle chauffører inden for gods- og busområdet fremover skal have særlig uddannelse i sundhed

Bakterier afløser fortykkelsesmidler

Fortykkelsesmidler får mager yoghurt til at smage mere cremet. Men nu kan tilsatte fortykkelsesmidler undgås og erstattes med nye bakteriekulturer. Institut for Fødevarer videnskab, Københavns Universitet, har fundet frem til bakteriekulturerne i samarbejde med Lunds Universitet og Chr. Hansen a/s.

Mad med et pift parfume

Om et års tid forventes det, at de første produkter med duftende emballage bliver præsenteret for de danske forbrugere på butikkernes hylder, skriver Aktive Forbrugere. »Duftmarkedsføring får gammelt brød til at lugte friskbagt, og det har ingen anvendelig funktion for os som forbrugere,« siger Jeppe Juul fra Aktive Forbrugere.

Kartoffelfibre slanker

Kartoffelfibre slanker. Det viser forsøg på rotter, Danmarks Tekniske Universitet har foretaget. Forskerne har udvundet fibrene ved at enzymbehandle kartoffelpulp, som er et biprodukt, når kartoffelmelsfabrikkerne fremstiller kartoffelstivelse.

Kartoffelmelsfabrikkerne producerer årligt 40.000 ton kartoffelpulp, som kan tilsættes for eksempel brød eller leverpostej.

Dansk ost taber terræn

Smager en skive Danbo bedst til et glas rødvin, eller går det bedre med en humpel fransk Gruyère?

Måske er det rødvinseffekten, der slår igennem, for forbruget af udenlandske oste udgør næsten 30 procent af det danske osteforbrug. Det sker på trods af, at danske oste høster de fineste udmærkelser.

Populære pastinakker

Op mod 800 ton pastinakker fandt i 2006 vej til danskernes gryder. Det er en stigning på 30 procent i forhold til året før. Forklaringen på den knortede rods popularitet kan findes i, at færre har lyst til at spise vandige agurker og smagløse tomater vinteren igennem, men hellere vil lave mad med årstidens grøntsager.

»Forbrugerne har nu fået øjnene op for kvaliteten ved mormors traditionelle hverdagsmad og søger i madlavningen tilbage til rødderne. Derfor kaster de sig nu over de klassiske retter med pastinakker,« siger Pernille Bech, marketingkoordinator i Gartneribrugets Afsætningsudvalg.

Kilde: Gartneribrugets Afsætningsudvalg

Gensplejset majs på vej

En GMO-majs ved navn MON 863 er blevet godkendt i EU og er dermed tilladt i Danmark. Miljøminister Connie Hedegaard har ikke kunnet få danske eksperter til at erklære majsens for risikabel for menneskers og dyrs sundhed eller miljøet. En sådan erklæring er påkrævet for at få et dansk forbud.

GRAN FEUDO
RESERVA
2001

Vel afbalanceret vin fremstillet af udsøgte druer, 80% Tempranillo og 20% Cabernet Sauvignon og Merlot. Håndplukkede, behandlet med stor omhu og lagret på egefade i 16 måneder før tappning. Herefter lagrer vinen på flasker indtil den er salgsklar ca. 3½ år efter høst.

Mørk, rubinrød vin med blød og frugtig duft. Moden og kompleks smag med krydret karakter. Egetræets påvirkning fornemmes i eftersmagen og med blød og fin tannin er det en vin i perfekt balance.

Meget velegnet til de fleste retter med kraftig smag og til vellagrede oste.

**3 FLASKER
FRIT VALG**

kr. **129.-**

Ltr.-pris 57,33

SPAR 95,85

Tilbudet er gældende
fra d. 29. oktober til og med
d. 17. november 2007

BODEGAS
NAVARRA
SPANIEN

Bodegas Chivite ligger i det varme og lerrige Navarra distrikt som nabo til det mere kendte Rioja distrikt.

Kvalitet betaler sig – det har været mottoet siden starten i 1647 og det er da også husets kvalitetsvine, der har medvirket til at få Navarra på det internationale vinkort.

GRAN feudo

Julian Chivite

BODEGAS JULIÁN CHIVITE
DE PADRES A HIJOS DESDE 1647

COOP

Kvickly

Kvickly
xtra

SuperBrugsen

coop

Dagli

Brugsen

Sunderere end du tror

Lad et enkelt vandglas stå, og snup en kop kaffe i stedet

Tekst Inger Abildgaard. Opskrifter Maria Meldgaard. Foto Jes Buusmann

Nyd kun din kaffe. Den gør dig hurtigere og skarpere. Den feder ikke, hvis du da ikke hælder fløde eller fed mælk i den. Den er en god undskyldning for at holde pause, og dens duft rammer så forførende, at den påstås at kunne sælge et hus – med eller uden nybagt brød.

Er kaffe måske bare for godt – og er det derfor, vi ikke helt tør overgive os til den? Det er jo god latin at holde igen med kaffe, så sover vi bedre, så får vi ikke hjertebanken, og så bliver vi ikke kaffeafhængige.

Men nye toner er begyndt at opløde advarslerne. I foråret nedsatte Motions-

og Ernæringsrådet en arbejdsgruppe, som en gang for alle vil vurdere, hvad te og kaffe betyder for helbredet, en række videnskabelige undersøgelser især inden for det sidste år tyder nemlig på en vis sundhedsfremmende effekt, har rådet meddelt.

Der er andre, der vil rense kaffen for

Perfekt dessert for os kaffeelskere. Den kan forberedes i forvejen og vente i køleskabet, mens du venter på gæsterne.

Dessert til 6-8 personer

1 dl sukker

1 ½ dl vand

5 spsk nescafé

5 blade husblas

3 bæger pasteuriserede æggehvider

lig med 4 ½ æggehvide

5 dl piskefløde

6 chokoladeovertrukne mandler

Udblød husblas efter anvisning på emballagen.

Kom sukker, vand og kaffe i en gryde. Kog op, og tag fra varmen.

Tag husblas op af vandet, og kom det i gryden, imens du rører rundt med piskeris.

Lad blandingen køle godt af, den må ikke blive helt kold og stivnet.

Pisk æggehvider til skum. Pisk fløden til skum, og vend sammen.

Rør kaffen godt igennem, og rør den med flødeblandingen.

Kom i en stor skål eller i portionsstore skåle, sæt på køl i 2-3 timer.

Server toppet med chokoladeovertrukne mandler.

et måske uretfærdigt dårligt ry. For eksempel tager lægen Erik Skovenborg kaffen i forsvar. Han mener blandt andet, at vi entydigt er blevet anbefalet at drikke masser af vand.

»Specielt ældre får ofte råd om at drikke rigeligt, mindst to og gerne tre liter vand om dagen. Kaffe, te, øl og vin

har de tidligere ikke måttet tælle med. Men faktisk er det slet ikke nødvendigt at drikke så meget ved en normal, adstadig livsførelse i et køligt dansk klima. 1,5 liter væske om dagen er nok for de fleste. Drik endelig vand, men et regelmæssigt forbrug af kaffe må gerne tælles med på linje med te, sodavand, mælk, suppe eller en pilsner til maden,« siger Erik Skovenborg.

PRØV PÅ DRÆBERSNEGLE. Han vil slet ikke rokke ved, at koffein i store mængder er giftigt. Men som lægen Paracelsus sagde allerede for 500 år siden, afgør →

Hjemmebagte italienske kager, herlige at knase på og have i kagedåsen til uventede gæster...

1 ½ dl rørsukker
50 g smør
2 æg
4 dl hvedemel
1 spsk knust kaffe
2 tsk knust eller fint hakket kardemomme
1 tsk bagepulver
1 knivspids salt
150 g mandler

Sæt ovnen på 175 grader.

Rør sukker og smør sammen i en skål.

Tilsæt æg.

Rør melet sammen med kaffe, kardemomme, bagepulver og salt.

Rør, indtil du får en jævn dej.

Vend til sidst mandlerne i, og del dejen i tre dele på meldrysset bord.

Form hvert stykke dej til en pølse, og læg dem på langs på en bradepande med bagepapir.

Tryk let med fingrene på hver rulle.

Bag stængerne i ca. 25 minutter.

Tag ud, skru varmen ned på 150 grader, og skær dejen i ca. 1 ½ cm skrå skiver.

Lad kagerne stå med lidt mellemrum, og tør dem sprøde i ovnen i 20 minutter.

Afkøl helt, og opbevar i kagedåse.

Husk at:

Lukke låget på kaffedåsen. Når bønnerne først er malede, skal vi gøre alt, hvad vi kan, for at holde aromastofferne tilbage. Behold kaffen i posen, den skal ikke hældes om i en dåse. Har du først åbnet en pakke, skal du helst ikke være mere end et par dage om at konsumere den, for aromastofferne har travlt med at forlade kaffen i samme øjeblik, der er åbnet. Kaffe er en følsom vare, der holder sig bedst i et mørkt skab i et køligt køkken.

Tyg på bønnen

Engang var kaffe bare kaffe, der skulle skylles ned og ikke gøres noget væsen af. Men flere og flere vil have kaffe, der smager, som de professionelle café-barrister kan brygge den. Det får os blandt andet til at købe kaffekværne til eget brug, så vi kan få helt friskmalet kaffe med aromastofferne intakte. En moderne kaffekværn ligner en mini-blender og kan erhverves for omkring 100 kroner. Når du bruger kaffekværn, kan du smage på bønnen, inden du maler kaffen. Hvis den er sprød og nemt kan tygges og smager godt, er den ordentligt ristet og frisk. Den må ikke være gummiagtig eller have en dårlig eftersmag.

Robusta og Arabica

Der findes to forskellige kaffetræer, Coffea Arabica og Coffea Canephora, normalt kaldet robusta. Begge dyrkes i det tropiske bælte, men Arabica kun i 900 meters højde. Robusta hedder sådan, fordi den kan dyrkes ved lavere højder og er mere resistent over for svampe og sygdomme. Arabica indeholder mellem en og godt halvanden procent koffein, Robusta ca. det dobbelte. Arabica er mest afrundet og kompleks i smag og aroma, Robusta er lidt jordagtig, metallisk og bitter. Den anvendes ofte i traditionelle espressoblandinger, billige blandinger kan indeholde op til 40 procent Robusta.

kun dosis af et stof, om det er gift eller medikament. Det gælder også for kaffe. Bare 10 gram koffein kan gøre det af med et menneske. Koffein er en naturlig plantegift, som botanikere har fundet i over 60 forskellige planter. Giften beskytter planterne mod insekter og skadedyr, selv snegle viger uden om blade, der er sprøjtet med to procent koffeinopløsning. Måske skulle vi slå til med stærk mokka mod dræbersneglene, før vi prøver med både øl og sneglegift.

En overdosis for os mennesker kan være over 5–10 kopper om dagen. Det er forskelligt fra person til person. For meget kaffe gør os irritable, rastløse, anspændte, give hjerteuro og søvnforstyrrelser, det er tydelige signaler, som bør få os til at skære ned.

På den anden side viser en række forsøg, at vi har ret, når vi oplever, at kaffe skærper reaktionsevnen og får os til at tænke klarere. Og ikke nok med det. Erik Skovenborg fortæller om et forsøg blandt en gruppe patienter med Alzheimers sygdom. Igennem 20 år, før sygdommen blev konstateret, havde de i gennemsnit kun drukket en lille kop kaffe. Det var mindre end det normale forbrug blandt en gruppe mænd, der ikke fik Alzheimers. De drak nemlig to kopper kaffe. Flere undersøgelser har fundet en nedsat risiko for Parkinson's sygdom hos kaffedrikkere. Hos kvinder er risikoen mindst ved omkring tre kopper kaffe om dagen, mens en mands risiko for Parkinson bliver lavere, jo mere kaffe han drikker.

STEMPELKAFFE VÆRST FOR HJERTET. Kaffe er skidt for hjertet. Det er en uomgængelig kendsgerning, tror vi, for det har vi hørt så længe, vi kan huske. Amerikanerne drikker af samme grund masser af koffeinfri kaffe. Men måske skulle vi nøjes med at smide stempelkanden og espressomaskinen ud og gå over til mors og mormors gode gammeldags kaffebrygger. Filterkaffe og pulverkaffe (Nescafé) påvirker ikke kolesteroltallet, forklarer Erik Skovenborg. Derimod har ufiltreret koge-kaffe à la Norge og Finland, tyrkisk kaffe, espresso og stempelkaffe en egenskab til fælles. De indeholder nogle fedtopløselige stoffer, cafestol og kahweol, som øger mængden af det farlige ldl-kolesterol med 10 procent. Cafestol og kahweol bliver holdt tilbage, når kaffen løber gennem det papirfilter, vi sætter i tragten på kaffemaskinen. ldl-kolesterolet er den type kolesterol, der kan give anledning til fedtaflejring i blodkarrene og føre til blodprop.

Ifølge Erik Skovenborg er spørgsmålet om, hvorvidt kaffe skader hjertet, stadig uafklaret. Undersøgelserne giver ikke et klart billede, mener han. De er ikke renset for sammenfald mellem kaffedrikkere og personer med usund livsstil, så det er svært at skelne, hvad der gør udslaget. Så hvis nu kaffedrikkere samtidig ryger og har forkærlighed for store middage og en cognac til kaffen, behøver kaffen ikke at være synderen, når det går ud over hjertet. Det er sandsynligt med sådanne sammenfald, mener han. Urtedrikkere skal snarere end kaffedrikkere findes i segmentet, der glæder sig over et let måltid og en rask aftenløbetur.

»Når man skiller tingene fra hinanden, tror jeg ikke, der bliver så meget tilbage at anklage kaffen for,« siger Erik Skovenborg.

Han mener, at kaffen tværtimod bør roses for sine sundhedsfremmende egenskaber.

Ristede kaffebønner indeholder en stor mængde plantefenoler, der har vist sig

Kaffe som krydderi. Vi koger kaffen til en sirup med sukker og chili. Griller koteletten på en grillpande, og glaserer den sidst med kaffesiruppen. Godt!

Til 4 personer

Glasering:

1 ½ dl stærk kaffe

½ dl sukker

1 piri piri chili

1 kg kartofler

25 g smør

1 dl friskhakket persille

400 g haricots verts

1 rødløg

4 store svinekoteletter med ben

Salt og peber

Olie

Kom kaffe, sukker og chili i en mindre gryde.

Lad glaseringen simre uden låg i 15 minutter.

Tag gryden fra varmen.

Skræl og kog kartoflerne møre.

Afdryp og vend med smør og persille.

Kog haricots verts møre i 1-2 minutter og afdryp.

Hak løget.

Drys kødet med salt og peber, og grillsteg koteletterne ca. 4 minutter på begge sider.

Hæld glaseringen på til sidst og vend rundt.

Server med de øvrige ingredienser.

at være glimrende antioxidanter. Det kaffeelskende Norge har nydelsen af kaffe som altdominerende kilde til forsyning med antioxidanter, der længe har været i fokus som stoffer, der kan forebygge blandt andet kræft. Betydeligt længere nede på listen over kilden

til antioxidanter hos norske kaffedrikere kommer frugt, te, vin, kornprodukter og grøntsager.

Det bør dog ikke få os til at overdosere os selv med kaffe. Erik Skovenborg vil ikke råde nogen til at drikke flere liter om dagen.

»Det ser ud til at være klogt at holde sig under 500 mg koffein om dagen. Det svarer til én liter kaffe, to liter te eller tre liter cola, for der er også koffein i te og cola. Alt godt har en grænse, som skal overholdes, om det så er kaffe, fløde eller rødvin,« siger han. ■

Opfinderen

Erik Skaarup opfandt BølgeHøvlen, der kan lave energi som en velvoksen vindmølle. Men det tog 15 år at udvikle og afsætte den

Tekst: Inger Abildgaard Foto: Jasper Carlberg

Han kunne have begyndt med noget mere rugbrødsnært og dagligdags. Måske en kaffekop, der havde en eller anden ekstra funktion. Det, opfinderen Erik Skaarup opfandt først, var stort, uforståeligt og svært at få afsat.

Det var ikke salg, der primært optog hans tankevirksomhed, da han for 15 år siden opfandt vindmøllernes pendant til søs: BølgeHøvlen. At der så skulle gå 15 lange år, før han fik opfindelsen lagt over på andre hænder, havde han aldrig forestillet sig. BølgeHøvlen bar stof i sig til et miljøgenembrud, og BølgeHøvl kunne overhale vindmøllerne i antal, alene fordi 70 procent af Jordens overflade dækkes af vand.

Men imens den røde løber blev rullet ud for de triumferende vindmøller, skulle BølgeHøvlen gå så grueligt meget igennem. Erik Skaarup havde

det som eventyrets bejlere, der vover at fri til prinsessen, bortset fra at han måtte igennem ikke tre, men et utal af prøvelser.

»Der var så mange instanser. Det kunne ikke blive sværere, jo måske, hvis det havde været en måneraket,« siger han.

Nu er det endelig sket. En kreds af private investorer har sammen med en enkel institutionel investor overtaget 90 procent af rettighederne til BølgeHøvlen, der både kan ilte farvandene og producere energi af det pulserende, vedvarende bølgeslag.

Planen er, at i 2009, det år Danmark er vært for Kyoto-topmødet, vil den knap 100 kvadratmeter store bølgehøvl være bugseret som et fladt isbjerg ud fra en af de danske kyster, hvor den vil kløve bølgerne, så de selv skaber energi. En slags skråtstillede persien-

ner stikker op af vandet og skærer hver bølge i skiver. Vandet bliver sluset på skrå ned i underetagen, så der opstår en selvforstærkende roterende bevægelse, der skaber strøm næsten som de norske og svenske elve.

En byrde er løftet af Erik Skaarups skuldre. Den tidligere ejendomsmægler kan se sig omkring i sin 300 kvadratmeters Gentoftevilla med et nyt afklaret sælgerblik. De sidste mange år har han finansieret sit og familiens underhold ved at tage lån i huset. Nu får den klassiske gulstenskasse fra 1920'erne sin sidste afpudsning til ære for køberne. Et andet sted i samme kvarter venter et nykøbt mindre hus på sine beboere, og en ny kælder på den – til tider – nattevandrende opfinder og hans næste »objekter«, som han kalder opfindelserne. Han regner med, at nogle af de omkring 40, han har i mølposen, →

BølgeHøvlén, vindmøllens pendant til søs, vendte op og ned på opfinderen, Erik Skaarups liv

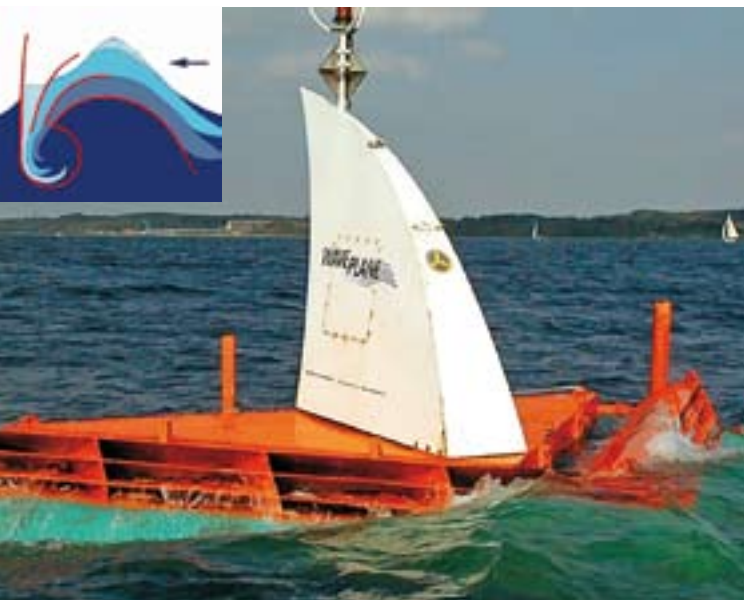

Erik Skaarup viser en model af en af sine opfindelser, en Wind Oxy Pump, som kan ilte og rense søers vand. Fem fuldvokne pumper skal sættes ud i en sø ved Gdansk i foråret 2008

vil slippe lettere ud over rampen end smertensbarnet, BølgeHøvlen.

EVNEN KAN TRÆNES. Erik Skaarup forklarer sine opfindelser i et boblende Søren Gericke-tempo. Hveranden sætning kommer brasende og saboterer forgænger, og nye emner springer uvarslet om bord i talestrømmen. Han husker og taler i hele billeder. Det er også sådan, hjernen arbejder, når han opfinder.

»Jeg forestiller mig, at jeg ser tingene oppefra spredt ud på et gulv i en gymnastiksal, mens jeg står på en sti-

BølgeHøveln i Mariager Fjord i 1999, hvor den blev brugt til at pumpe iltet vand ned til den døde bund. Tegningen øverst viser, at de vandrette lameller skærer bølgen i skiver og presser hastigheden op og ind i et vandret rør. Bølgehøveln klarede vinterstormen 1999

ge. Man må ikke være for fokuseret. Du ser en fugl, du ser en rød bil, du ser det hele. I den her flowtilstand er jeg opmærksom og alligevel åben i underbevidstheden, som har alle informationerne. Man kan træne det, selv om det lyder paradoksalt at skulle koncentrere sig om ikke at skulle koncentrere sig,« siger Erik Skaarup.

Gnisten, der sætter opfinderhjernen i gang, kommer som en provokation. Det er, som når fugle i haven finder ud af at nippe korn ud af en kompliceret foderindretning.

»Nu er der pludselig børn i tv, der har mistet et ben på landminer. Den provokation må der gøres noget ved, og i løbet af to sekunder får jeg 90 procent af løsningen. Det går lynhurtigt.«

Erik Skaarup forklarer, at det, der skabes på sekundet, er et hovedprincip med to eller tre komponenter, man allerede kender, som en trillebør, der består af en kendt kasse, et hjul og et håndtag, eller BølgeHøveln, der består af et rivejern med en sliske.

»Man omrokerer med kendte komponenter, som når man møblerer om. Og som BølgeHøveln består de fornemmeste opfindelser af ubevægelige dele, så de er elegante kunstnerisk,« siger han.

»Det tilfredsstillende er at lave noget, der er meget simpelt, for det er det allersværeste. 300 hjul, der kører rundt, er

teknisk meget svært, det er ingeniørmåden, men det er ikke elegant.«

SKILT OG FATTIG. Han var i en modtagelig fase af sit liv, da han fik ideen til BølgeHøveln. Han havde arbejdet i en årrække som ejendomsmægler, havde opkøbt københavnske ejendomme og udstykket dem til ejerlejligheder,

handlede med huse og lejligheder på hele Sjælland og gennemlevede opture, men også nedture, hvor kolleger måtte lukke.

»Jeg var fraskilt og ungt i 10 år, forretningen begyndte at gå dårligt, og jeg prøvede for første gang at være rigtig fattig. I en periode turede jeg rundt, røg og drak for meget, men vendte så rundt og blev fuldstændig asketisk.«

Der skulle ske noget nyt. Han havde set en brochure om solenergi og fik en ide om at lave en båd, der kan sejle ved hjælp af bølgekraften. Det blev begyndelsen til BølgeHøveln.

»Der findes stadig 15 år efter ikke nogen andre løsninger, som slår det projekt i enkelhed, størrelse og udstrækning. Ingen slår det. Overhovedet ikke. Det har jeg jo sagt alle de år. Jeg har opfundet en benzinmotor, hvor bølgeslagene er stemplerne og uden bevægelige dele, det er jeg lidt stolt af,« siger han.

Erik Skaarup kom til at gå mange gange forgæves til de offentlige myndigheder med sin opfindelse.

»At komme som ejendomsmægler i Energistyrelsen. Det var som at være Klodshans. De andre var finere, for de var jo civilingeniører, så de skulle ligesom sætte mig på plads, for hvad fanden troede jeg, jeg kunne belære dem om?« fortæller han.

Hans autoritetstro, når han kom i Energistyrelsen blev mindre og mindre og forsvandt til sidst helt.

»Uanset titler var embedsmændene kun mennesker. De hjalp deres fagfællers og kammeraters projekter fra de private virksomheder, uden at det skal lyde som grædekoneri. Jeg ville selv gøre det samme.«

Beklageligvis for Erik Skaarup blev han på et tidspunkt så utålmodig over at blive slyttet, at han skrev direkte til chefen, den daværende minister for

miljø og energi, Svend Auken. Det var ikke velset blandt embedsmændene, mærkede han, da han mødte dem igen, Imens blev hans penge til projektet ædt op af forsinkelser.

»Mange ansatte i kommuner og offentlige institutioner har et godt og sikkert job. Og hvis man ikke gør noget, gør man heller ikke noget forkert. Det er helt japanske tilstande, hvor ingen tør tage en beslutning alene,« siger han.

Erik Skaarup fik patent på BølgeHøvlen i 1991. I 1998 fik han endelig 489.000 kroner fra Energistyrelsens Bølgekraftudvalg til at afprøve opfindelsen. Beløbet var under en femtedel af de 2,6 millioner kroner, han havde søgt om, men det lykkedes ham at få private investorer, blandt andet norske, til at interessere sig for projektet.

Han manglede tætte forbindelser til det politiske liv, konkluderede to HD-studerende, Aksel Møller-Jørgensen og Ebbe Juul Jensen, i et projekt fra Handelshøjskolen, København, 1999.

Al støtte til bølgekraft var indtil da blevet givet til et enkelt projekt fra firmaet Danish Wave Power. Det modtog 19,2 millioner kroner i støtte til at udvikle og afprøve en bølgemaskine opfundet af en Rambøll-medarbejder. Rambøll var en stor, anerkendt virksomhed med et godt og tæt forhold til energimyndighederne.

En anden rival var græsrodderne i foreningen Dansk Bølgekraft under formand Stig Vindeløv. Han sikrede sammen med Enhedslisten, at en stor portion af pengene til at forske ikke skulle gå til professionelle forskere og store, dyre projekter, men til »folkelig forskning«. Erik Skaarup var medlem af bølgekraftforeningen og sad som næstformand i bestyrelsen. Men han var ikke rigtig græsrod nok, og Stig Vindeløv støttede ikke, at Erik

Skaarup skulle have flere millioner til at bygge og afprøve en prototype af sin bølgehøvl. Der skulle ikke gives for mange penge til et enkelt projekt.

Ærgerligt, men man skal ikke hænges sig i gamle modsætninger, mener Erik Skaarup.

»Det er som et dansk cykelhold, vi er tre bølgeprojekter, og vi kører sammen, for så hjælper vi hinanden bedst, og når vi så kommer til den sidste kilometer, bryder vi sammenholdet og kører for os selv.«

KOSTSKOLEDRENG. Erik Skaarup tænker ikke som en ingeniør, og måske har det ligget fjernt for ingeniører, der skulle tage stilling til BølgeHøvlen, at den netop var såre simpel i sin konstruktion, mener han

Da han skulle lave den, gik han på Hellerup Bibliotek og læste samtlige fysikbøger igennem, så han selv kunne lave sine beregninger.

Erik Skaarup er gammel kostskoledreng med større svaghed for det eventyrlige end for det nørdede. Han elskede biologilokalets samling af krybdyr, læste science fiction og var en søgende type i alle henseender – begærlig efter at få noget ud af mennesker, situationer og viden i en blanding.

»På Bogø Kostskole var eleverne blandet fra alle slags lag i samfundet. Jeg var slagterens søn fra Gentofte og kom som lidt af en dumpepeter fra Gentofte Skole, var blandt andet stærkt ordblind og ikke særlig flittig. Men biologi har altid interesseret mig, og på Bogø Kostskole gik den interesse mere og mere over i fysik og kemi, så jeg endte med et ug til eksamen.«

Kostskolelivet lærte ham også noget om at indordne sig.

»Jeg har lært at kende min besøgelsestid, som betyder, at man kan bøje

sig med værdighed uden at være slesk, man skal bare tie stille og vente med at slå til, til man har nået det rigtige niveau. Det har gjort, at jeg har fighet og har klaret mig og aldrig opgivet. Det har sandelig også givet problemer, men var det hele værd. Ethvert menneske kan jo presses, men jeg holdt ved, for jeg er aldrig tilfreds, hvis jeg ikke har prøvet noget fuldt ud.«

Erik Skaarup er tilknyttet BølgeHøvlen som konsulent i endnu to år og medlem af bestyrelsen for selskabet. Det har han forlangt for at følge den til dørs. Det er en lettelse, at objektet, det voksne barn, er giftet bort, men alligevel ikke helt uproblematisk efter 15 års intenst samliv

»Jeg ville ønske, at de ville bruge mig noget mere som konsulent, for jeg ved, at det her findes der kun ganske få ingeniører, der kender noget til. De er kompetente folk, men BølgeHøvlen er så fremmedartet. Det er, som hvis alle ingeniører, der før havde lavet mekaniske ting, pludselig skulle lave en svæveflyver. Den er ikke et skib, og den opfører sig ikke som et skib. Og det er her, de fleste ikke kan være med,« siger han og tilføjer, at han samtidig er glad for, at der bliver set på BølgeHøvlen med nye øjne.

»For det er min indstilling, at ting skal blive ved med at blive skilt ad og samlet på en ny måde. Det er det, der skal til.« ■

ERIK SKAARUP

Ejendomsmægler 1970-1999

Fik patent på energi-bølgehøvlen i 1991

Oprettede Dansk Bølgeenergi Udvikling I/S i 1994

Modtog Dansk Elforbunds Kulturpris 1997

Designere med dårlig samvittighed

Det er misforstået, at designere enten bør søge til Afrika eller finde på et hjælpemiddel til handicappede, når de skal udvikle produkter, der gør nytte, mener **Henrik Lund-Larsen**, der er proktlærer på Danmarks Designskole

Kan design forbedre livet? Kan man ved nytænkning og æstetik skabe paradisiske tilstande for menneskeheden? Er designere virkelig bedre mennesker end andre? En dansk organisation, der kalder sig Index Award, mener ja. Den vil anspre designere til at frembringe produkter, der er med til at forbedre menneskeheden. Eller som den udelukkende siger på engelsk: »Design to improve life.« Over 100 designprojekter har dystet om at vinde flere millioner kroner og massiv mediedækning.

Her i sensommeren var produkterne udstillet i store gennemsigtige plastiklugler opsat som bobler rundt om Kongens Nytorv i København. Der var nok at tage fat på. De mange politisk korrekte forslag vil forbedre vores livsvilkår, men på sådan en måde, at vi ikke får ondt i øjnene – det skal være pænt at se på.

I fem kategorier kunne designerne dyste. Lige så uigennemskuelige som en krydsordsrebus blev vinderne: Krop: en benprotese. Hjem: en solopvarmet flaske, der fjerner bak-

terier. Arbejde: en tungesuger, der forhindrer folk i at dø af at sluge deres tunge under koma. Leg: en elektrisk sportsvogn. Kommunikation: en bærbare computer til børn. Endelig var der publikums pris: et låg til at sætte på en coladåse, der kan beskytte folk mod at stikke sig på kanyler. Slut med opremsningen, se selv videre på www.indexaward.dk.

I vores globale hedetur synes jeg, det er naturligt at fokusere på, hvorledes livsvilkår for menneskeheden kan forbedres. En stor diskussion, men hvorfor det skal ende som en lil-

»De mange politisk korrekte forslag vil forbedre vores livsvilkår, men på sådan en måde, at vi ikke får ondt i øjnene – det skal være pænt at se på«

le uforståelig prut som denne udstilling, er mig en stor gåde. Men sådan er det åbenbart med designudstillinger og priser. Og sådan er designere. De vil gerne være konkrete og vise produkter frem og derigennem fortælle om deres synspunkter. De er bare dårlige til det og kommer med søgte eksempler langt væk fra den hverdag, som vi andre kender. For hvorfor skal designerne hver gang finde eksempler,

som nok er lovende produkter, men sjældent bliver sat i produktion, er lavet til den tredje verden eller til en lille handicappet målgruppe. Vi har da en hverdag lige uden for vores dør, som mildt sagt trænger til visioner.

Grunden er, at de teknologiske produkter, som designerne vælger at kaste sig over, er lette at tale om i et før/nu-sprog. Hvad der ikke fungerede før, og hvad som fungerer nu. Og for at finde sådanne eksempler ender designeren altid med et marginaliseret produkt, for det skal jo have en nyhedsværdi, ikke?

Index Award er dermed en ældgammel og særdeles træt måde at fremhæve produkter på. De fleste designpriser har gjort sådan i de sidste 50 år. Det gode teknologiske eksempel, som også er æstetisk tiltalende.

I mens er forbrugssamfundet grinnende buldret videre ved siden af. For nok er designbegrebet blevet udvidet, men det har især fundet sig til rette i folks bevidsthed som et mainstream-fænomen. I mainstreamdefinitionen af design handler det i høj grad om æstetik i og omkring forståelige produkter. Om det kulturelle fænomen – at udtrykke sig gennem sin væren og laden, kendt ved ordet livsstil.

»Uha,« siger de pæne Index-folk, »livsstil, det er for overfladisk for os.« Nej, det bør det ikke være. Det kræver bare mod til at kigge ind i sin egen kultur og hverdag og komme med visionære bud på den. For det gælder om at tale til en befolkning i dens eget sprog. Det gør man ikke ved at præmiere en tungesuger, der nok redder menneskeliv, men ikke sætter en kultur på spidsen. ■

November MEDLEMSTILBUD

Gælder fra fredag den 26. oktober
til og med fredag den 30. november 2007 - så længe lager haves

Medlemsrabat
100,-

Din medlemspris
299⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 399⁹⁵

Kåbe
Med lommer og broderi
100% bomuld 500 g/m2
Hvid
Str S-XL

Skovnissepar
med lanterne
30 cm
Designet af Henny Iversen

Medlemsrabat
30,-

Din medlemspris
149⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 179⁹⁵

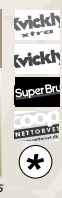

Pashmina tørklæde
50% silke/50% uld
Off-white, sort eller lyng
Str 70 x 200 cm

Medlemsrabat
50,-

Din medlemspris
149⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 199⁹⁵

Norsk strik
100% uld
Str S-XXL

Medlemsrabat
150,-

Din medlemspris
249⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 399⁹⁵

Bestil på NETtorvet
- hent og betal i butikken.

Mærkerne her viser i hvilke butikker, du kan købe de enkelte medlemstilbud.

- Kan købes i Kvickly xtra
- Kan købes i Kvickly
- Kan købes i SuperBrugsen
- Kan købes i Dagli'Brugsen
- Kan købes i LokalBrugsen
- Kan bestilles på www.nettorvet.dk
Du vælger selv hvilken butik, varen skal leveres til.

* Du kan altid bestille et medlemstilbud i butikken. Hvis medlemstilbuddet ikke er mærket med din lokale butik, kan butikken bestille det hjem – så længe lager haves.

4%
MEDLEMS
BONUS

Vis dit medlemskort og få medlemsrabatten straks.

På Coops egne mærker opsparer du yderligere 4% medlemsbonus, som automatisk bliver sat ind på din medlemskonto.

VIND

Gavekort på kr.
10.000,-
modtag
NETtorvets nyhedsbrev

Royal sleep Moskusdundyne

Str 135 x 200 cm, fyld 600 g hvide moskusdun

Str 135 x 220 cm, fyld 660 g hvide moskusdun

Hovedpude str 60 x 63 cm, fyld midtkerne 450 g europæiske dun/småfjer, yderlommer 2 x 50 g hvide moskusdun

Dynevåret er vævet af de fineste og blødeste 100% bomuldsfibre. De ekstra lange bomuldsfibre medfører duntæt og meget slidstærkt væv og giver en dyne i absolut topklasse.

Dette sikre en dyne som holder varmen om vinteren og er tilpas sval i de varme perioder. Dynen er især velegnet til soverumstemperaturer fra 7-18 grader. Økotex mærket.

Moskushovedpude

Medlemsrabat
150,-

Din medlemspris

249,-

Pris ikke-medlemmer 399,-

Moskusdundyne
135 x 220 cm

Medlemsrabat
300,-

Din medlemspris

799,-

Pris ikke-medlemmer 1099,-

Moskusdundyne
135 x 200 cm

Medlemsrabat
300,-

Din medlemspris

699,-

Pris ikke-medlemmer 999,-

Berger uldplaid

Har siden 1880 været kendt for at være blød og varm.

Plaiderne væves af 1. classes 100% ren ny uld,

New Zealandsk lammeuld, på moderne vævemaskiner. Flammehæmmende.

Lys blå, grå eller beige.

Str 130 x 200 cm.

Kan vaskes i hånden, renses eller vaskes i vaskemaskinen, uldprogram,

temp max 30 grader

Må ikke tørretumbles.

Woolmark-mærket.

Medlemsrabat
200,-

Din medlemspris

299,-

Pris ikke-medlemmer 499,-

2-delt sengesæt

Egyptisk bomuld
Cream

140 x 200 cm

Medlemsrabat
199⁰⁵

Din medlemspris

199⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 399,-

140 x 220 cm

Medlemsrabat
199⁰⁵

Din medlemspris

249⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 449,-

Håndklædepakke

Egyptisk bomuld 570/600 gsm.

4 håndklæder: 2 stk 50 x 90 cm og 2 stk 68 x 140 cm. Cream, mocca eller sort.

Egyptisk bomuld er mere silkeagtigt, blødere, mere glansfuldt og mere holdbart end normal bomuld.

Medlemsrabat
50,-

Din medlemspris

149⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 199⁹⁵

Flagermusstol

Nyproduceret udgave af den gammelkendte flagermusstol. Oprindeligt designet af argentiniske arkitekter i 1938.

Stolen er fremstillet i eksklusivt kernelæder og forkromet jern.

Der er tale om en stol, der på alle måder er en fryd for øjet; ren og stilfuld i sit udtryk og på samme tid smadder hyggelig.

Mål: L 63 x B 67 x H 91 cm
Siddehøjde: 42 cm
Mørk eller lys cognac.

Medlemsrabat
1000,-

Din medlemspris
3995,-

Pris ikke-medlemmer 4995,-

Skammel til flagermusstol

Skammel i læder, passer til flagermusstolen. Fremstillet i eksklusivt kernelæder og forkromet jern. Kernelæderet brugt i produktionen kommer fra fritgående argentinsk kvæg der vandrer normalt frit omkring i minimum 2 år, og i løbet af den tid når det frie liv at sætte sit præg.

Farven er håndblandet derfor kan der forekomme mindre afvigelser.

Mål: L 40 x B 40 x H 45 cm

Medlemsrabat
296,-

Din medlemspris
999,-

Pris ikke-medlemmer 1295,-

3-pak
Str 20 x 20 cm

Medlemsrabat
24⁸⁵

Din medlemspris
20,-

Pris ikke-medlemmer 44⁸⁵

Malerlærreder

3-pak

Str 30 x 30 cm

Medlemsrabat 34,85

Din medlemspris 40,-

Pris ikke-medlemmer 74,85

3-pak

Str 40 x 40 cm

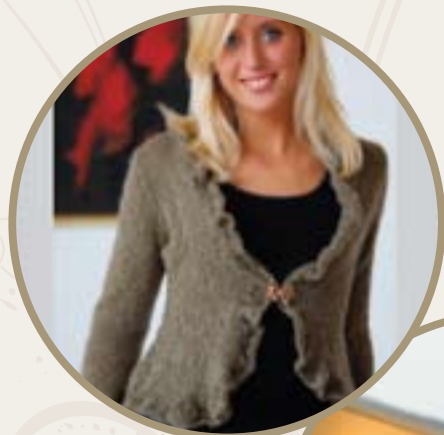
Medlemsrabat 44,85

Din medlemspris 60,-

Pris ikke-medlemmer 104,85

12 stk pensler

Forskellige størrelser med naturskaft 20,-
Marie acrylfarver 18 tuber à 12 ml 25,-

3 nøgler Milano guld

67% acryl/28% mohair/5 % metalpolyester
50 g
Løbelængde ca 195 mtr
Flere farver

Medlemsrabat
29⁸⁵

Din medlemspris
90,-

Pris ikke-medlemmer 119⁸⁵

Babyfotoalbum og dagbog

Den perfekte gave til kommende forældre. Dagbogen indeholder sider til noter om de 40 ugers graviditet og derefter fødslen, barnet og det første år. Fotoalbummet er med blanke sider med pergament imellem.

Medlemsrabat
100,-

Din medlemspris
149⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 249⁹⁵

- til og med den fredag 30. november 2007 - så længe lager haves

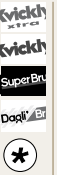
Kramme plysdyrspude

Super bløde
Kan foldes sammen som plysdyr
eller bruges foldet ud som pude
f.eks. foran fjernsynet
Ca 70 x 70 cm i udslået tilstand Vælg
mellem hund, hvalp, tiger
eller elefant

Medlemsrabat
100,-

Din medlemspris
149⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 249⁹⁵

Medlemsrabat
248⁷⁰

Din medlemspris
499⁹⁵

Pris ikke-medlemmer
748⁶⁵

LEGO City redningsssampak
Hospital/redningsstation,
redningshelikopter, ambulance
og lægebil

Nu skal træet spises

Hver dag i december laves der
lækkerier, som kan hænges på
juletræet
Det sker som en del af
julekalenderen på DR
Bogen er let genkendelig med
sit udfoldelige juletræ og 24 små
bøger sat i baggrunden
En sjov og anderledes kogebog,
hvor man kan lave både pynt til
juletræet og gaver til
bedsteforældrene fra de
allermindste - helt hjemmelavede

Medlemsrabat
20,-

Din medlemspris
129⁹⁵

Pris ikke-medlemmer
149⁹⁵

Julekalender bog

Togbane

8-tals bane i træ med 17 skinner,
batteridrevet lokomotiv,
2 togvogne,
jernbaneoverskæring, hus samt træer og dyr
I alt 34 dele

Medlemsrabat
200,-

Din medlemspris
199⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 399⁹⁵

34 dele

Komfur i træ

Det klassiske komfur i sort
Mål H 51 x B 40 x D 29 cm

Legemad 99,95
Grydesæt i stål 99,95

Medlemsrabat
100,-

Din medlemspris
199⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 299⁹⁵

Medlemsrabat
30,-

Din medlemspris
69⁹⁵

Pris ikke-medlemmer
99⁹⁵

Min bedste eventyrsamling

Der var engang...

Sød boks med 10 forskellige
klassiske eventyrfortællinger
Papbøger til de mindste i en god
og solid boks

En sjov og sød julegave
- eller kalendergave ide

Medlemsrabat
100,-

Din medlemspris
99⁹⁵

Pris ikke-medlemmer
199⁹⁵

Medlemsrabat
200,-

Din medlemspris
299⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 499⁹⁵

Peter Plys legesæt

Dukkevoan, dukkeseng, dukkelift,
højstol samt tallerken, ske, gaffel, potte,
suttflaske, flaskevarmer mm.

- til og med den fredag 30. november 2007 - så længe lager haves

PHILIPS

Internet Powerline Duo pack

Internet via din stikkontakt, op til 85 Mbps giver mulighed for ekstrem hurtig dataoverførsel. Fuldt kompatibel med den globale HomePlug-standard. Dataoverførsel på op til 200 mtr via hjemmets ledningsnet. Databeskyttelse ved hjælp af 56-bit DES-kryptering. Øjeblikkelig forbindelse, ægte Plug&Play. Nem installation sæt adapteren i og du er opkoblet

Internet via din stikkontakt

Medlemsrabat
200,-

Din medlemspris
799,-

Pris ikke-medlemmer 999,-

Sony Ericsson Mobiltelefon inkl. TDC Startpakke

Med den slanke og elegante K220i i lommen har du altid et kamera ved hånden. Send en MMS det kræver kun ganske få klik. Skriv SMS med færre klik. Stil ind på FM-radio og lyt til nyheder, følg en kamp eller slap af til musik.

- Integreret antenne
- Højtalerelefon
- Polyfoniske ringetoner
- Vibrator
- WAP 1.2.1
- Kalender
- Telefonbog
- Vægt 82 gram

Inkl. TDC Startpakke værdi 99,-

Ikke SIM låst

Medlemsrabat
300,-

Din medlemspris
749,-

Pris ikke-medlemmer 1049,-

Acer bærbar pc

- AMD Athlon 1.8GHz processor
- 2048MB ram(2*1024)DDR2
- 250GB harddisk
- 8x DVD Super Multi double layer drev
- Trådløst netværk 802.11b/g
- 5 i 1 kortlæser
- 17" WXGA CrystalBrite 1440x900 pixel
- NVIDIA GeForce 7000 grafikort
- Windows Vista Home Premium Model AS7520 6A2G25Mi

250 GB hardisk

Medlemsrabat
1000,-

Din medlemspris
5995,-

Pris ikke-medlemmer 6995,-

Sneakers CD boks

Den komplette CD-boks med et af firsernes største danske bands. Før første gang er Sneakers' fire studiealbums samlet i en boks sammen med to unikke bonus CD'er.

Medlemsrabat
100,-

Din medlemspris
199⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 299⁹⁵

Medlemsrabat
100,-

Din medlemspris
199⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 299⁹⁵

Sådan lød det 1950-1959
5 stk dobbelt cd'er

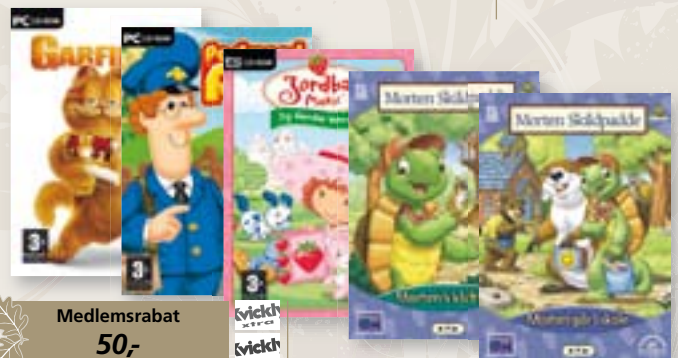
Charles Dickens DVD boks

Oliver Twist, Et juleeventyr, Nicholas Nickleby, Pickwick klubben, Store forventninger og Vor fælles ven. Hele 10 DVD'er med 27 timer af Charles Dickens elskede eventyr i den bedste BBC kvalitet. Boksen kan kun købes i COOPs butikker

Medlemsrabat
150,-

Din medlemspris
249⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 399⁹⁵

Medlemsrabat
50,-

Din medlemspris
49⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 99⁹⁵

Børne PC-spil

Vælg mellem Garfield2, Morten Skildpades klubhus, Morten Skildpadde går i skole, Postman Per eller Jordbær Marie og Hendes venner.

Lygtebom

Lovpligtig når bilens nummerplade, ikke kan ses tydeligt bagfra
Forsynet med stærke bånd for montering
Komplet med kabel og stik

Medlemsrabat
100,-

Din medlemspris
99⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 199⁹⁵

2 trins stige

Trin belagt med skridsikker sort vinyl
Trin mål 26 x 38 cm
Udført i 25 mm slagfast rør, og med "soft touch" belægning øverst
Ekstra låsesikring
Max belastning 150 kg
EN 14183 godkendt

Medlemsrabat
50,-

Din medlemspris
99⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 149⁹⁵

Til udendørs brug

Forgreningsstikdåse med timer

2 stikdåser med 1,5 meter ledning, 3 x 1,5 mm²
Med spyd til at sætte i jorden og timer for evt automatisk styring
Rigtig god løsning til f.eks. julebelysning eller havefesten

Støvsuger

Ultrakompakt design gør at den ikke fylder meget
Praktisk opbevaringsboks
HEPA-12 filter med 99,5% filtrering
Teleskoprør i metal
Sugestykke 300 watt
Effekt 1600 watt
Model FC8212/03

PHILIPS

Medlemsrabat
700,-

Din medlemspris
595,-

Pris ikke-medlemmer 1295,-

Medlemsrabat
50,-

Din medlemspris
99⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 149⁹⁵

Beko vaskemaskine

1600 omdr/min med ildprogram
Energiklasse A, vaskeevne A, tørreevne A
Energiforbrug 1,04 kWh
Kapacitet 6,0 kg/ 48 liter
Stor lugeåbning på 30 cm
Tidsindikator for hvor lang tid der mangler
Mål H 85 x B 60 x D 54 cm
Model Beko WMD66160

Medlemsrabat
1000,-

Din medlemspris
2995,-

Pris ikke-medlemmer 3995,-

Trådløs vejrstation

Viser vindhastighed, vindstød, vindretning, regnmåler, inde-/udendørstemperatur og luftfugtighed
Vejrforudsigelse med ikoner
Alarmfunktion, ur og kalender (radiostyret)
Nem opsætning idet alle enheder er trådløse
Der medfølger batteri og adapter

Medlemsrabat
300,-

Din medlemspris
399,-

Pris ikke-medlemmer 699,-

Medlemsrabat
20,-

Din medlemspris
59⁹⁵

Pris ikke-medlemmer 79⁹⁵

DOT-it batteri lygte Classic eller Linear

Lille LED lys som kan sættes op på alle glatte overflader.
Ideel til steder hvor der er begrænset plads.

Bestil julegaver på

VIND

1 x GAVEKORT på

kr. 10.000,-

Tilmeld dig NETtorvets nyhedsbreve

GRATIS KATALOG
så længe lager haves!

Hent kataloget i Kvickly xtra, Kvickly, SuperBrugsen, Dagli'Brugsen eller LokalBrugsen eller se det på www.nettorvet.dk

TomTom One XL Europa

- Meget brugervenlig
- Stor 4,3" høj kvalitets touchskærm
- Dør til dør navigation i hele vest-europa
- Millioner af interessepunkter (POI)
- Nyeste TeleAtlas kort
- Inkl. sugekop-holder, billader og usb kabel.

TomTom Home software.

2295⁰⁰

SPAR 200,-

Stor 4,3" skærm
Kort over Vesteuropa

ÆGTE SKIND

Dameskuldertaske i krokopræget skind

2 hanke. Sort eller brun
L 33 cm x H 15 cm x B 8 cm

299⁹⁵

SINGER

Symaskine

Friarmssyning
Knaphulsfunktion
7 sømtyper med stinglængde op til 4,2 mm og stingbredde op til 5,0 mm
Automatisk spoilestop og indbygget trådspænding
Stinglængderegulator, mønstervælger, tilbagesyningsgreb og lodret trådholder.
Model 1507.

899⁰⁰

SPAR 600,-

Packard Bell bærbar pc

Med INTEL CORE 2 DUO T5250 1.5 GHzprocessor
15,4" TFT skærm, 2 x 1024 MBDDR2 ram og 120 GB harddisk
NVIDIA Geforce 8400 GS grafik kort
med 128 dedikeret og op til 895 MB

- Cd/dvd RW brænder dual layer
- Kortlæser 4-i-1
- Indbygget subwoofer
- Indbygget Webcam med 1.3 MP og integreret mikrofon
- Integreret Bluetooth
- Integreret trådløst netværk, og LAN 10/100
- Norton Internet Security 2007 med 90 dages opdatering
- Windows Vista Premium medfølger

5995⁰⁰

SPAR 2000,-

Julegaver fra NETtorvet...

Bestilles senest den 13. december 2007

- hvis gaven skal nå at komme under juletræet

Kan byttes helt frem til den 12. januar 2008

- i hele landet - i den butikskæde hvor varen er afhentet.
Varen skal være i ubrudt emballage og bonen skal fremvises.

Tilbuddene gælder fra fredag den 26. oktober til og med den 24. december – så længe lager haves.

Vi tager forbehold for trykfejl, manglende leverancer, afgiftsændringer samt udsolgte varer.

Dørkrans med 40 lys

Ø 45 cm. 10 m kabel fra krans til transformer.
1 reservepære.
IP44 godkendt transformer.

249⁹⁵

5 m guirlande med 80 lys

10 m kabel fra guirlande til transformer. 1 stk. reservepære. IP44 godkendt transformer.

349⁹⁵

Bordguirlande - 120 cm

Klar med perler og prismes
3 m tilslutningsledning m/afbryder
Pære 12V 0,6W E5
Inkl. 2 reservepærer
Transformer 12V 10,2 VA.

199⁹⁵

Connect system

Professionelt lyskædesystem med gummikabel. Kan udvides.
Startkabel og kæder passer sammen og kan kombineres.

Fra 49⁹⁵

Julebelysning... julehygge

Royal Sleep gåsedunskyde

Vår af 100% bomuld, jacquardvævet hvid satin med sort satinkant

Vælg mellem

Str. 135 x 200 cm

med 575 g hvide Sibirske gåsedun **999,00**

Eller

Str. 135 x 220 cm

med 630 g hvide Sibirske gåsedun **1095,00**

Bæreevne over 12

Fra 999⁰⁰

Topmadras

100% bomuldsbetræk.

Quiltet med 100 g polyesterfibre pr m²

Betræk vaskbar ved 60 grader

Allergivenlig

Str. 90 x 200 cm **349,95**

Str. 140 x 200 cm **499,00**

Str. 180 x 200 cm **699,00**

SPAR OP TIL 300,00

Jul er... også for sjov

Learning home

Ring på dørklokken - så kan legen begynde. Der er bla. 24 sange, alfabetet, tal fra 1 til 10. I alt 14 unikke og sjove aktiviteter.

499⁰⁰

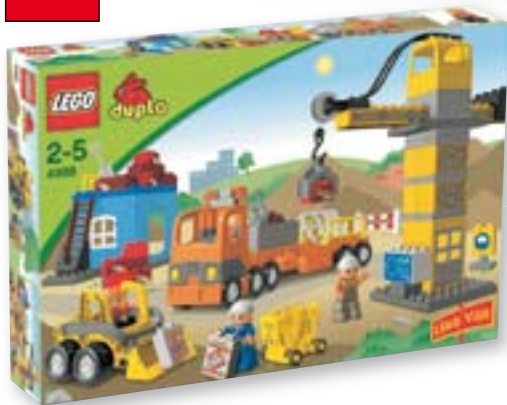
SPAR 500,-

Fisher-Price

Dingeling
Dingeling

LEGO

Duplo byggeplads

Hjælp bygningsarbejderne med at bygge et nyt hus. Læs tingene af lastbilen med den store kran, og brug gummigeden til at transportere cementsækkene over til cementblanderen.

449⁹⁵

SPAR 100,-

BRIO

Gåvogn
Fra 9 mdr.

199⁹⁵

SPAR 100,-

Amazing
Lexie

Amazing Lexie

Lexie taler, hun kan sige mere end 700 sætninger og hun kan holde styr på datoen. En sød og interaktiv hundehvalp. Ekskl. batterier.

799⁰⁰

SPAR 200,-

Taler dansk!

BLACK & DECKER

Black & Decker værktøjsbænk

Med bl.a. lastbil som kan bygges i forskellige versioner, boremaskine, skruetrækker, hammer, lygte, bolte, møtrikker og meget mere.

I alt 70 dele.

Mål H 96 x L 60 x B 42 cm.

Ekskl. 4 stk. AAA batterier.

499⁹⁵

SPAR 100,-

winther

Winther cykel

Den kendte trehjulede valitetscykel med lad.

Blå eller pink.

Fra ca 2 år..

469⁹⁵

Friends

Alle 10 sæsoner i en boks.

899⁰⁰

Highschool Musical

Inkl. mikrofoner.

449⁹⁵

SPAR 50,-

4 GB

Creative Mp4 afspiller, 4 GB

Digital medieafspiller, størrelse som et kreditkort

Indbygget FM-radio

Model Zen

1195⁰⁰

Maestro El-Guitar med forstærker og tilbehør

Alt hvad du behøver for at komme godt fra start

• 39" sort el-guitar - strato type.

Indbygget tuner i elguitaren

• Strenglængde 650 mm

• 3 x single coils

• 22 bånd

• 15 watts forstærker

• 1 sæt ekstra strenge

• Skulderstrop

• Kabel jack/jack

• Gigbag

• Ekstra plektre

• Velegnet både til voksne og teenagere.

5 positions omskifter og vintage vibrato

Ahornhals med 60er-style headstock

Ahorn gribebræt med båndmarkeringer

Forstærkerens data: elguitar forstærker

på 15 watt 8 ohm

Kraftigt materiale med beskyttelse på

hjørner

Input, master volume, equalization, effect,

output, phone/line, clean volume,

CE-godkendt.

899⁰⁰

PSP spillemaskine

Den nye PSP "Slim and lite"

Mål 169,4 x 18,6 x 71,4 mm

Vægt 189 g. 4,3" skærm

Video out

Sort eller sølv

1395⁰⁰

PS3 konsol

Den nyeste Sony PlayStation 3

spillemaskine

60 GB harddisk

Blu-ray afspilning

Trådløs controller

Indbygget trådløst netværk.

3995⁰⁰

SPAR 1000,-

Multifunktionssovesofa

Microfiber. Arm- og ryglæn med

mange indstillingsmuligheder.

Mål: H 85 x L 202 x B ca 82 cm.

Udslået: H 35 x L 202 x B 124

cm. Farve: Sand, petroleum,

rød eller antrazitgrå.

1495⁰⁰

SPAR 200,-

Lyskæde med 96 LED lys

IP 44 transformer. Godkendt til uden-dørs brug.
10 m ledning.

179⁹⁵

Udendørs juletræfod

Designet med et langt spyd ned i jorden.
Giver et stabilt hold af træet.

149⁹⁵

SPAR 50,-

Teleskopstige 3 meter

Aluminium.

Du trækker selv trinene ud efter behov hvilket gør stigen utrolig praktisk og meget anvendelig flere steder.

Fuld udtrukket 3 meter, sammenklappet 75 cm.

Da stigen kan blive helt ned til 75 cm, er den samtidig nem at opbevare.

1695⁰⁰

SPAR 100,-

Rocky dameshopper

Model Bellevue

3 Spectro gear

Stelstr. 51 cm

Hjulstr. 28"

90% samlet

Pink eller sort.

1295⁰⁰

SPAR 200,-

Konkurrence
Deltag i konkurrencen og vind lækre produkter fra

HUGIN

VIND VIND VIND

10 stk. HUGIN Veronica

10 stk. HUGIN Taxus

10 stk. HUGIN Taifun

Nu har du chancen for at vinde en julegave til dig selv - eller måske til en i din familie.

På NETtorvet skal du svare rigtigt på 3 spørgsmål im Hugin - så deltager du i lodtrækningen om 3 x 10 præmier.

Vinderne får direkte besked og offentliggøres på NETtorvet i uge 50.

Præmierne kan ikke ombyttes til kontanter.

Vinderne kan ikke vælge imellem de 3 præmier.

Du finder konkurrencen på:

www.nettorvet.dk

Ansatte i Coop A/S, FDB samt tilknyttede datterselskaber og medlemmer af ansattes husstand må ikke deltage i konkurrencen.

Tornado er produceret af én af verdens førende støvsugerproducenter

Hugin Støvsuger

Perfekt til støvallergikere. Minimerer udblæsning af støvpartikler

Vaskbart Hepa 12 fi lter

3 stk integreret tilbehør

Indikator for fuld støvpose

Teleskoprør

Elektronisk sugeregulering

Aktionsradius 12 meter

Ledningsoprul 9 meter

Sugeeffekt 345 watt

Lydniveau 72 dBA

Effekt 1900 watt

Model Tornado.

1495⁰⁰

Jul er... det bedste

Ægte lufttørret San Daniele skinke med stativ og knivsæt

Skinke ca. 9 kg
Lufttørret i 14 måneder
Opbevares ved stuetemperatur, et tørt sted
Kan anvendes i ca. 30 dage efter, man er begyndt at skære af den

1495⁰⁰

Weber forskærersæt

Udført i tysk højkvalitetsstål i enestående kvalitet.
Mål: Kniv 24 cm. gaffel 16,5 cm.

699⁰⁰

SPAR 200,-

1/2 gris luksusparteret

- 1 stk Nakkesteg ca 2,5 kg
- 1 stk Slag til rullepølse ca 1,5 kg
- 2 pk Ribbenstege ca 2 kg
- 2 pk Flæsk i skiver ca 1,5 kg
- 1 pk Kamsteg ca 1,7 kg
- 3 pk Koteletter ca 1,8 kg
- 1 stk Mørbrad ca 500g
- 2 pk Schnitzler ca 1,5 kg
- 2 stk Skinkesteg ca 3,6 kg
- 1 stk Skinkeklump ca 1,2 kg
- 1 pk Stegeben ca 700g
- 1 stk Forskank ca 700g
- 1 stk Bagskank ca 800g
- 2 pk Medister ca 1,0 kg
- 1 pk spæk udensvær ca 1,0 kg
- 4 pk Hakkekød ca 2,0 kg
- Ialt 25 kg

Leveres dybfrosset

Alt er pakket lige til fryseren.

995⁰⁰

kg-pris 39,80

Min. 25 kg

5,9 kg julekasse

- 2 x 500 g julemedister,
- 2 x 500 g hk svinesmækod 8-12 %,
- 1 x 800-900 g rå rullepølse,
- 1 x 1-1200 g ribbenssteg,
- 1 x 500-600 g svinemørbrad,
- 1 x 1600-1800 g svinekam u/ben,
- 5,9 kg

Kg-pris 50,68

Dybfrost

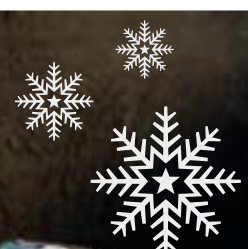
299⁰⁰

7 kg julemix kasse

- 1/2 stk. luksus rullepølse ca 600 g,
 - 1/2 stk. røget rullepølse ca 600 g,
 - 2 pakker hakket lever á 500 g,
 - 2 pakker hakket spæk á 500 g,
 - 1 kg grovhakket medisterpølse,
 - 2 stk. sylte á 500 g,
 - 1 stk. røget hamburgerryg ca 1000 g,
 - 1 stk. røget bacon ca 900 g
- Kg-pris 64,28
Dybfrost

449⁹⁵

Vildtkasse

- Hareryg 1 x ca 650 g
- Hjorteroast 1 x ca 500 g
- Vildsvineroast 1 x ca 500 g
- Fasanbryst 4 x ca 125 g
- Skovduebryst 4 x ca 125 g
- Min 2650 g

Dybfrost

kg-pris max 150,92

399⁹⁵

Du skal da også have dækket dine tænder, selvom det var dig selv der tyggede

I modsætning til de fleste andre ulykkesforsikringer dækker en FDB ulykkesforsikring tyggeskader fuldt ud. Fordi vi har 1,6 mio. medlemmer i ryggen kan vi nemlig give dig landets bedste vilkår på alle gængse forsikringer.

Tjek om DU bliver ordentligt behandlet på www.fdb-forsikring.dk

LÆSERBREVE

Skriv til: Læserbreve, Samvirke, Fanøgade 15, 2100 København Ø, eller brug formular på www.samvirke.dk/laeserbrev Husk navn, adresse og evt. telefonnummer. Anonyme breve besvares og offentliggøres ikke

GENSPLEJSET ØKOLOGI ER IKKE O.K.

Bjarne Landsfeldt, Kjellerup:

■ Samvirke/september indeholdt rigtig mange gode artikler om økologi. Men »synspunkt« side 38 med overskriften: »Gensplejset økologi er o.k.«, er decideret fyldt med fejl/usandheder og vrøvl i sammenholdelsen af genmodificerede fødevarer i forhold til økologisk fødevarerproduktion: 1. I indlægget står der: »Økologisk fødevarerproduktion kan imidlertid ikke brødføde verden.« Adskillige meget store og omfattende undersøgelser fra Danmark, England og Canada har med al tydelighed demonstreret, at det netop er den økologiske fødevarerproduktion, der er den eneste mulighed for at brødføde hele verden. 2. Senere står der, »at den økologiske fødevarerproduktion kunne blive baseret på den teknologi, der er ved at være til rådighed. Planter, der ikke behøver kunstgødning, er snart inden for rækkevidde«. Økologisk fødevarerproduktion foregår allerede uden brug af kunstgødning og pesticider. 3. Og beskrivelsen af at blande gener fra dyr ind i planter kan have ganske uoverskuelige konsekvenser for livet på jorden. Genmodificerede fødevarer er på intet tidspunkt bevist uskadelige for menneskelig indtagelse. 4. Vi har ikke brug for nytænkning på det økologiske fødevarerproduktionsområde, hvis det er genteknologi, det drejer sig om. I mange ulande ligger enorme frugtbare områder uopdyrkede hen. Når disse områder i de kommende år inddrages, vil verdens samlede landbrugsproduktion sagtens kunne brødføde hele Jordens befolkning.

ENGAGEMENT OG VÆSENTLIGHED

Birgit Horn, Gandrup:

■ I dag blev jeg glad for, at jeg ikke har opsagt mit abonnement, som jeg ellers havde tænkt mig – det blev bare ikke lige til noget, heldigvis, for det nye nummer er så væsentligt, at jeg ikke gerne havde undværet det. De forrige numre var hurtigt overstået. De lignede mest et dameblad, og jeg var MEGET træt af, at et tidligere læseværdigt Samvirke var totalt ødelagt, men NU!

Tak for engagement og væsentlighed :o)

Bekæmp karies på den milde måde.

1 : Et nyt organisk fluorsystem.

Colgate Fluor Active indeholder aminfluorid: Et særligt organisk molekyle, der klinisk bevist, beskytter optimalt mod karies.

2 : Et sikkert, beskyttende skjold.

Aminfluorid danner et beskyttende lag på tandemaljen og gør den mere modstandsdygtig over for syreangreb.

3 : Mild smag, mildt skum.

Ikke tilsat skummiddel: Colgate Fluor Active skummer naturligt og mildt.

Anti-karies formelen der anbefales af europæiske tandlæger.

BREVKASSEN

WINNIE FROM THESBØL

er cand.pæd. i ernæring og hjemkundskab og professionsbachelor i ernæring og sundhed. Hun arbejder som videncenterkonsulent ved Videncenteret, CVU Sjælland, og er tilknyttet Ankerhus Seminarium i Sorø.

PER BRÆNDGAARD

er cand.scient. i human ernæring og har sin grunduddannelse fra Ankerhus Seminarium. Han er tilknyttet CVU Sjælland, Ankerhus Seminarium og er ekspert i madens betydning for sundheden.

INGER ABILDGAARD

er madredaktør på Samvirke, hvor hun siden 1994 har skrevet og redigeret bladets madsider. Til brevkassen kan hun desuden trække på FDBs egne eksperter.

LEIF SKIBSTED

er professor i fødevarerekemi ved Institut for Fødevarer videnskab ved Københavns Universitet og medlem af Motions- og Ernæringsrådet. Han er ekspert i molekylær gastronomi.

SUSANNE KNØCHEL

er professor i mikrobiologisk fødevarer sikkerhed ved Institut for Fødevarer videnskab ved Københavns Universitet. Susanne Knøchel forsker i bakterier i fødevarer.

NIKKEL I MALEDE KERNER

Finn Nielsen, København Ø:

■ Jeg lider af nikkelallergi og skal holde mig fra produkter med kerner, f.eks. nødder og fuldkornsrugbrød. Men jeg må godt spise brød uden kerner (altså malet). Hvordan hænger det sammen? Nikkelen forsvinder vel ikke, fordi kernerne bliver malet?

Svar fra Per Brændgaard:

Du har ret. Nikkelen forsvinder ikke, når kernerne bliver malet. Nikkel i korn findes i skaldelene. Skaldelene (og dermed nikkel) fjernes først, når melet også bliver sigtet – f.eks. til almindeligt hvedemel.

Grahamsmel (dvs. mel af hele hvedekornet inkl. skaldele) indeholder 40 mikrogram nikkel pr. 100 g, mens hve-

demel (dvs. uden skaldele) kun indeholder fire mikrogram. Groft hvedebrød (kun med hvede) indeholder 14 mikrogram, og lyst hvedebrød indeholder to mikrogram nikkel pr. 100 g.

Fuldkornsrug har generelt et lavere indhold af nikkel end hvede. Fuldkornsrugmel indeholder fire mikrogram nikkel pr. 100 g, Rugbrød er derfor udmærket. Mørkt og groft rugbrød har samme nikkelindhold (fire mikrogram pr. 100 g).

Problemet med fuldkornsrugbrød med kerner er, at der ofte er tale om andre kerner end rug, og de kan have et højt indhold af nikkel. F.eks. solsikkekerner (356 mikrogram nikkel pr. 100 g), hørfrø (223 mikrogram nikkel pr. 100 g) eller sesamfrø (82 mikrogram nikkel pr. 100 g). Det er disse kerner, der er pro-

blemet – ikke rugkernerne. Problemet med disse kerner gør sig også gældende ved hvedebaseret kernebrød.

OMEGA 3 I KØD

Hanne Aaby, Odense:

■ Hvilket fersk kød indeholder mest omega 3? Jeg har læst, at dyr, der lever på græs og er fritgående, har mere omega 3 i fedt og kød, hvor dyr opvokset på f.eks. korn har mere omega 6.

Svar fra Leif Skibsted:

Omega 3-fedtsyrer får vi især fra planter og fisk. Fedtsyresammensætningen i kød og fedt fra ikke-drøvtyggere som fjerkræ og svin er dog meget påvirket af foderets fedtstof. Ved »frilandsfodring«, som af tidligere tiders oldensvin, bliver kødets fedt mere umættet og in-

deholder også mere omega 3-fedt. Ved at tilsætte svinefoder seks% rapsolie bliver omega 3-indholdet i kød og svinefedt mere end fordoblet. Fisk og fiskeolie er dog stadig den bedste omega 3-kilde, især fordi vi her også får de ernæringsmæssigt værdifulde langkædede omega 3-fedtsyrer.

MARMELADE PÅ RUSKINDSBUKSER

Jane Torp, Middelfart:

■ Hvordan får man en stor plet orange-marmelade af et par ruskindsbukser?

Svar fra Winnie From Thesbøl:

Enten indleverer du dem til rensning, eller du tager chancen og vasker dem på følgende måde: Kom dem i vaskemaskinen ved 30 grader. Brug specialsæbe til skind. Undgå at hænge bukserne op, men tør dem i tørretumbler ved lav hastighed og lav varme. Stop et par gange, det kan være, du skal trække lidt i dem, så pasformen er i orden, når bukserne er tørre. Pres evt. forsigtigt på bagsiden med et viskestykke mellem strygejern og bukser, ved så lav varme som muligt.

SYDEUROPAERE ER SUNDE

Orla Johannesen, Højbjerg:

■ »Vil du blive stor og stærk, skal du spise rugbrød,« lød det, da jeg var barn. Med årene er rugbrød blevet en naturlig selvfølge. Men på rejser i Sydeuropa er det svært at skaffe rugbrød, bagerbutikkerne har hvedebrød på alle hylder. Er det hvede eller vin, der gør, at folk sydpå lever længere end vi nordboere.

Svar fra Per Brændgaard:

Den traditionelle middelhavskost er samlet set væsentlig sundere end den kost, gennemsnitsdanskere spiser i dag. Men det betyder ikke, at alt i middelhavskosten er sundere. Deres brød-

vaner er for eksempel ikke så gode. De spiser især lyst hvedebrød, og det er ikke særlig sundt. Det danske rugbrød og fuldkornsbrød i det hele taget er langt sundere end lyst, raffineret hvedebrød. Det er nok heller ikke vinen, der gør det helt store. Det er i virkeligheden lidt af en myte, at vin er sundt. Det er kun for mænd over 45 år og for kvinder efter overgangsalderen, at 1-2 genstande alkohol pr. dag jævnt fordelt ud over ugen (uden ekstra indtagelse i weekenden) kan hjælpe til at forebygge hjerte-kar-sygdom – og det er ligegyldigt, om alkoholen er i form af vin eller øl. Det, der for alvor gør middelhavskosten sund, er, at selve kosten er anderledes med bl.a. mere fisk, frugt, grønt og olivenolie.

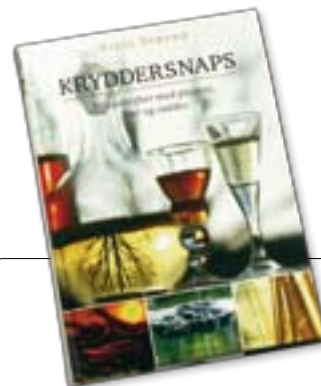
KÆRNEMÆLK ER IKKE KUN KÆRNEMÆLK

■ I Samvirkes septembernummer spurgte Palle Petersen, Korsør, om der er specielle ernæringsmæssige grunde til at drikke kærnemælk i forhold til andre mælketyper. Per Brændgaard svarede, at kærnemælk er en fedtfattig type mælk, som kan være en del af de anbefalede 0,5 liter mager mælk pr. dag. Men kærnemælk er ikke bare kærnemælk, skriver Leif Skibsted i et supplerende svar:

Kærnemælk fremstilles i dag ved syring af skummetmælk og har ernæringsegenskaber stort set som skummetmælk. Før i tiden var kærnemælk et restprodukt fra kærning af smør. »Gammeldags« kærnemælk og økologisk kærnemælk fremstilles i dag stadig på den traditionelle måde. Den indeholder derfor mere phospholipid fra mælkenes fedtkuglemembran end skummetmælk og syrnet skummetmælk. Phospholipider indgår i cellernes vægge og i hjer-

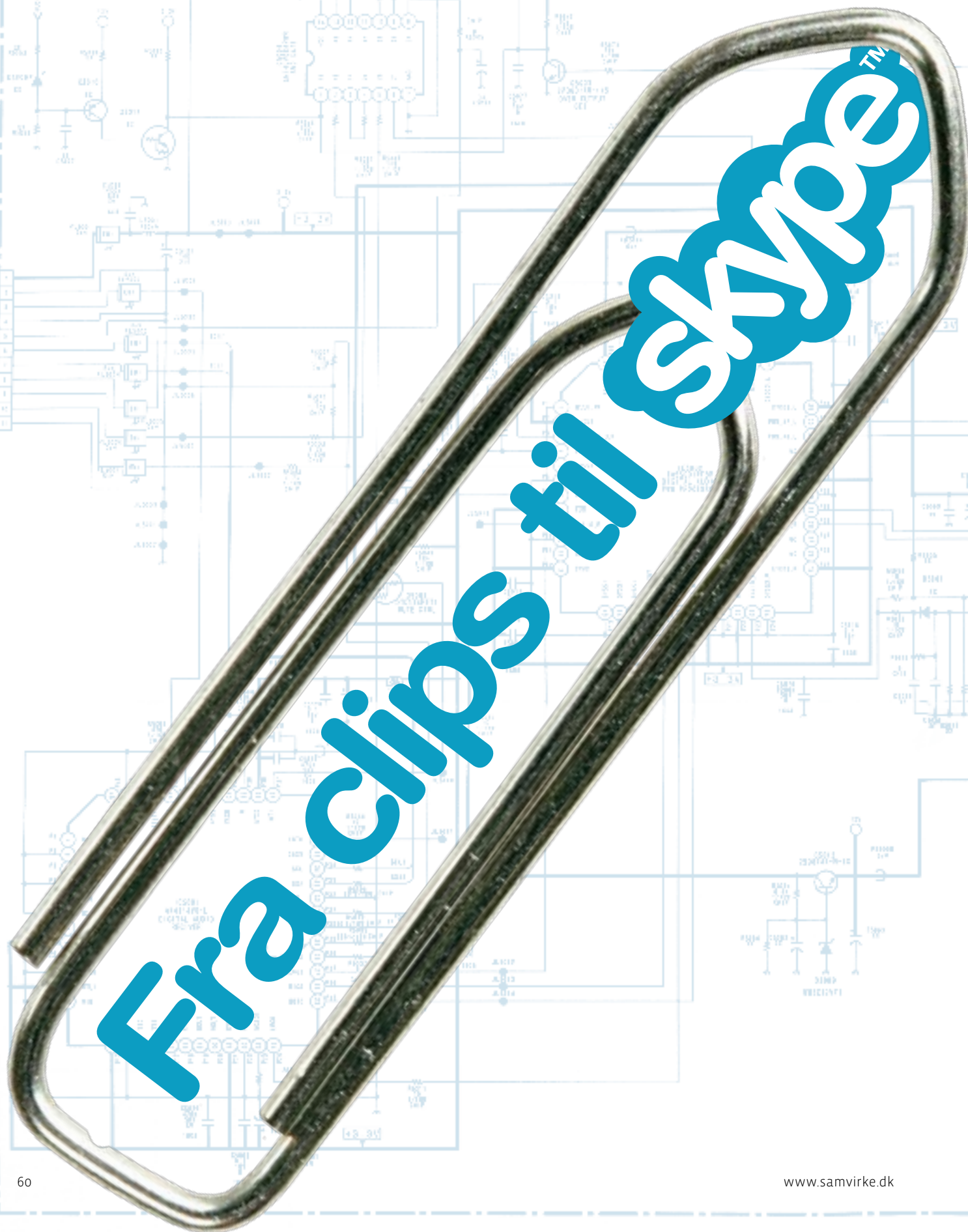
nens nerver, og det er baggrunden for anprisning af kærnemælk, som det er set i dagspressen. Nogle mejerier er dog begyndt at kærne smør af mindre fedtholdig fløde for at opnå mere »gammeldags« kærnemælk i forhold til smørproduktionen. Det betyder, at indholdet af phospholipid i kærnemælken bliver tilsvarende mindre.

Send dit spørgsmål til Samvirkes eksperter: Samvirke, Fanøgade 15, 2100 København Ø mærk kuverten »Brevkassen« – eller på en mail til brevkassen@fdb.dk Kun et spørgsmål ad gangen!

...Alle offentliggjorte spørgsmål til brevkassen belønnes med et eksemplar af Niels Stærups seneste bog *Kryddersnaps*.

Bogen indeholder både opskrifter med klassiske snapsurter som porse, pil, slåen og enebær samt nye spændende opskrifter med bl.a. skovmærke, tranebær, rabarberrod og hyben. Og for hver måned er der plukkesæson for nye planter og urter til brygningen.

Fra clips til Skyde™

Kunsten er ikke at få en idé.
Enhver kan med lethed få to.
Kunsten er den mellem to eller fler'
ganske almindelige hverdagsidéer
at se hvilken én der er go'.

Piet Hein

Tekst: Jens Kerte

Først fik han en fiks idé. Så bukkede, bøjede og vred han. Derefter rev han sig i håret. Så vred, bøjede og bukkede han. Hans fingre blev revet til blods, men han blev ved. Til sidst makkede det lille stykke ståltråd ret. Forvandlingen lykkedes, verdens enkleste opfindelse var en realitet.

Papirclipsen! Igen, igen.

Denne diminutive metaldims, der i over 100 år har været udsat for lidt af hvert. Som neglerenser, tandstikker og pibeudskraber. Klodens mest populære universalværktøj.

Den norske opfinder Johan Vaaler skabte sin clips i 1899 som sammenholdningsredskab til papirdyngerne på et hvert ordentligt skrivebord og fik patent på den et par år senere.

IT-tidsalderen er over os, og clipsen har også gjort sig uundværlig som handy-dandy-tool til åbning af cd-drevet på en slukket pc samt visse reset-funktioner. Forsikringselskabet Lloyd's of London har regnet ud, at kun hver tiende clips kommer i berøring med papir.

Ikke desto mindre dyrkes Johan Vaaler som en nationalhelt i Norge. I 1989 blev en syv meter høj og 602 kilo tung metalskulptur formet som en god gammeldags papirclips rejst ved en handelshøjskole uden for Oslo som hyldest til landets store opfinder.

Sagen er imidlertid, at nordmanden slet ikke var skaberen af denne den mest udbredte version af den lille kon-

tordims. Den, der er formet som en slags dobbelttunge, og hvor det lille stykke ståltråd er viklet næsten to gange rundt om sig selv.

Men på grund af forskellige misforståelser i den norske patentstyrelse længe efter opfinderens død i 1910 fremstår han stadig som den almindelige clips' fader i adskillige opslagsværker.

Vaalers egen papirclips er hverken verdens første eller den mest effektive. I virkeligheden kom nordmandens noget primitive version aldrig i masseproduktion.

På de efterladte tegninger er den helt rektangulær og kun bøjet halvanden gang rundt om sig selv. Den ser noget vakkelvorn ud.

Normalclipsens ophav er til gengæld ukendt, men dens historie strækker sig nogle år længere tilbage end den ikke eksisterende norske clips'.

Sådan er det med så mange nyskabelser. Enten er de allerede opfundet, eller også bliver de aldrig til noget.

LIGGEMÅTTE TIL GRISEBASSER. I disse måneder arbejder en lille snes tv-kendte, danske amatør-opfindere på højtryk for at omsætte en række af deres helt egne idéer fra tegnebordet til virkeligheden.

Alle deltog de i foråret 2007 i reality-serien Danmarks Bedste Idé på TV 2, hvor seerne blev præsenteret for 18 →

Fra clips til Skype

Alexander Graham Bell var den første til at tage patent på telefonen. Han kom få timer før opfinderen Elisha Gray. Italieneren Antonio Meucci havde dog allerede 1860 lavet et eksemplar der virker

Viagra blev oprindeligt opfundet som et lægemiddel mod ustabil hjerterytme. Ved et tilfælde opdagede man, at pillen også gav mænd en bedre erektion

De første elektroniske regnemaskiner blev udviklet i 1930'erne. De blev forløberne for den moderne computer

splinternye opfindelser som blandt andet den stødfri fatning, en grisemåtte til forebyggelse af skuldersår på slagtesvin, et parfumeplaster til allergikere, engangsvandfade til hospitaler og et sammenklappeligt løbehjul til travle nutidsdanskere.

Vinder blev den 37-årige tekstilsælger og familiefar Keld Krogh Nielsen fra Gråsten. Hans opfindelse er en doseringsenhed til at dosere for eksempel vaskepulver i præcis de mængder, man ønsker sig. Så slider man mindre på miljøet og pengepungen.

En god bid af præmiesummen på en million kroner har sønderjyden investeret i at beskytte sin opfindelse mod efterligninger ved at tage patent på den både i Danmark og udlandet. Den slags eneret koster dyrt og ryger nemt op i flere hundrede tusinde kroner.

Om doseringsdinsen, grisemåtten eller løbehjulet bliver lige så banebrydende som berømte danske opfindelser som telegrafonen, højttaleren, tørbatteriet, insulinen, legoklodsen og stomiposen, vil tiden vise.

De nævnte genstande er med på Teknologisk Institut og

Patent- og Varemærkestyrelsens kanon over de bedste danske opfindelser nogensinde sammen med Carlsbergs gær, fiberskopet, stålvasken, brintpillerne og minerydningsplanten.

Valdemar Poulsens telegrafon – en forløber for gramfonen – kom til verden samtidig med Johan Vaalers ikke eksisterende papirclips i perioden omkring slutningen af 1800-tallet – fin de siècle – der var proppet til randen med nye idéer inden for teknik, videnskab og kunst.

HØJSÆSON FOR NYERKENDELSER. Årene omkring århundredskiftet 1900 var epoken for opfindelser som antennen, den trådløse telegraf, zeppelinere, barberbladet, støvsugeren, flyvemaskinen, vinduesviskeren og et sindrigt, mekanisk monstrum til massefremstilling af flasker.

Champagnepropperne sprang da også på striben, da Marie Curie samtidig opdagede flere radioaktive grundstoffer. Det var i det hele taget højsæson for partikelfysiske nyerekenkelser, og elektronen fik afsløret sin diminutive tilstedeværelse inden i atomet et par år inden konstateringen af, at lysstråler kan fremkalde et minimalt, men måleligt tryk.

Opdagelsen af en sammenhæng mellem det stigende forbrug af fossile brændstoffer og atmosfærens indhold af kuldioxid med risiko for verdensomspændende temperaturstigninger blev også lanceret allerede i 1899. Det var kun 14 år efter, at tyskeren Carl Friedrich Benz havde bygget verdens første, effektive benzinsluger af en møgforurenende automobil.

Tiden var til både store opfindelser og store opdagelser, men der er store, principielle forskelle på de to begreber, der samtidig er nært beslægtede.

OPFINDELSER KONTRA OPDAGELSER. Ifølge Den Store Danske Encyklopædi er en opfindelse »en teknisk nyskabelse, som er blevet til ved en menneskelig indsats. For at man kan tale om en opfindelse, skal opfinderen have tilvejebragt nye tekniske midler, som medfører en veldefineret effekt«.

I modsætning til den rene opdagelse, som er menneskets erkendelse af noget, der allerede findes i naturen.

Opfindelser drejer sig altså om ny teknik inden for mekaniske genstande, tekniske fremgangsmåder, kemiske forbindelser, lægemidler, elektroniske kredsløb, fødevarer med videre. Både mikrobiologiske og genteknologiske fremgangsmåder kan patenteres, men man kan ikke få patent på for eksempel plantesorter og dyreracer eller menneskelige gener i deres naturlige tilstand.

Pythagoras ville heller ikke kunne have fået patent på sin læresætning om forholdet mellem kateterne og hypotenusen i en retvinklet trekant. Alt omkring cirklen og dens håbløse kvadratur er også kun matematiske erkendelser.

Men hjulet, det er en opfindelse. Måske den mest revolutionerende af alle. Inklusive den dybe tallerken og søgemaskinen Google.

Mindre kan også gøre det. De seneste statistikker fra Teknologisk Institut viser, at alene 19 opfindere har været med til at skabe 201 nye arbejdspladser og en omsætning på 215 millioner kroner i danske virksomheder i perioden 2004-2006.

HJULET OG DEN DYBE TALLERKEN. Ingen moderne civilisation uden hjulet. Bare tænk på kærre, stridsvogne, ror, møller, ure, dampmaskiner, tog, sporvogne, biler, cykler, hulahoppinger, frisbee'er og andre flyvende tallerkener.

Sidstnævnte hører mest til i sciencefiction-universet, mens de første, mere jordnære tallerkener inklusive den dybe blev sat på bordet i Europa i anden halvdel af 1600-tallet. Da begyndte man at tillægge sig bedre bordmanerer og indtog suppe med ske frem for at slubre den af skåle.

Men det var kulturfolkene i det gamle Mesopotamien, vore dages Irak, der for cirka 5000 år siden opfandt hjulet til pottemagerens drejeskive og i større målestok videreudviklede det til deres oksetrukne småvogne.

De første hjul var massive og sammensat af tilhøvede træplanker. Derefter gik det tjept med både udviklingen og transporten. Der blev sat fælg på til pladehjul eller egerhjul, som længere henne ad vejen mod civilisationerne i Romerriget og Europa blev påført nav, kuglelejer, dæk og gummiringe med luft i klar til tre uger med Tour de France.

Det særlige ved hjulet er, at det ikke alene kan bruges til rullende bevægelser som til cykelløb. Men også til stationær overførsel af bevægelse ved brug af tandhjul eller remtræk i tærskværk, samleband og andre tekniske kraftudfoldelser.

Europæerne bragte hjulet med sig til Amerika i 1500-tallet, hvor forskellige indianske kulturer i århundrederne forinden havde opbygget højt udviklede bycivilisationer med gigantiske vejanlæg helt uden brug af det cirkulære, tekniske hjælpe middel.

Hjulet var angiveligt tabubelagt som et helligt symbol, da det ofte blev kædet sammen med livets cyklus og Solens gang på himlen. På vore breddegrader bekræftes det af fundet i Trundholm Mose af nationalklenodiet Solvognen, der stammer fra bronzealderen for over 3.000 år siden.

Men hjulet trillede videre på sin sejrsgang gennem historien frem til TV 2's sammenklappelige løbehjul. →

De første hjul sad på drejebænke, som blev brugt til fabrication af lerpotter

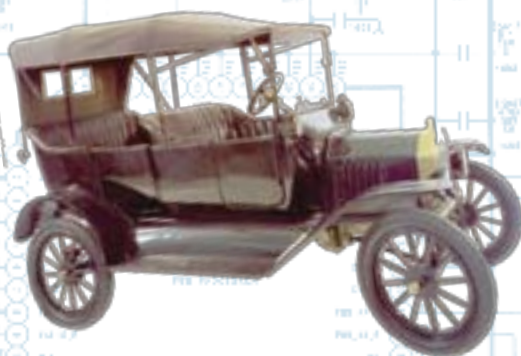
Fra clips til Skype

LEGO blev opfundet af Ole Kirk Christiansen i 1949.

LEGO er en forkortelse for Leg Godt

Verdens første kvindelige bilist menes at være opfinder Carl Benz' hustru Bertha, der uden sin mands viden foretog en køretur på ca. 80 km fra hjemmet i Mannheim til Pforzheim for at bevise, at når en kvinde kunne køre et automobil, så kunne det jo ikke være så farligt, som samtiden ellers mente

Har du en genial idé til en splinterny dims?

Så er det en god idé at kontakte Teknologisk Institut. Dets kontor for Idé & Vækst giver gratis råd og vejledning om, hvordan man søger patent og kommer videre i processen fra tanke til virkelighed.

Der ligger en konkret handlingsplan for opfindere på hjemmesiden <http://opfind.teknologisk.dk/6920> med masser af links til andre relevante råd og oplysninger. Det er også muligt at bestille tid til en personlig konsultation i København eller Århus. Bare klø på.

København:

Idé & Vækst
Teknologisk Institut
Gregersensvej
2630 Taastrup
Telefon: 72 20 27 50

Århus:

Idé & Vækst
Teknologisk Institut
Teknologiparken
8000 Århus C
Telefon: 72 20 27 50

E-mail: opfind@teknologisk.dk

Hjemmeside: <http://opfind.teknologisk.dk/>

Den seneste udvikling inden for toiletter er separationstoiletet, hvor urin og afføring føres ud i hver sit system. Urinen kan bruges til gødning. Afføringen kan komposteres

SUPERELLIPSEN KLARER BORDPLANEN. Hvis man flader cirklen lidt ud, får man ellipsen. Parerer man ellipsen med et rektangel, når man frem til superellipsen, som den danske superopfinder Piet Hein kiggede ud og satte på formel i 1960'erne.

Snart bredte danskerens aflange kurveform med de bløde hjørner sig til grundplanen for Sergels torv i Stockholm samt bygningsværker i Paris, Canada, Chicago og Mexico City.

Den både teknisk og poetisk begavede Piet Hein fik gennem sit 90 år lange liv i alt registreret 3100 idéer fra bevægelige dukkeøjne i 1930'erne til det spiralformede solur Helix Helios 60 år senere.

Mest kendt og udbredt blev hans superelliptiske bord, der i helt stor størrelse stod sin ildprøve under den internationale Vietnam-konference i Paris i 1969 ved at løse problemet om, hvem der skulle sidde for bordenden. Ingen. For bordet har ingen bordender.

Som digter formulerede Piet Hein i et af sine mange såkaldte gruk opfinderens hemmelighed: »Kunsten er ikke at få en idé. / Enhver kan med lethed få to. / Kunsten er den mellem to eller fler' / ganske almindelige hverdagsidéer / at se hvilken én der er god'«

Humoristen og tegneren Storm P. gjorde sig i endnu flere nyskabelser end Piet Hein, men alle har de det særlige kendetegn, at de er helt og aldeles ubrugelige til noget som helst til trods for deres ekstreme, kreative originalitet. Til gengæld er underholdningsværdien stor.

En af vittighedstegningernes mange skøre opfindere pukler med intet mindre end en evighedsmaskine, da han får besøg i laboratoriet, og gæsten er nysgerrig efter, hvad han har gang i:

»Jeg arbejder på en perpetuum mobile.«

»Hvad er det for en?«

»En maskine, der kan gå evig og altid.«

»Kan den det?«

»Næh – men jeg arbejder på den evig og altid.«

POTENT VED ET TILFÆLDE. Er det nyt? Virker det? Kan det sælges? Sådan lyder de tre gyld-

ne spørgsmål til enhver ny opfindelse. Det tør svagt antydes, at danskeren Janus Friis og svenskeren Niklas Zennström kunne svare »ja« til alle tre og især det sidste, da de i 2002 skabte gratis ip-telefoni på internettet med deres ny software Skype.

Den blev hurtigt installeret i flere snese millioner computere kloden over, og kort tid efter solgte de to innovatorer programmet og hele molekylvitten på omkring 30 sprog til det amerikanske auktionshus eBay for 30 milliarder kroner.

Forinden havde de afhændet deres populære fildelingsprogram Kazaa til især musik, og nu er de to milliardærer i gang med at prøvekøre deres nyeste software, verdens første netbase-rede, højkvalitets tv-tjeneste, Joost. Den skulle gøre det muligt at se alverdens tv-programmer helt gratis direkte på en almindelig pc.

Makkerparret arbejder altid meget målrettet, men adskillige af alle tiders betydeligste opfindelser er fundet op ved de rene slumpetraf. Blandt andet cornflakes, teflon, penicillin og potenspillen Viagra, som var tænkt som et middel mod hjertekramper.

For tiden er danske og internationale opfindere ved at finpudse prototyper til sutsko med indbygget støvsuger, en fiskestang med trykluftlinekaster, en cykeldynamo til mobilopladere, en håndtaske med indbygget e-mail-modtager og en vandtæt, flydende transistorradio til badekarret.

Mens alle holder vejret og spændt venter på resultatet af disse tekniske vidunderes formåen, kan vi glæde os over ti andre fantastiske opfindelser, der for længst har ændret tilværelsen dramatisk for hele menneskeheden: toltet, det mekaniske ur, teleskopet, bogtrykkerkunsten, brugen af elektricitet, telefonen, automobilen, antibiotika, fjernsynet og computeren.

De særlig musisk orienterede betragter dog opfindelsen af violinen for 500 år siden i Italien som historiens største vidunder. Og endelig er der dem, der hårdnakket hævder, at den uden sammenligning betydeligste opfindelse nogensinde er og bliver: luftguitaren!

LONGOVITAL GIVER DIG BÅDE MODSTANDSKRAFT OG ENERGI

LongoVital Classic indeholder den unikke kombination af urter og vitaminer, der styrker dit immunforsvar, så du kan klare dagligdagen bedre.

LongoVital +Ekstra Energi indeholder udover den unikke kombination af vitaminer og urter også ginseng, der i årtusinder har været anvendt i Asien, som en slags livseliksir på grund af dens mange gavnlige egenskaber.

Læs mere på:
www.longovital.dk

**Longo
Vital®**

Cederroth A/S
Tel. 43 66 40 00
www.longovital.dk

Kort før midnat brænder lyset stadig fra lyspærrerne i gadelygterne på Bornholm. Men i det øjeblik viserne på øens ure møder hinanden på tallet tolv, tager mørket over. Lyset langs Fiskergade og Bagergade i Svaneke på østkysten slukkes, ligesom lygterne langs Krummevej og Fælledvej i byen Hasle på vestkysten. Sådan er der blevet mørkt over øen hver nat fra midnat frem til klokken fem om morgenen siden februar 2007. Formålet er at spare på strømmen, og det virker; de mørke nætter har halveret elforbruget til ga-

debelysning og sendt 1,3 millioner ekstra kroner i regionskommunens kasse om året.

»Når folk i byen også slukker lyset i vinduerne, bliver der virkelig mørkt. Så mørkt, at man let kan snuble ind i en parkeret bil – eller andre mennesker på gaden, hvis de har gummisko på, og man ikke kan høre dem,« fortæller Hanne Kofod, der bor sammen med sin mand i et gammelt fiskerhus i udkanten af Svaneke. Hun tager ikke selv lygte med i hånden, hvis hun skal gennem byen ved nattetide, for som

hun siger på syngende bornholmsk, så »kender hun gaderne ud og ind«. Men hun har set andre lyse sig frem med lommelygte.

For at borgerne skal føle sig trygge og for at undgå kriminalitet, har de bornholmske politikere dog valgt at lade gadelygterne brænde natten igennem over torvet i hovedbyen Rønne og andre centrale dele af øens største byer. Det er typisk områder med beværetninger, som de unge bornholmere eller turister bruger sent ud på de små timer, fortæller Nis Jordt-Petersen, →

Mørk

På Bornholm slukkes gadelygterne klokken 24. Borgerne må selv finde vej i mørket, men til gengæld sparer regionskommunen 1,3 millioner kroner om året

Tekst: Mette Iversen Foto: Carsten Buch

Nylars efter midnat – de
eneste lys i mørket
kommer fra private boliger

der er ingeniør og arbejder med gadebelysningen for Bornholms Regionskommune.

Derudover skal særlige trafikpunkter som lyskryds, fodgængerfelter og rundkørsler også lyses op af hensyn til trafikikkerheden.

TURISTLYS. Bornholm er ikke det eneste sted i Danmark, hvor politikerne har valgt at slukke eller dæmpe lyset om natten. I Århus slukkes hver anden gadelygte klokken tolv. Roskildes indbyggere kan se lyset fra gadelamperne blive dæmpet allerede klokken 21. På Sydfyn har Svendborg Kommune valgt at lade lyset brænde i de tre største byer, mens landområderne kan sove i mørke. Hver kommune har sin individuelle såkaldte natluk-ordning, hvor dele af belysningen går ud. Andre har slet ingen ordning – som i hovedstaden, hvor gadelygterne brænder ufortrødent alle nætter hele året.

Bornholmerne har taget de mørke

nætter med blandede miner, fortæller Nis Jordt-Petersen. Mens nogle er tilfredse med at spare på strømmen, har andre klaget over den nye form for mørke.

Læserbreve fra øens lokale medier viser, at beboerne især har været fortørnede over, at deres biler ifølge færdselsloven nu skal holde med parkeringslyset tændt hele natten, hvis man ikke kan køre bilen i garage eller ind på egen grund. Parkerede biler på uoplyst vej skal ifølge færdselsloven være til at se. Og med natluk-ordningen vil det stort set gælde alle veje. Problemet med parkeringslyset er, at bilerne risikerer at løbe tør for strøm i løbet af natten.

»Men jeg har altså ikke set nogen biler holde med tændt lys endnu,« fortæller Hanne Kofod.

Hun er selv godt tilfreds med de mørke gader. Både fordi hun mener, at det er spild at bruge så meget strøm, når byen alligevel sover. Men mest af alt

fordi hun synes, at mørket giver omgivelserne et mere naturligt præg og en god udsigt til stjernehimlen på en klar nat. Hanne Kofod spekulerer dog på, om øens turister, der ikke kender alle sving og kroge af byens kringlede stræder, er lige så glade for den sorte nat. Den bekymring har politikerne også haft.

Derfor har man netop af hensyn til de mange sommerturister valgt at lade gadelygterne være tændt gennem sommermånederne i øens turistperler som Svaneke, Gudhjem, Snogebæk og strandområdet Dueodde.

Vælter man ud af Svaneke Bodega ved lukketid klokken to, vil byens torv ikke kun være oplyst af sommernætterne, der knap lader mørket sænke sig. Lygterne vil brænde.

Men nu bliver dagene kortere, og sommerens gæster er vendt hjem. Fra 15. september er gadelygterne igen blevet slukket, så det nu er stjernerne, der lyser klippeøen op. ■

TÆND, SLUK!

ÅRHUSIANERNE har halv belysning på gaderne om natten – hver anden gadelygte er slukket fra klokken 24 til klokken seks om morgenen. Det giver en besparelse på mellem fem og seks millioner kroner om året.

I KØBENHAVN brænder gadelys og signalregulering for 22 millioner kroner om året – alene i strøm. Dertil kommer driften og vedligeholdelsen af byens lys. Der er ingen planer om at eksperimentere med at slukke lyset om natten i hovedstaden, oplyser Gert Poulsen, chef for Eltel Networks, der sørger for hovedstadens belysning.

SVENDBORG Kommune slukker gadelamperne alle andre steder end i selve Svendborg by, i Vindeby og i Thurø by. Det ville koste 700.000 kroner mere, hvis lyset skulle brænde lige meget i alle dele af kommunen.

IKAST-BRANDE Kommune har 12.000 gadelygter, der ifølge ingeniør i drifts- og anlægsafdelingen Jørn Dalsgaard hver især koster 450 kroner at have tændt om året. Kommunen har planer om, at knap halvdelen af lamperne skal slukkes om natten. Det vil give 1,2 millioner kroner i kommunekassen om året.

Få ammunition til dagens diskussion

Prøv
4 uger
gratis

Med Information får du en avis, der går lidt mere i dybden med både det alvorlige og det mindre alvorlige i livet. Du vil hurtigt opdage, at det bliver meget nemmere at lukke munden på de påståelige venner og bedrevidende kolleger, som verden er så fuld af. God fornøjelse.

Information

Store Kongensgade 40 C

Ja tak, jeg vil gerne bestille
et gratis prøveabonnement

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr. / By: _____

Telefon: _____

E-mail: _____

Send kuponen, ring 70 15 80 80 eller besøg
information.dk/4ugergratis

Information udkommer mandag - lørdag. Tilbuddet gælder til 30.11.2007 og gælder kun husstande, der ikke har abonneret de seneste 12 måneder. Prøvetilbuddet er gratis og uforpligtende. Avisen stopper automatisk efter de 4 uger. Ved levering til udlandet opkræves porto.

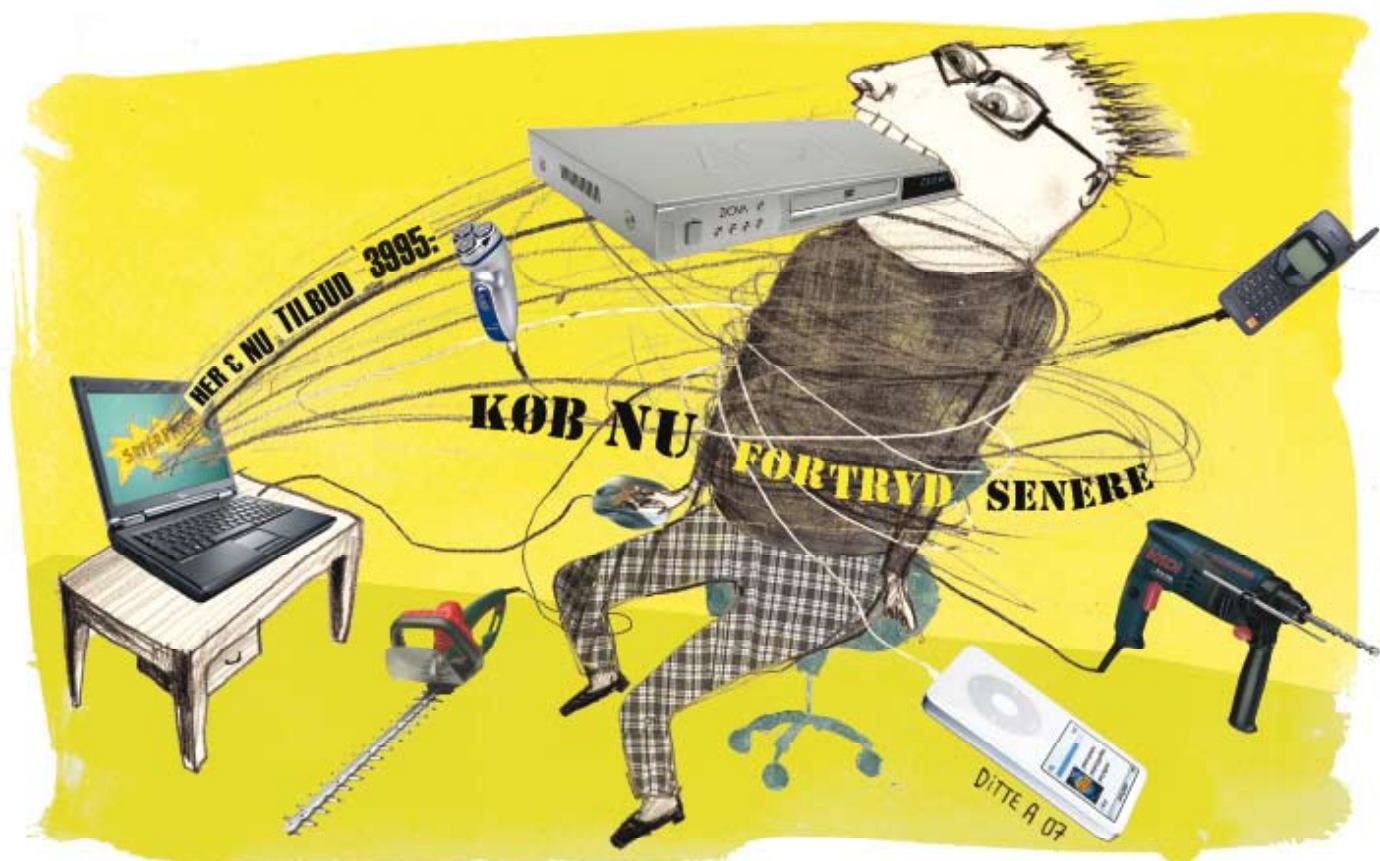
POST

Sendes ufrankeret
Modtageren
betaler portoen

Dagbladet Information

+++ 0320 +++

1045 København K

Kan netkøb altid fortrydes?

Som forbruger har du 14 dages fortrydelsesret ved »fjernsalg«, det vil sige også, når du handler på internettet. Men hvad nu, når man køber en vare på internettet, men selv henter den i butikken – er det så stadig fjernsalg, og gælder fortrydelsesretten stadig?

Tekst: Rie Jerichow Illustration: Ditte Andreassen

Nettet lokker med gode tilbud, og da en forbruger en sen aften så en dvd-afspiller og noget netværksudstyr, der passede både ham og hans penge, klikkede han på »køb-knappen« og gik til den virtuelle kasse, hvor han afleverede sine kreditkortoplysninger. Dagen efter troppede han selv op i den fysiske butik for at hente varerne.

Glæden varede ikke længe. Faktisk fortrød køberen meget hurtigt sin in-

vestering i netværksudstyret og vendte tilbage til butikken for at bytte det. Men nej, han kunne ikke få sine penge igen – men med lidt velvilje fra butikens side kunne han få et tilgodebevis. Det slog køberen sig til tåls med.

Kort efter var den gal igen – for dvd-afspilleren var også et fejkøb, så igen måtte køberen tilbage til butikken. Denne gang var indehaveren ikke nær så imødekommende. Nu kun-

ne der hverken blive tale om tilgodebevis eller penge tilbage. For når forbrugeren selv havde hentet varerne i butikken, kunne han godt vinke farvel til de 14 dages fortrydelsesret, som han ellers har ret til, når han handler på internettet, hævdede butikens indehaver.

Den forklaring kunne køberen ikke acceptere, og derfor havnede sagen i Forbrugerklagenævnet. Her kom para-

.. DÖNER MYSTERIET

I Tyskland har dönerkebabben samme legendariske status som vores elskede hotdog. Tag med ind i Dönerland og få hemmeligheden bag det tyrkiske fænomen, der bringer tyske smagsløg i ekstase

Tekst: Michael Reiter Foto: Christian T. Jørgensen

Salget af döner i Tyskland giver en samlet årlig omsætning på over 15 milliarder kroner. Hver femte tyrkiske selvstændige tjener sine penge på salg af döner

Indtagelsen af en döner bør altid være forbundet med få, basale sikkerhedsregler: 1. Grib fat om det overlæssede fladbrød med begge hænder, så det fedtede indhold fikses. 2. Bøj dig let forover for at forhindre vildfaren kebab på blusen. 3. Hold albuerne ud til siden, så strømmer sovsen ikke ned i ærmerne. 4. Åbn munden så meget som muligt og bid forsigtigt til... *Klask!*

I forhold til sine nærmeste konkurrenter er döneren et ergonomisk mareridt. Man behøver kun to fingre for at spi-

se en *Currywurst*. Selv en XXL-burger er lettere at bugsere indenbords. Alligevel har det tyrkiske fastfood-skrummel i årtier givet tyskernes traditionspølse og den amerikanske globale succes baghjul som den mest populære spise syd for grænsen. I metropolerne ligger dönerbarerne side om side – og har afløst knejpen på hjørnet som stedet, hvor det arbejdsløse folk mødes til en billig pils. Selv i grå og trøstesløse landsbyer kan man være sikker på at finde mindst én farverig biks med roterende grillspyd i vinduet. Döneren

DÖNERENS HISTORIE

Den første dönerkebab (oversat: »roterende kød«) blev efter sigende opfundet for 300 år siden i Anatolien, da man fandt på at rette det traditionelle grillspyd op i lodret stilling. Senere udviklede den sig til en af Tyrkiets mest kendte tallerkenretter. I 1960'erne holdt fastfood-döneren sit indtog i de tyrkiske storbyer. Den blev serveret i en baguette – for eksempel med tomat sauce, syltede agurker og grøn peber.

I samme periode udvandrede mange tyrkere til Tyskland for at arbejde i industrien. I kufferten havde de madtraditionerne hjemmefra. Og da mødet med det tyske køkken udartede sig til noget af et kulturchok, dukkede der stadig flere tyrkiske restauranter op, især i Vestberlin og Ruhrområdet. Det var i Murens skygge, gastronomen Mehmet Aygün ifølge legenden opfandt en ny og siden hen verdensberømt döner i 1971. Han puttede kebabben i et kvart fladbrød og tilsatte frisk salat og diverse sovs. Döneren, der blev solgt fra vinduet i Aygüns restaurant, HASIR, var en øjeblikkelig succes.

Snart skød dönerbarerne op overalt i Vesttyskland. Dels på grund af en støt stigende efterspørgsel, dels fordi mange tyrkere i lyset af en svækket konjunktur blev fyret fra fabrikkerne. Tyskernes begejstring for döneren gjorde det muligt for tyrkerne at få succes med en ny levevej i restaurationsbranchen. Med årene fortsatte kebabben sin sejrstur – først i nabolandene og siden verden over.

Kilde: Eberhard Seidl: »Aufgespießt – wie der Döner über die Deutschen kam«, Rotbuch Verlag

er et fænomen – et mysterium, der giver den tyske pølseindustri og burgerkoncerne grå hår i hovedet. For hemmeligheden bag dens multikulturelle succes synes – som döneren selv – irriterende uåndgribelig.

Første forsøg på at løse mysteriet hos den lokale dönerdealer i Berlin er da også en total fiasko. De indfødte reagerer mistænksomt på spørgsmålet, hvorfor det lige skulle være döner – og ikke pølse eller burger. »Jeg skulle bare have noget hurtigt,« undskylder en pige med rastahår og skynder

sig væk – nok fordi sovsen allerede samler sig nederst i dönerpapiret. »Jeg var sulten. Der var for langt til McDonalds,« siger en skulende hiphopper og forsvinder ud i storbyjungen med to indpakkede i en pose. Dönerkokken ryster blot på hovedet over journalistens åbenlyse mangel på indsigt. Så vidt så skidt – der må en mere opfindsom taktik til.

MINDRE AF DET GRØNNE. Et varmt spor fører ind i hjertet af Dönerland: bydelen Kreuzberg, verdens største tyrkiske →

iDöner Efter pausefisk og pejsevideo er iDöner det nyeste skud på stammen inden for tv-meditation. Dvd'en forvandler dit husalter til en virtuel dönergrill med traditionel tyrkisk baggrundsmusik og original stegelyd.

Döninger Den ultimative sammensmeltning af tyrkisk og tysk kultur: dönerpølsen! Nu kan den dönerbegeistrede tysker selv stå for tilberedelsen hjemme ved havegrillen – tilmed i en velkendt form. Som reklamen triumferende forkynder: »Den smager som döner, men steges som en pølse!«

Berliner Dönerbudens Quartett Den multikulturelle arvtager til barndommens populære kortspil, hvor det gjaldt om at have de hurtigste biler og største fly. Her vinder den, der har den billigste döner, kortest vej til Istanbul og flest brødre.

Eberhard Seidl, journalist i Berlin og forfatter til en bog om dönerkultur, har opstillet fem retningslinjer, der garanterer en perfekt döneroplevelse:

- Køb helst dér, hvor tyrkerne også spiser.
- Køb kun steder, hvor der er en jævn afsætning – og kun direkte fra spyddet.
- Læg mærke til kvaliteten på kødet – undgå spyd med hakket kød.
- Undgå alt for billige dönere – 2,50 euro og opefter borger for god kvalitet.
- Undgå kyllinge-dönere, de består af andenklassens kalkunkød.

enklave. Det var her, döneren ifølge legenden blev opfundet. Her må forklaringen kunne findes!

Hasir Restaurant står der i gylden skrift over indgangen til kebabbens vugge i Adalbertstraße. Indenfor snor midaldrende tjenere sig ud og ind mellem de mange gæster. På væggene hænger fotos af tyske politikere og rockstjerner med dönere i hænderne og sovs ned ad armene. Det dufter af krydret, orientalsk mad. I vinduet ud til gaden roterer döneruniversets midtpunkt – gyldenbrun og sydende på sit spyd. Urkebabben bevogtes af to kokke med skarpt trimmede overskæg og lange knive i hænderne. Ismail og Mustafa har i over 20 år stået for tilberedelsen af den legendariske döner. Spurgt til hemmeligheden bag succesen funkler stoltheden i deres øjne. »Döneren er fantastisk frisk!« mener Ismail – »Og billig,« tilføjer Mustafa, »for 2,50 euro bliver du rigtigt mæt!« Så hiver han journalisten til side og sender et stjålent blik rundt i lokalet. Er det mysteriets løsning, der former sig på hans læber? »Hemmeligheden,« hvisker Mustafa og holder en kunstpause. »Hemmeligheden er at putte godt med kebab i – ikke så meget grønt!« Aha...

Dönerdetektiverne gør fremskridt. Men det er først, da en flok opstemte unge damer tropper op i restauranten, at der er rigtigt bid. En af dem, tysk-tyrkiske Zeynep, fortæller, at hun er rejst helt fra München for at prøve den berømte kebab: »Det er min fødselsdag,« smiler hun. »Min veninde forærede mig en endagstur til Berlin. Vi er her kun i fem timer, så vi droppede Rigsdagen og tog herhen i stedet!« Ismail præsenterer hende for en döner af gigantiske proportioner. Med kendermine sætter hun tænderne i den – uden at tabe så meget som et salatblad. »Jeg har brug for noget solidt,« svarer hun på spørgsmålet, hvorfor hun ikke er rejst de 600 kilometer for en currywurst eller en burger. »Og så elsker jeg det krydrede og hvidløget!« Mens kebabben forsvinder bid for bid, fortsætter Zeynep: »Hos os i Bayern findes der kun få dönere, og de er ikke ret gode. Kødet i den her er tyndt skåret og saftigt – den er perfekt! Skal I ikke ha' en?«

Før de udsendte dönerdetektiver kan nå at svare, har andre taget beslutningen. Kort efter placerer Mustafa et par enorme dönere foran dem. »Med ekstra kebab!« siger han og blinker. Under kritisk bevågenhed sætter reporterne – en smule nervøst – an til det store mund-til-döner-møde. Tænderne lukker sig – lidt for hurtigt – om fladbrødet. Aromaerne sætter ind. Smagsløgene dirrer. Og pludselig er den der: Hemmeligheden. Forklaringen... *Klask!* ■

I Tyskland sælges der dagligt 408 tons dönerkød – det svarer til lidt over to millioner solgte dönerkebabber. Stillet ved siden af hinanden ville de udgøre en dryppende dönerkæde, der kunne nå fra Odense til København

DÖNERFAMILIEN

Dönerkebab Den originale döner består af marinert, grillet kalvekød i et kvart fladbrød tilsat salat, løg, agurker, tomater – og nogle steder rødkål og majs. Der- til kommer kryddersauce, hvidløgssauce eller stærk sauce kombineret efter behag.

Dürümdöner Originalens yngre bror med samme indhold, men viklet ind i et tidssvarende, millimetertyndt yufka-brød.

Kyllingedöner Dönerens stedbror bliver lavet med kyllinge- eller kalkunkød og må derfor ikke hedde »ke-

bab«. Den har et halvdårligt ry, da den er blevet set i selskab med salmonellabakterier.

Gyros Dönerens græske fætter består af krydret, grillet svinekød i et pitabrød tilsat salat, tomat, løg og en ordentlig klat hvidløgssauce.

Shawarma Den arabiske slægtning serveres med kyllinge- eller lammekød i tyndt fladbrød. Regionale krydderier i marinaden giver shawarmaen en mere eksotisk smag end döneren. Dertil kommer yoghurtsovs, salat og diverse grøntsager.

Gult sygesikringskort med ringere dækning

Sidder du og planlægger skiferien eller næste års sommerferie, så er det en god idé at lave en privat rejseforsikring. Fra 1. januar 2008 bliver det gule sygesikringskort mindre værd, når du er ude at rejse. Nye regler betyder, at den offentlige sygesikring ikke længere gælder uden for Europa. Fremover skal du også selv betale for at blive transporteret hjem til Danmark, hvis du kommer galt af sted, når du rejser i Europa. Undtaget er Færøerne og Grønland. Kun ved dødsfald bliver transporten betalt af det offentlige.

Læs mere hos Indenrigsministeriet på www.im.dk

På med det **etiske** tøj

Omkring halvdelen af forbrugerne i de nordiske lande vil gerne købe tekstiler, tøj og sko, som er blevet produceret på en etisk forsvarlig måde. Næsten lige så mange er endda parate til at betale mere for beklædningsgenstandene, hvis de kan være sikre på, at der er blevet passet på miljøet og de ansatte på produktionsstedet. Op til 75 procent af de adspurgte forbrugere mener ikke, at de har tilstrækkelig information om tøj og sko til at vælge de etisk korrekte.

1000 personer i henholdsvis Danmark, Sverige, Norge og Finland har deltaget i undersøgelsen, som er foretaget af Zapera.

Kilde: Sveriges Konsumenter

Vidste du...

Verdens farligste dyr er – malariamyggen.

Myggen er bærer af sygdommen malaria, som hvert år dræber op mod tre millioner mennesker. 90 procent af alle, der bliver syge af malaria, bor i Afrika.

Kilde: *Læger uden grænser*

Marmeladekrukke med **lys** i

En helt almindelig marmeladekrukke er blevet til en hyggelig, energivenlig lampe. Få timers direkte sollys lader via solceller et batteri op, så lampens tre pærer

kan lyse i fem timer. Krukken er vandtæt og kan derfor stå ude.

Læs mere om lampen hos den engelske producent på kortlink.dk/4av3

Eller køb den online på kortlink.dk/ethicalsuperstore/4av2

Varme til en kold tid

At få varme i vinterkolde tæer foran en pejs med buldrende ild kræver, at brændekurven er fuld. I de danske skove kan du både købe retten til at sanke – dvs. samle mindre træstykker – og få lov til at fælde træerne selv og kløve dem til brænde, og så kan du købe færdigt savet og kløvet brænde.

Se, hvor du kan købe brænde i de private skove, på www.skovforeningen.dk

Se oversigten over statens skovdistrikter, som sælger brænde, hos Skov- og Naturstyrelsen www.skovognatur.dk/Service/Salg/Braende/

Best wine under the sun for true regional character

6 FLASKER
kr. 395.-
Ltr.-pris 87,78
SPAR KR. 199,00
Tilbudet gælder fra
29. oktober til og med
17. november 2007

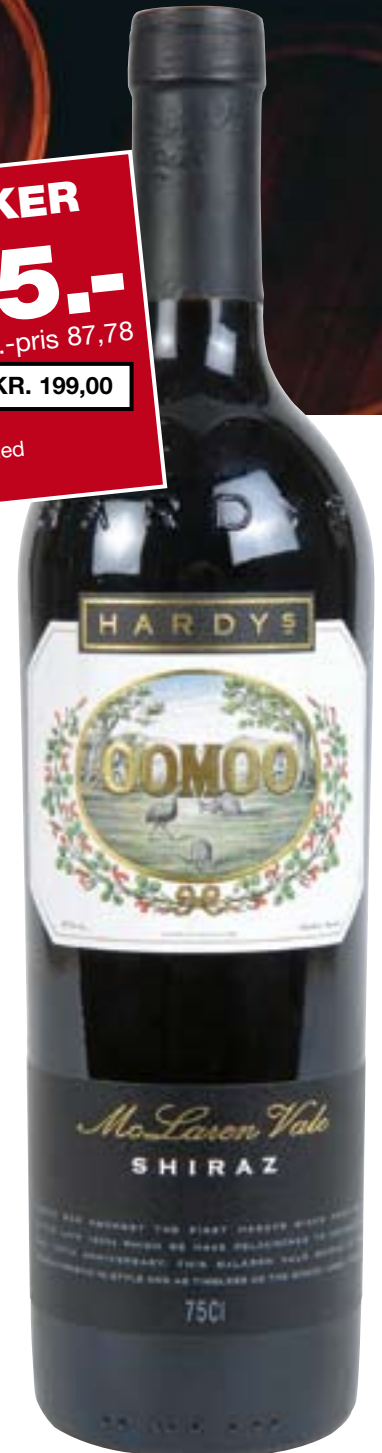
Australsk vinhistorie på flaske

Thomas Hardy på det nærmeste opfandt den berømte region McLaren Vale i South Australia. Det var bl.a. hans visioner og drivkraft der var medvirkende til, at regionen udviklede sit fulde potentiale og i dag står som en af de mest prestigefyldte regioner i South Australia.

Oomoo, der betyder "god", var navnet på en af de første vine som Thomas Hardy lancerede. Det skete første gang i midten af 1800-tallet. Hardys besluttede at deres 150 års jubilæum skulle markeres på en helt særlig måde, og hvordan kan man gøre det bedre, end ved at lancere en særlig McLaren Vale Shiraz, som hyldet til grundlæggeren, med nøjagtig det samme design som på den oprindelige vare!

Hardys Oomoo Shiraz er dyb rød, med violet kant. Der er et flot miks mellem mørk chokolade, modne blommer, lakrids, brombær og lidt læder i duften. Smagen er fyldig med især morbær, og mørke kirsebær som det fremtrædende, men dette suppleres fint med mokka og lidt anis. De let sødlige frugttoner balanceres fint af velintegrerede modne tanniner. Det hele går op i en flot enhed og slutter af med lang eftersmag af mørk chokolade og krydderier.

Oomoo Shiraz vil være en flot vin at servere til f.eks. lammekød, men vinen er velegnet til de fleste retter med rødt kød.

HARDY'S

COOP

Kvickly

**Kvickly
xtra**

SuperBrugsen

Dagli' Brugsen

FORURENINGSSAG FRA RENSERI

Ilse Rauhe, Højslev:

■ Tak! For artiklen om jordforurening. Håber, at artiklen kan medvirke til, at politikere, kommuner og regioner påtager sig et ansvar. Desværre tror jeg ikke på, at der bliver iværksat noget som helst, da diverse instanser altid vil skyblende på hinanden. Jeg har selv været og er i en slem forureningssag. Det er en modbydelig sag fra Århus. Det drejer sig om et renseri. Grunden er forurenede med perchloretylen. Sagen er indbragt for Miljøklagenævnet 2007. Sagen blev overgivet fra Miljøstyrelsen, hvor den har ligget siden medio 2005. Man har kendt til forurening fra rensierier i mere end 10 år, men først fra 2003 blev der lavet en rensieribekendtgørelse, som var skrap. Desværre tog nogle kommuner, og især Århus Kommune ikke bekendtgørelsen alvorligt. De lod rensieriet svine yderligere to år. Forureningen har nået grundvandet, og der er fare for indeklimaet. Rensieriet ligger i tæt bebygget område, men der sker intet. Man er åbenbart fra Miljøstyrelsen og Miljøklageankenævnets side kun fokuseret på villaolietanke (fint nok), men det er, fordi de som regel kan få oprydning dækket af forsikringen. Vi andre kan sejle i vores egen klorforurening. Ansvarsplacering er en fjern by i Rusland.

HONNING ER MERE END ET SØDEMIDDEL

Asger Søgaard Jørgensen, Danmarks Biavlerforening, Borup:

■ Samvirke refererer i sit seneste nummer Fødevarestyrelsens oplysninger »Honning er stort set også rent sukker, som bierne har udvundet af blomsternes nektar. Honning indeholder små mængder af vitaminer og mineraler, men det er så lidt, at det er uden betydning for sundheden. Honning skal derfor også regnes med til de tomme kalorier.«

Fødevarestyrelsens kostoversigter er meget forenklede. Det gælder ikke blot for honning, men også for mange andre produkter. For kød fokuserer Fødevarestyrelsen stort set kun på fedtindholdet og henviser i øvrigt til kødbranchens hjemmeside, hvor der findes mere nuancerede oplysninger og opskrifter. Man skelner ikke mellem en almindelig skinke og så en smagfuld lufttørret skinke, selv

om man alene i kraft af smagen spiser langt mindre af den smagfulde skinke. Vi vil foreslå Fødevarestyrelsen også at henvise til Danmarks Biavlerforenings hjemmeside, hvor der findes mere nuancerede oplysninger og opskrifter om og med honning.

Bierne samler ganske rigtigt nektar fra blomster. De tilsætter enzymer, som spalter rørsukkeret til frugtsukker og druesukker. Det betyder, at honning smager sødere end samme mængde sukker. Honning indeholder desuden 15–20 procent vand. Så alene ved at erstatte hvidt sukker med honning sparer man op mod halvdelen af kalorierne. Honning smager, det gør hvidt sukker ikke. Men honning har andre egenskaber. Honning har en effekt mod infektioner. Det forhindrer vækst af bakterier og svampe. Så det gamle husråd med honning til den dårlige hals er rigtigt. Honning vinder da også i stigende grad indpas på hospitaler til behandling af sår, som ikke kan behandles med andre midler.

Læs mere om honning og find opskrifter på Danmarks Biavlerforenings hjemmeside www.biavl.dk

DOMMEDAGSBLAD

Lene Steen, Holbæk:

■ Så kom vi ind i efteråret. For mange mennesker depressionernes tid. Så er det ikke ligefrem opløftende at modtage Samvirke/oktober. Sjældent har jeg set et så deprimerende og dommedagsagtigt blad. Det er i orden med alvorlige emner, men behøver de at blive samlet i ét blad? Og for at understrege alvor er der ikke et smil på nogens ansigter. Heller ikke på de »økologiske« sider. Det ser nærmest ud, som om økologi er lig med alvor, smerte og truende skyer. Og nogle af de mennesker, der frembringer økologiske varer, vist på fotos, gennemgår en pinefuld tilværelse. Det var vel ikke målet? For en gang skyld er det helt befriende at kigge på annoncerne med glade ansigter.

SVAR fra Samvirke:

Vi her på redaktionen måtte trække på smilebåndet, da vi læste din kommentar – for du har jo ret. Vi vil fremover have din kommentar in mente, for Samvirke skulle helst ikke være et oplagsværk i sure og alvorlige miner. ■

ROSESANDGOLD giver dig frihed til at skabe dit eget udtryk og klæde dig på til både arbejde, fritid og fest. Kollektionen består af toppe, nederdele, bukser og linge i farver og snit, der matcher hinanden i et utal af kombinationer.

UDSTRÅLING

FRA YDERST TIL INDERST STR. 48-56

RosesandGold

VARERNE KAN KØBES FRA UGE 42 I **Kvickly** OG **Kvickly**
VI TAGER FORBEHOLD FOR TRYKFEJL OG UDSOLGTE VARER **xtra**

Om Drager

Af Helle Horskjær Hansen og Ulrik T. Skafte
Illustrationer og layout: Erik Petri

Alverdens fantastiske DRAGER

Denne gang har Æseløret vovet pelsen og er gået i nærkamp med drager. Både de ildspyende, de onde og de meget mere fredelige drager. Og så har redaktionen spurgt to piger fra Odense om, hvad de egentlig synes om de her væsener.

»Jeg kender mest drager fra eventyr, sådan nogle fantasieventyr. Og så er der en i filmen Shrek, som bare hedder Dragen,« fortæller Amalie Maria Nielsen på 11 år.

Hendes veninde Natacha Gravergaard, som også er 11 år, nikker. Hun har også set filmen.
»I begyndelsen er Dragen ond, men så møder den et æsel, og så bliver den god,« fortæller Natacha.

Men det er langt fra alle drager, som bliver gode, forklarer pigerne.
»Drager vogter for det meste borge, hvor der er prinsesser indeni, og så er der en prins, som redder prinsesserne,« siger Amalie, som bedst kan lide dragerne, når de er små eller gode.

Selv om der også er drager med i Harry Potter 4, og de hverken er gode eller små, synes pigerne nu også, at det er en god film. Men drager kan gøre selv den sejeste pige lidt bange.

»Man kan godt blive lidt forskrækket, når der lige kommer sådan en drage,« fortæller Amalie.

Heldigvis har pigerne ikke så meget at frygte. De ildspyende væsener er nærmest umulige at få øje på. I hvert fald i den virkelige verden.
»Drager lever jo ikke i virkeligheden, men kun i sådan en fantasiverden,« siger Natacha.

Amalie er enig, men det kan sagtens være, at der engang for mange tusinde år siden var nogle dyr, der nærmest var som drager.
»Måske har der været dinosaurer, der mindede lidt om drager,« siger Amalie, inden pigerne smutter videre i byen. Om de skal kigge efter drager? Nej da, der er andre spændende ting at kigge efter inde midt i Odense.

HVAD ER EN DRAGE?

En drage er et fabeldyr i europæiske eventyr. Fabeldyr er fantasiskabninger og væsener, som man kan læse om i fabler og eventyr. Drager er store krybdyr, og de er i familie med slanger.

Der findes rigtig mange drager. Faktisk over 100 slags. De mindste er kun lidt større end os mennesker, mens de største er større end hele Jorden. De hedder himmeldrager.

Kilde: 'En verden af drager' af Gereld Legg

DRAGETYPEN

Der findes mange forskellige dragetyper. Her er nogle af dem.

- Drage (orm): ond, uden ben.
- Eventyrdrage: ond, vinger og fire ben.
- Drage (wyvern): ond, vinger, kun to ben.
- Drage (kinesisk): god, ingen vinger, fire ben.

LUFTENS HELTE OG VANDHUNDE

Drager kan flyve, og nogle af dem kan også svømme. De fleste drager har vinger, og de har to eller fire ben. Drager bliver tit fremstillet som onde, og man skal være snu eller gå i åben kamp, hvis man skal bekæmpe dem. Drager er meget stærke og farlige, og de kan ofte spy ild.

Samvirkes juniorsider

GODE OG ONDE DRAGER

I Kina er drager gode, og så er de samtidig også meget kloge. Og hvis man er så heldig at møde en drage, mens man er på ferie i Kina, så kan man godt skynde sig hjem og købe en lottokupon. De kinesiske drager bringer nemlig lykke – det siger de i hvert fald i Kina.

I Kina ligner dragerne store slanger med skæg, og de er rigtig gode til at flyve. De kommer faktisk aldrig ned på jorden. På vores kontinent, Europa, har vi ikke været så heldige med dragerne. De er næsten altid onde, de er grådige og kræver mad, mad og atter mad. Hvis de ikke får noget mad, ja så spiser de bare nogle mennesker. Og hvis de er utilfredse med et eller andet, så ødelægger de bare tingene og sprøjter ild ud af munden.

DRAGER BLIVER GAMLE

De giver ikke sådan op, dragerne, de bliver ret gamle. I deres lange liv får de ikke unger så tit, og når de så endelig får en unge, har den virkelig været lang tid undervejs. 3000 år varer det, før dragens unge kommer ud af ægget.

DRAGERNES LIVRETTER

Man bliver sulten af at være drage, og de spiser meget, de store væsener. Nogle drager, især de europæiske, kan bedst lide at spise køer eller heste. Kinesiske drager er ikke så glade for kød. De vil helst have regnskyer og solskin serveret på deres tallerken.

Menneskeædende drager

Men der er også de drager, som vi mennesker ikke skal for tæt på. De vil nemlig allerhelst spise mennesker. Og de værste af dem er de drager, der kun sætter deres tænder i børn. I en lille by i England levede engang en drage, som blev kaldt Wantley, og den var sulten. Ifølge rygterne spiste den to eller tre mennesker hver eneste dag, indtil den endelig blev dræbt. Så kunne byens indbyggere endelig ånde lettet op og færdes i det fri, uden at være bange for at ende som drageføde.

Kilde: 'Drager' af Lars Thomas

Om Drager

Prinsesser og Drager

I mange historier er det ikke skatten, man får med sig, men derimod en prinsesse. Drager kan rigtig godt lide prinsesser, og ifølge et sagn har ridderen Sankt Georg reddet en by fra en drage, der åd får. Da der ikke var flere får, kastede den sig frådende over byens prinsesse. Heldigvis kommer Sankt Georg netop, som dragen skal til at sætte tænderne i prinsessen. Han dræber dragen med et enkelt stød af sin lanse. Som belønning giver kongen ham en stor sum penge. Men Georg deler pengene ud blandt byens fattige, inden han rider videre. Han var en sand helt, og en helt, dragerne ikke var specielt glade for.

DRAGEDRAB

Det er ikke ligetil at slå en drage ihjel. Det er faktisk kun noget, tapre riddere kan klare, men de skal være meget forsigtige. Dragens blod er nemlig giftigt, og bliver man bare ramt af den mindste dråbe af blodet, dør man med det samme.

DRAGENS SKAT

Drager elsker guld og ædelstene, og de er rigtig gode til at skrabe skatte til sig. De samler skattene i store bunker og sover oven på dem. Hvis det lykkes et menneske at slå en drage ihjel, så har belønningen tit været dragens skjulte skat.

Vidste du:

... at ordet drage stammer fra det græske 'drakon', som betød en meget stor slange?

... at man i det gamle Kina rådede rejsende, der lige havde spist stegte svaler, til ikke at krydse floder eller søer, fordi der boede drager, som ville kunne lugte deres livret og derfor æde den rejsende?

... at dragens blod blev brugt i middelalderens lægekunst og magi? Det menes at kunne kurere blindhed og nyresten.

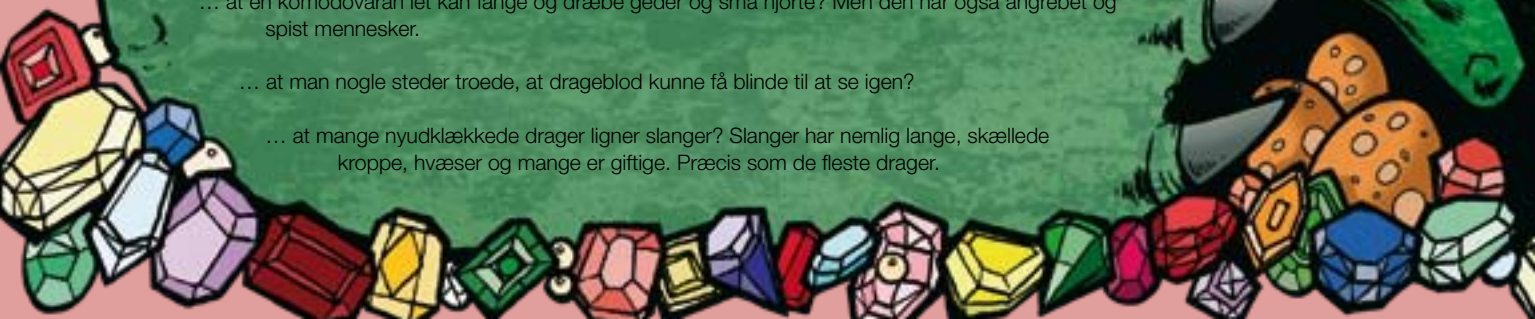
... at man i England mente, at en slange, der åd en anden slange, blev forvandlet til en drage?

... at fedtet fra kinesiske drager kunne gøre tøjet vandtæt?

... at en komodovaran let kan fange og dræbe geder og små hjorte? Men den har også angrebet og spist mennesker.

... at man nogle steder troede, at drageblod kunne få blinde til at se igen?

... at mange nyudklækkede drager ligner slanger? Slanger har nemlig lange, skællede kroppe, hvæser og mange er giftige. Præcis som de fleste drager.

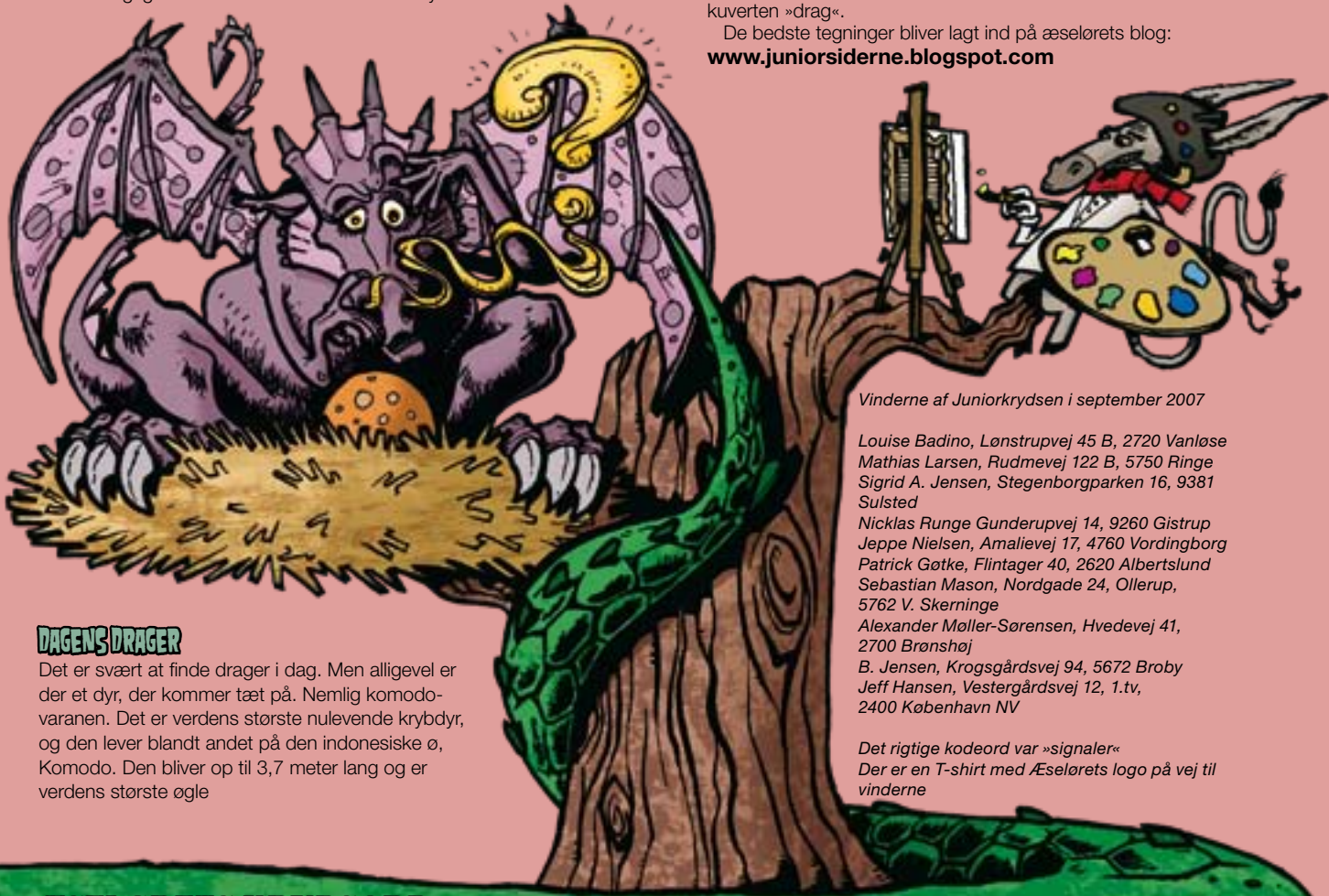

DRAGESTREGER

Hjælp dragen Esmeralda med at finde sine æg

Dragen Esmeralda har lagt æg, men dragen er af den glemsomme slags. Hjælp Esmeralda med at finde sine æg. Du kan finde dem her i Æseløret, hvis du kigger godt efter. Hvor mange er der? Find det rigtige svar i bunden af siden under krydsord.

DAGENS DRAGER

Det er svært at finde drager i dag. Men alligevel er der et dyr, der kommer tæt på. Næmlich komodo-varanen. Det er verdens største nulevende krybdyr, og den lever blandt andet på den indonesiske ø, Komodo. Den bliver op til 3,7 meter lang og er verdens største øgle

ÆSELØRETS KRYDSORD

Gæt krydsordet og vind en T-shirt! Hver måned trækker vi lod om 10 T-shirts.

Send din besvarelse ind til Samvirke, Fanøgade 15, 2100 København Ø inden 20. november 2007 i en kuvert mærket »juniorkrydsord« eller til juniorkryds@fdb.dk.

Det rigtige kodeord for Æselørets krydsord i oktober var: kærlighed.

Kodeord:

Navn:

Gade:

Postnummer: By:

Hvis jeg vinder, vil jeg gerne have en T-shirt i str.

140 cm 152 cm 164 cm

Tegn den mest frygtindgydende drage og vind en tur til Zoologisk Museum med din klasse.

Den kinesiske drage er sammensat af forskellige dyr: fiskeskæl, slangekrop, ørnekløer, tigerpoter, dromedarhoved og ører som en ko. Kom i gang med at blande din egen drage sammen og send resultatet til aeseloret@fdb.dk eller put din tegning i en kuvert og send den til: Samvirke, Fanøgade 15, 2100 København Ø. Mærk kuverten »drag«.

De bedste tegninger bliver lagt ind på æselørets blog: www.juniorsiderne.blogspot.com

Vinderne af Juniorkrydsen i september 2007

- Louise Badino, Lønstrupvej 45 B, 2720 Vanløse
- Mathias Larsen, Rudmevej 122 B, 5750 Ringe
- Sigrid A. Jensen, Stegenborgparken 16, 9381 Sulsted
- Nicklas Runge Gunderupvej 14, 9260 Gistrup
- Jeppé Nielsen, Amalievej 17, 4760 Vordingborg
- Patrick Gøtke, Flintager 40, 2620 Albertslund
- Sebastian Mason, Nordgade 24, Ollerup, 5762 V. Skerninge
- Alexander Møller-Sørensen, Hvedevej 41, 2700 Brønshøj
- B. Jensen, Krogsgårdsvej 94, 5672 Broby
- Jeff Hansen, Vestergårdsvej 12, 1.tv, 2400 København NV

Det rigtige kodeord var »signaler«
Der er en T-shirt med Æselørets logo på vej til vinderne

		MØNT	FRED				DUG	BY	TAL-ORD
				SMÅ					
					LAND				
					KILO				
TIL							REX		
			DIREKT				TO ENIS		
GRAM		UDRÅB			SLUTTE				
LIGE									

De første to år af Christoffer McEwans liv røg han ind og ud af hospitalet.
»Prøv at lade være med at give ham jordnødder,« lød lægens råd

Én peanút er nok

Den mindste kontakt med jordnødder, som kan findes i alt fra wienerbrød til sovs, kan slå en jordnøddeallergiker ud. En peanut kan i værste fald betyde døden

Tekst: Tanja Aas Foto: Hung Tien Vu

Forskerne ved ikke, hvorfor nogle børn udvikler peanuttallergi. Det eneste mønster er, at det er børn af velfungerende familier

Christoffer på fem år står i døren med vindrøde kinder og våde termestøvler. Han har lige været ude at lege og klatre i træer, og regnen har efterladt vandpytter, som er fristende for en purk i den bedste legealder. Christoffer McEwan er en dreng som de fleste. Bortset fra en usynlig, men meget betydelig forskel – hans peanuttallergi.

Et år gammel bliver Christoffer indlagt akut på et hospital i England med

hævede, blå læber. Han får adrenalin, og tilbage i Danmark viser en blodprøve, at Christoffer er allergisk over for æg og peanuts. Det er begyndelsen på en hel stribe af besøg på hospitalet. Omkring 30 gange har Christoffer været på hospital i sit fem år unge liv. Enten til undersøgelser eller med allergiske reaktioner i form af hævede læber, nældefeber og besværet vejrtrækning. I fire år har familien

McEwan levet med peanuttallergiens dødelige alvor.

»Vi tænker hele tiden over det. Vi ved ikke, når vi sender ham ud at lege, om han kommer tilbage igen. Den frygt skal man lære at leve med,« siger Rikke McEwan, mor til Christoffer.

Jordnøddeallergi, eller peanuttallergi, er den tredje hyppigste akutte dødsårsag blandt unge i USA – kun overgået af trafik- og skudulykker. Også i Tyskland, Sverige og England har jordnøddeallergi krævet ofre. I Danmark er ingen døde af jordnøddeallergi endnu, men flere og flere herhjemme får konstateret allergien. Cirka 0,6 procent af danskerne er allergiske over for den buttede bælgfrugt, og langt de fleste af dem er børn.

EN KRITISK M&M. For Christoffer McEwan har det heldigvis kun været rigtig kritisk en enkelt gang. En nabo gav ved et uheld Christoffer en M&M, som han slugte. Christoffer reagerer på 350 milligram – det, der svarer til en kvart peanut. Den hele peanut var så stor en dosis, at han var tæt på at gå i anafylaktisk chok. Det er en livsfarlig reaktion, hvor slimhinderne hæver og lukker af for luftvejene. Reaktionen kræver behandling med det samme. Derfor har Christoffer altid en EpiPen med sig. En EpiPen er et hult, cylinderformet rør med adrenalin. For enden sidder en nål, som skydes ud, når man slår kanylen mod låret. Det er den eneste gang, Christoffer har fået adrenalin med en EpiPen.

Han har altid to EpiPenne med i en taske sammen med sygesikringsbevis, vaccinationskort og antihistamin, der kan afhjælpe mildere og begyndende allergiske reaktioner som kløe og nældefeber. For som stort set alle andre peanuttallergikere er Christoffer også

Nemt og fedtfattigt med Quorn™

Quorn er en helt ny og unik type produkter, som giver dig sund mad på bordet på et øjeblik!

Quorn produkterne er et velsmagende alternativ til almindelige kødprodukter, og så er de nemme at anvende i dine favoritterter. Quorn produkterne er lavet af mycoprotein, som er et svampeprotein med højt indhold af fibre og protein og et lavt indhold af fedt. Der er fx 75 % mindre fedt i Quorn-fars end i hakket oksekød med 10 % fedt.

Perfekt i en moderne diæt

Du kan anvende Quorn produkterne som alternativ til kylling, svine- eller oksekød. Med Quorn produkterne kan du lave alle dine yndlingsretter i en mere fedtfattig udgave, eller du kan prøve dig frem med nye og spændende opskrifter.

Quorn™ Bolognese

Familiens favorit i fedtfattig udgave

Ingrediensliste

4 personer

350	g	Quorn™-fars
30	ml	olivenolie
1	stk	stort løg
2	fed	hvidløg
1	tsk	blandede, tørrede urter
1½	spsk	rød pesto
½	dl	tomat pure
400	g	hakkeede tomater
1½	dl	rødvin
1½	dl	vand

salt og peber
spaghetti

Forberedelsestid: 10 min.
Tilberedningstid: 30 min.

Fremgangsmåde

- 1) Hak løget groft.
- 2) Opvarm olien i en gryde.
- 3) Tilsæt løg og knuste hvidløg og steg i 4-5 minutter, eller til løgene er klare og bløde.
- 4) Tilsæt Quorn™-fars og tørrede urter og steg i yderligere 2-3 minutter, så farsen bliver let brunet.
- 5) Tilsæt pestoen, tomatpure, hk. tomater, rødvin og vand.
- 6) Krydr med salt og peber, giv retten et opkog, og lad den simre uden låg i 20 minutter.
- 7) Smag til, og server med spaghetti.

Denne ret kan selvfølgelig tilpasses din egen favorit Bolognese. Bare brug Quorn™-fars i stedet for hakket oksekød.

Find det i frysedisken hos dit lokale supermarked!

Se alle Quorn produkterne og få flere spændende opskrifter på www.quorn.dk

Quorn føres i følgende butikker: Irma (Fars, Stykker, Fileter), Schnitzel med broccoli og ost, Gryere Snitzel og Snacks), SuperBrugsen (Fars, Stykker og Fileter), Kvickly (Fars, Stykker og Fileter) og Kvickly xtra (Fars, Stykker og Fileter)

Quorn™ og Quorn™-logoet er registrerede varemærker tilhørende Marlow Foods Ltd., Station Road, Stokesley, TS9 7AB, UK.

allergisk over for andre ting. Ud over peanuts kan æg og kiwi-frugter også være fatale for Christoffer. Senest har hans forældre fundet ud af, at Christoffer er allergisk over for bukkehornsfrø, som er i blandt andet karry, sennep og ketchup. Det fandt familien ud af, da han fik en pølse med ketchup. Christoffer er den første og hidtil eneste i Danmark, som lider af allergi over for bukkehornsfrø.

FRYGTEN FOR ET KYS. Christoffers allergi og dens alvorlige konsekvenser gør det svært for Rikke og hendes mand Gerard at lade Christoffer leve et liv som andre børn i den alder. Det er sværest, når han gerne vil hjem at lege med kammerater. De har det bedre, hvis vennerne kommer til Christoffer. Han får i hvert fald ikke lov at komme med nogen hjem, før Rikke eller Gerard har instrueret dem i, hvad Christoffer må spise og ikke spise, og hvad de skal gøre, hvis det går galt. For eksempel, hvordan de skal bruge en Epipen.

»Folk tænker ikke over det, før de skal passe ham alene. Selv gode venner glemmer. Han ligner jo ikke en, der er syg. Hvis han nu lignede en, der er syg, er det måske lettere at forstå,« siger Gerard.

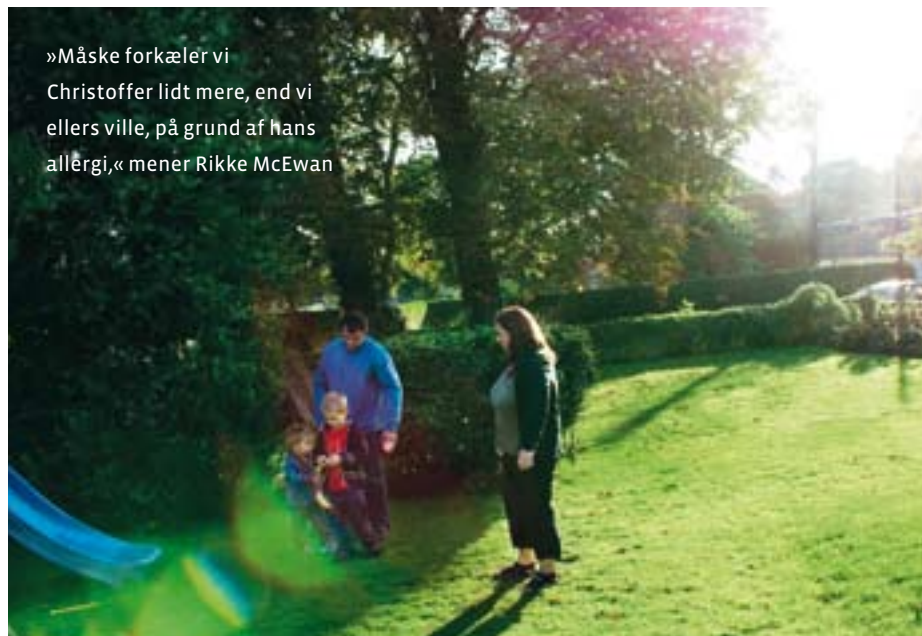
EN JORDNØD ER IKKE EN NØD

...men en bælgfrugt, ligesom en ært. Derfor får nogle jordnøddeallergikere allergiske symptomer, når de eksempelvis spiser grønne ærter, soja, bønner og linser. Proteinerne i fødevarerne ligner hinanden, så kroppen ikke kan skelne mellem de allergifremkaldende stoffer. Det kaldes en krydsreaktion.

Kilde: foedevareallergi.dk

»Vi er der hele tiden. For eksempel i Tivoli får han ikke lov at gå frit af frygt for, at der skal komme en, som vil give ham et stykke slik. Der er også mange nætter, hvor vi ikke har fået søvn, fordi vi har siddet og tjekket, at Christoffer trækker vejret, hvis han hoster. Især hvis han har haft en reaktion tidligere,« fortæller Rikke McEwan.

Da Christoffer skulle begynde i børnehaven, lagde børnehaven de daglige rutiner om: madpakkerne skulle være i køleskabet, de spiste frugt på bestemte områder og altid med en voksen. Pædagogerne i børnehaven fik råd og vejledning af en psykolog, for de skulle også lære at håndtere frygten og lære at lade Christoffer leve et normalt liv i børnehaven. →

»Måske forkæler vi Christoffer lidt mere, end vi ellers ville, på grund af hans allergi,« mener Rikke McEwan

Snart venter skolelivet, som er endnu et skridt på vej til større selvstændighed og væk fra mors og fars beskyttende væрге. Og som andre børn vil Christoffer løsrive sig endnu mere, og nye farer vil komme til.

»Jeg frygter også, når han bliver teenager. Hvis han bliver fuld og kommer til at kysse en pige, som har spist peanuts. Måske er det nok,« siger Gerard.

LILLEBROR UDEN ALLERGI. Det er ikke så let at undgå jordnødderne. For selv om der skal stå på en fødevare, om der er jordnødder i, er det ikke altid lige nemt at gennemskue. Mange indholdsdeklarationer skelner ikke mellem jordnødder og nødder, og virksomhederne behøver ikke oplyse, om en fødevare har været i kontakt med jordnødder på et tidspunkt i produktionen – eksempelvis er blevet pakket samme sted som produkter, der indeholder jordnødder.

Sommeren 2006 kom Christoffer på Allergicentret ved Odense Univer-

sitetshospital, som modtager allergikere fra hele landet og er udpeget som europæisk videnscenter for jordnødderallergi. Her har han været syv-otte gange nu. Blandt andet har han fået taget priktest og blodprøver, som har kastet mere lys over hans allergi.

På allergicentret arbejder en af Danmarks førende forskere på området, professor og dr.med. Carsten Bindslev-Jensen. Første gang han stødte på peanutallergi, var hos en amerikansk soldat i 1987. Siden da har han oplevet, at antallet af peanutallergikere er steget.

»Vi ved ikke, hvorfor man får peanutallergi. Det eneste mønster er, at det er børn af velfungerende familier,« fortæller Carsten Bindslev-Jensen.

Der findes ikke noget klart svar på, hvorfor nogen udvikler peanutallergi, mens andre ikke gør. Christoffers lillebror Thomas på halvandet år er gået helt fri af allergi og astma. Heller ikke Rikke og Gerard er allergiske over for fødevarer. Forskningen viser, at hvis begge forældre er disponerede for

jordnødderallergi, er 80 procent af børnene også disponerede for allergien. Hvis det kun er den ene af forældrene, bliver 50 procent af børnene disponerede. Men det er ikke nok at være disponeret. Man skal også udsættes for påvirkning af jordnødder. Især i barnets første halve til hele leveår er det særligt sårbart over for den slags påvirkninger, og det er på det tidspunkt, man udvikler fødevarerallergi.

SOCIALT INVALIDERET. Jordnødderallergi kan ikke kureres. Men man kan vokse fra allergien. Det gør 10-20 procent, gætter Carsten Bindslev-Jensen, for der er ingen opgørelser over det.

»Den største udfordring er, at vi ikke har nogen effektiv behandling ud over at lære familien at undgå det. Vi har ikke medicin, som kan støtte barnet,« siger Carsten Bindslev-Jensen.

Allergicentret har ansøgt EU om at få lov til at udvikle vaccination, men det har endnu lange udsigter. Derfor er en stor del af behandlingen at lære familierne, hvad de skal undgå, og hvordan de kan leve normalt med allergien. Familier med et allergibarn er i stor risiko for at blive socialt invaliderede, som Carsten Bindslev-Jensen kalder det.

Det kender de alt for godt til hos familien McEwan. Både vennekreds og forholdet mellem Rikke og Gerard har været sat på alvorlig prøve.

»Vi gravede os inde i tre år, og vi har mistet venner af den grund. Hver anden gang de ringede, skulle vi jo på hospitalet. Vi har råbt ad hinanden mange gange, når et akut besøg er overstået, for vi har bebrejdet os selv og hinanden en masse ting. Jeg ammede for eksempel ikke Christoffer, og det er det bedste for børn med allergi. Og Gerard har haft astma,« siger Rikke.

»På et tidspunkt snakkede vi om, om det var bedre, at vi boede hver for sig, så vi hver især kunne få et pusterum. Alt kom til at handle om, hvad der var mest praktisk i forhold til Christoffer,« fortæller Gerard.

Et psykologbesøg, som egentlig skulle hjælpe dem til at give slip på Christoffer og lade ham få større frihed, blev vendepunktet i forholdet mellem Rikke og Gerard. Det kom i stor udstrækning til at handle om Rikke og Gerard som par. I dag går de ud både hver for sig og sammen. De går i biografen, handler eller

JORDNØD KAN OGSÅ HEDDE:

Grøntsager
Jordnøddeolie
Jordnøddesmør
Peanut
Peanutbutter
Peanutolie
Vegetabilsk olie
Vegetabilsk protein

Chokolade, konfekt, kager, slik, chips og andre snacks kan indeholde jordnødder. Peanuts er meget anvendt i afrikanske, mexicanske og asiatiske retter. Ofte pynter bageren kager og wienerbrød med peanuts i stedet for nødder – selv om det ligner hasselnødder. Jordnødder kan også farves grønne som pistacienødder. Sovse og dressing kan indeholde jordnøddesmør.

Kilde: Pjecen om allergi over for korn, jordnødder, nødder og soja, 2003, foedevareallergi.dk

bare laver ingenting. Det vigtigste er, at de finder tid til at være sammen om andet end Christoffers peanutallergi. Og de er blevet bedre til at lægge allergien og bekymringerne bag sig – især, når han bliver passet derhjemme.

»Det har taget lang tid, men vi er begyndt at se mere konstruktivt på det,« siger Rikke.

De seneste resultater fra Allergicentret i Odense viser, at Christoffers allergi er blevet værre. Måske er han heldig at blive mindre overfølsom med tiden, men indtil videre tyder det på, at hans allergi også vil følge ham ind i voksenlivet. ■

Læs mere om peanutallergi på www.peanutallergi.dk, www.astma-allergi.dk og www.foedevareallergi.dk

Du skal da også kunne komme til med det samme, selvom du ikke er én af de 400.000 heldige

Op mod 400.000 danskere har en helbredsforsikring, som giver adgang til behandling på privathospital. Ofte er det arbejdsgiveren der betaler. Men hvad med dig der ikke er så heldig? Du kan få samme muligheder med en helbredsikring gennem FDB Forsikring. Med 1,6 mio. medlemmer i ryggen kan vi nemlig give de bedste forsikringsvilkår i landet.

Tjek om DU bliver ordentligt behandlet på www.fdb-forsikring.dk

 FDB FORSIKRING

Århus har flest sortseere

I forbindelse med Samvirkes tema om sortseere i juli forsøgte vi at få DR Licens til at oplyse, hvor mange licensbetalere og sortseere de havde registreret i hvert postnummer. Men det ville DR ikke. Siden søgte vi aktindsigt i DRs registre, og det har fået licenskontoret ud af busken – sådan da

Tekst: Lars Aarup

Boligblokkene i Brabrand i Århus Vest er det sted i landet, hvor der er flest sortseere. Hver fjerde beboer i postnummeret 8220 betaler ikke licens. Det viser en gennemgang af DRs licenstal, som Samvirke har foretaget.

Fredag 28. september var DR ellers ude med en pressemeddelelse, der udråbte Århus C til Danmarks sortseerby nummer et.

Brabrand er et af de steder i landet, hvor der bor flest mennesker med udenlandsk baggrund – og muligvis også det sted i landet, hvor der er flest parabolantenner, men Brabrand var slet ikke nævnt i pressemeddelelsen.

»Det var en fejl. Det var en liste, jeg havde lavet, og jeg overså simpelthen Brabrand,« siger lederen af licenskontorets kampagner Lotte Boas, der forsikrer, at det ikke er, fordi DR har noget ønske om at holde hånden over bestemte grupper af sortseere.

Tværtimod har licenskontoret planer om at lave mere målrettede licenskampagner.

»Det er ikke nødvendigvis betalingsvilligheden, der er noget galt med i Brabrand. Det kan også være kendskabet til licensordningen. Derfor kunne det være en idé med licensinspektører med anden etnisk baggrund end dansk,« siger Lotte Boas.

215.000 BREVE PÅ DANSK. DR Licens er netop nu i gang med en storstilet kampagne, hvor 215.000 mulige sortseere bliver kontaktet pr. brev – på dansk.

I brevet bliver beboerne spurgt om, hvorvidt de har tv, radio, computer eller andre apparater, der kan modtage tv-signal, og som derfor betyder, at de skal betale licens.

Licenskontoret har indmeldelsespecer på ni forskellige sprog, men man laver ikke sortseerkampagner på andre sprog end dansk.

»I vores registre står der ikke noget om, hvilket oprindelsesland folk har, eller hvilket sprog de taler, og derfor kan vi ikke målrette brevene,« forklarer Lotte Boas.

Brevkampagnen er rettet mod de husstande, der i dag ikke betaler licens.

Modtagerne har mulighed for på tro og love at meddele, at man hverken har radio, tv eller computer – hvilket DR vil respektere.

Personer over 70 år skal dog ikke regne med at høre fra licenskontoret, uanset om de betaler licens eller ej. De er nemlig undtaget fra kampagnen.

»Det er ikke blandt de ældste, vi regner med at finde de fleste sortseere,« siger Lotte Boas.

VIRKSOMHEDER BETALER IKKE. Men også mange virksomheder bør have sort samvitighed. Ifølge DR Licens er der cirka 200.000 licenspligtige virksomheder og organisationer. Men der er kun 80.000, der betaler den årlige virksomhedslicens på 755 kroner, hvilket giver en sortseerprocent på omkring 60. Det er både private og offentlige virksomheder, der mangler at betale. ■

Antal sortseere i procent:

1. Brabrand	24 procent
2. Århus C	23 procent
3. København N	22 procent
4. København SV	21 procent
5. København NV	20 procent
6. Århus V og Odense	19 procent
7. København K, Frederiksberg C, København S og Århus N	18 procent
8. København Ø	17 procent
9. Aalborg	15 procent
10. Odense NØ, Viby J. og Kgs. Lyngby	14 procent

Kilde: DR Licens

kulturtorvet

HENRY HEERUP

2007 er 100-året for Henry Heerups fødsel. I den anledning sælger vi på Kulturtorvet en Heerup plakat og kalender for 2008

Kunstkalender

Kalenderen har fokus på pilen som symbol. En pil i et værk af Heerup har ikke én bestemt betydning – men snarere mange betydninger, som Heerup til stadighed undersøger, afprøver og opfinder.

Format 34x32 cm

KALENDER

PRIS 139,-
MEDLEMSBONUS 10%

Irmapigen

Henry Heerups genfortolkning af Irmapigen fra 1982. Irmapigen blev tegnet for første gang i 1907 af arkitekt Sofus Greiffenberg. Format 62,5x85 cm

PLAKAT

PRIS 100,-
MEDLEMSBONUS 10%

Bemærk: Der beregnes 35 kr. i fragt pr. forsendelse. Plakater udløser altid et fragtgebyr, da disse pakkes og sendes separat.

Køb det på
WWW.FDB.DK/KULTURTORVET

 FDB
DET HANDLER OM HOLDNING

FDB Miniferie – nu også med ski

2% BONUS

499,-
1 nat/2 personer

999,-
2 nætter/2 personer

1499,-
3 nætter/2 personer

Skiferie

Nu kan du også komme på skiferie med FDB Miniferie. Vælg mellem populære destinationer i Norge, Sverige, Østrig og Italien

6 dage i Norge fra **kr. 3598,-**
 5 dage i Sverige fra **kr. 2798,-**
 8 dage i Østrig fra **kr. 3598,-**
 8 dage i Italien fra **kr. 3998,-**
 Priserne er for 2 personer i dobbeltværelse, og som minimum inkluderer de overnatning og morgenmad.

Du kan også tage med FDB Miniferie på weekend til en storby i Danmark, Norge, Sverige og Tyskland til fast lav pris. Prisen er for 2 personer og inklusive morgenmad. Du opsparer 2% bonus på opholdets pris.

På www.fdbminiferie.dk kan du se alle hoteller og læse mere om beliggenhed og faciliteter.

**Book din miniferie på
www.fdbminiferie.dk
 eller telefon 70 23 14 10**

Tag på skiferie med CIAO ferieboliger

2% BONUS

CIAO
ferieboliger
Grønhegnet 10 • DK-3140 Aalbogaarde

Tag med Danmarks hyggeligste rejsebureau på skiferie. Igen i år lancerer CIAO ferieboliger et stort og flot skiferieprogram med ophold i chalets, hytter, lejligheder og hoteller i landene Italien, Frankrig, Østrig, Norge og Sverige. I vælger selv jeres transportform: kør-selv, fly eller bus – tag fx med årets nyhed Skiexpressen – bussen, som kører lige til "døren" på de italienske skisportssteder, bl.a Canazei. Ved bestilling af ski-og støvleleje hjemmefra opnår I op til 30% rabat! Som medlem opsparer du 2% bonus på opholdets pris.

CIAO ferieboliger kan desuden være behjælpelige med rabat på færgebilletter med Scandlines og Color Line samt overnatningshoteller i Tyskland og Frankrig.

**Kontakt CIAO på telefon 49 75 57 58 eller på www.ciao.dk
 Husk at opgive dit medlemsnummer.**

Herligt velvære ved havet!

4 dages miniophold på 4-stjernet wellnesshotel i Heide, Schleswig-Holstein

PRIS PR. PERSON I
DOBBELTVÆRELSE KUN 799,- KR.

Her er dømt ferie af den slags, der kan gøre jer til nye mennesker. Tæt på den tyske nordvestkyst, mindre end en times kørsel fra den danske grænse, ligger

denne rene fornøjelse for ægte feinschmeckere. På det 4-stjernede wellnesshotel **Hotel Berlin Heide** i Heide kan I forkæle jer selv i wellnessafdelingen med dampbad, spa, solarium, sauna, udendørs swimmingpool, skønhedsbehandlinger og massage mod gebyr. Hotellet ligger i udkanten af Heide, Ditmarskens hovedstad. Dette historiske område er fyldt med maleriske byer, lange sandstrande og oplagte udflugtsmål som Friedrichstadt og Büsum, hvor færgerne sejler til Helgoland (sejler ikke hele året). Helgoland er Tysklands sidste toldfrie indkøbssted. Spiller I golf, findes der flere golfbaner i nærheden.

Prisen inkluderer: 3 overnatninger og 3 morgenbuffeter.

Ankomst: Valgfri ankomst i perioden frem til 17.12.2007 og 01.01.-29.05.2008.

Se mere om opholdet på www.fdb.dk/medlemsfordele. Tilbuddet udbydes i samarbejde med DTF travel. Kontakt DTF travel på telefon 70 23 14 10

Tank bonus på varmekontoen

Det luner på budgettet at bruge medlemskortet, når du køber fyringsolie hos OK. Hver gang du hælder 1000 liter fyringsolie i tanken, løber der 165 kr. ind på din medlemskonto. Du kan bestille fyringsolie ved at ringe til OK på telefon 70 10 20 33 eller via www.ok.dk

BONUS PÅ
FYRINGSOLIE

OK

BUTIKKER

Coop medlemsbutikker og Nettorvet
4% medlemsbonus på egne mærker
Medlemstilbud

Vordingborg Køkkenet
9% medlemsrabat, 1% medlemsbonus
Tlf. 55 37 21 22

VIDEN

Samvirke
Til særlig lav medlemspris
Kun 10,25 kr. pr. nummer i 2007
www.samvirke.dk

Libris
4% medlemsbonus på www.libris.dk

Weekendavisen
2% bonus på eksisterende abonnement
Tlf. 80 20 20 03

TRYGHED

FDB Betalingskort
Adgang til at søge om gebyrfrit betalingskort
www.fdb-betalingskort.dk

FDB Forsikring
5% medlemsbonus
Tlf. 70 20 33 70

FDB Helbredssikring
5% medlemsbonus
Tlf. 70 20 33 70

OK Olie
165 kr. medlemsbonus pr. 1000 l fyringsolie
Tlf. 70 10 20 33

OK EI
7% medlemsbonus på el
Tlf. 70 10 20 33

Mybanker.dk
20% medlemsrabat via www.fdb.dk

OPLEVELSER

Kulturtorvet
Bonus eller rabat på kulturprodukter
www.fdb.dk/kulturtorvet

FDB Miniferie
2% medlemsbonus på hotelophold
www.fdbminiferie.dk
Tlf. 70 23 14 10

Novasol/dansommer
9% medlemsbonus på udvalgte huse
via www.fdb.dk/medlemsfordele

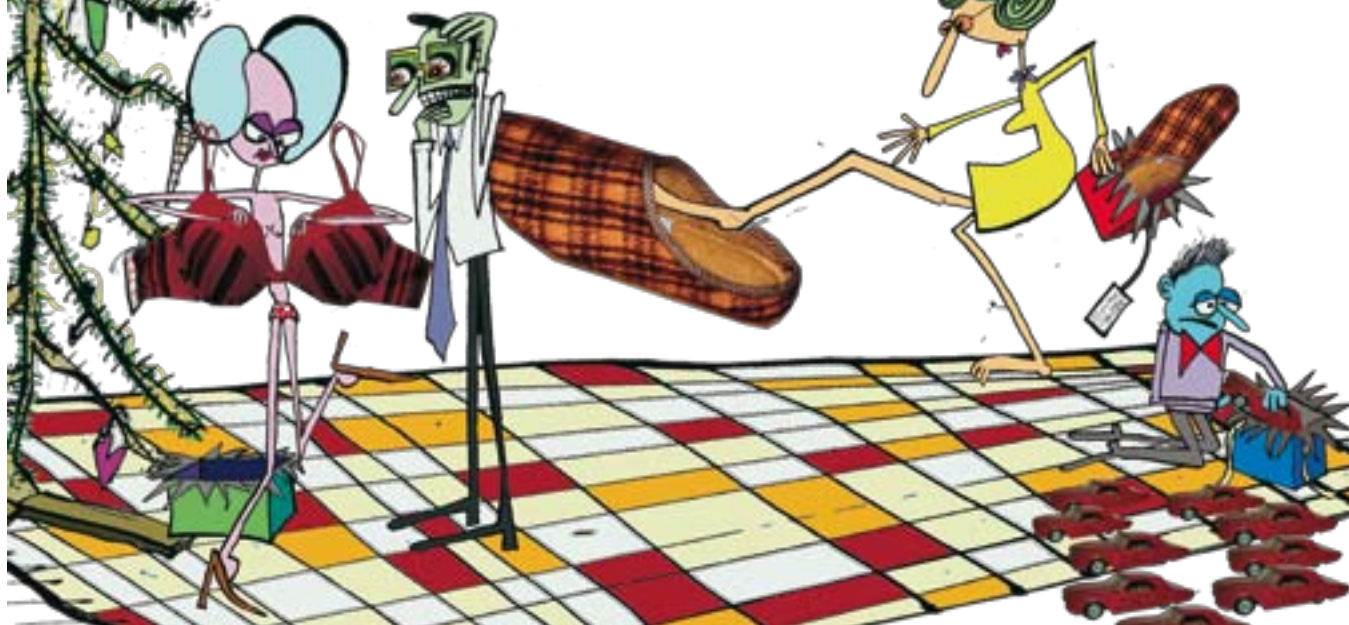
Attraktionsferie i Danmark
Op til 40% rabat
www.fdb.dk/medlemsfordele

CIAO ferieboliger
2% medlemsbonus
Tlf. 49 75 57 58

Samvirke til december

Kan den byttes?

Se dig godt for og læg dine julegaveindkøb dér, hvor du får maksimal service. I følge loven har du hverken automatisk krav på at bytte eller returnere en vare, der er købt i en butik

Her løfter man i flok

Kunderne sidder selv ved kassen i newyorker supermarkedet Park Slope Food Coop i New York. Ideen om andelssupermarkedet er populær og breder sig i USA

De professionelle løgnhalse

De mestre mummiespillet. De internationale diplomater, der lyver, når de får besked på det. De løser konflikter og forhindrer krige. Men offentligheden får aldrig at vide, når en diplomatisk studehandel bliver hemmeligstemplet og fejlet ind under de ægte tæpper

75 år

EN SWEATER-OPSKRIFT

Brugsforenings-Bladet vil her bringe Dem en Opskrift paa en Sweater, bl. a. med den lille Finesse, at den kan faa selv yderst smalskuldrede Herrer og Drengte til at virke bredskuldrede, ved at man paa et i Opgaven nærmere angivet Sted strikker med dobbelt Garn. Samme Model vil ogsaa egne sig for Damer og Piger, men saa udelades naturligtvis de brede Skuldre.

Samvirke 1932

50 år

HVORDAN HAR DE DET MED NABOERNE?

Folk, som lever dør om dør, får ofte mere at vide om hinanden end godt er. Men hvad enten ting uforvarende kommer til ens kundskab, eller bliver én betroet i udslag af pludselig forlegenhed eller meddelelses-trang, siger det sig selv, at man ikke bringer sin viden videre. Indiskretion – for ikke at sige sladderagtighed – er uforenelig med godt naboskab, og ikke alene bør man selv afholde sig fra at løbe med snak, men samtidig må man søge at standse sladdereren, hvor man møder den, simpelthen ved at vise den ligegyldighed og mangel på interesse.

Samvirke 1957

25 år

VORES TEKNISKE FREMTID PÅ GODT OG ONDT

TEKNIKERE og økonomer og berømte udenlandske skribenter taler begejstrede om vores elektroniske fremtid. Man kalder det for informations-samfundet, fordi alle slags informationer kan spredes alle mulige steder. Penge bliver også overflødige. Hver gang vi gør et indkøb, bliver det registreret i en central computer, som samtidig sørger for, at beløbet bliver trukket på vores bankkonto. Det er filosofien bag det Dankort, som er under forberedelse.

Samvirke 1982

Medlemskort på 1. klasse

Opgradér dit
medlemskort med
et GEBYRFRIT
MasterCard

Nu bliver det muligt at bruge FDB medlemskortet som betalingskort i Coop butikkerne og alle steder som tager imod MasterCard. FDB tilbyder nemlig medlemmerne et gebyrfrit MasterCard, som både fungerer som medlems- og betalingskort.

- Årligt gebyr: 0 kr.
- Op til 52 dages rentefri kredit
- Brug det i medlemsbutikkerne
- Brug det alle steder som tager imod MasterCard
- Mulighed for afbetaling (ÅOP før skat 17,2 %)

Søg på www.fdb-betalingskort.dk eller hent et ansøgningskema i butikkerne

Adresseringen udskrives fra FDBs centrale medlemskartotek på edb. Vedvarende adresseændring eller andre ændringer vedr. dit medlemskab bedes meddelt FDBs medlemservice på en ændringsmeddelelse, som du kan få i din butik, der gerne indsender den for dig. E-mail: medlemservice@fdb.dk

Oplysning til Post Danmark:
Omdellingsperiode: 26/10 - 27/10 2007

Rejs med hjerte, hjerne og holdning

Rejsetilbud

Stille flyder Yangtze

Beijings klassikere, terrakottasoldater i Xian, Yangtze-floden og Shanghai.
Med dansk rejseleder, 13 dage

Beijing med de store kulturseværdigheder, den gamle hovedstad Xian med terrakottasoldaterne, herefter fire dages krydstogt med amerikansk-ejede Victoria Cruises på verdens tredje længste flod, Yangtze-floden. Vi ser det gigantiske dæmningsprojekt ved De Tre Kløfter, der vil hæve vandstanden i floden med op til 100 meter og lægge flere af nutidens seværdigheder under vand. Odysséen slutter i Shanghai, som ud over at være et kulturelt og industrielt center regnes for flagskibet i Kinas moderne økonomi.

- Dag 1** Afrejse fra København til Beijing
- Dag 2** Ankomst til Beijing og Himlens Tempel
- Dag 3** Beijing. Cloisonné-fabrik, Den Grønne Drages Kløft og Den Kinesiske Mur
- Dag 4** Fly til Xi'an, terrakottasoldater og Tangteater
- Dag 5** Xi'an. Tai Chi, Provinsmuseet, Den Store Vildgås Pagode og Den Store Moské
- Dag 6** Bymuren, fly til Yangtze-floden og om bord
- Dag 7** Yangtze-floden. Dæmningsprojektet og den første af De Tre Kløfter
- Dag 8** Yangtze-floden. Shennong-floden og de sidste to af De Tre Kløfter
- Dag 9** Yangtze-floden. WanXi'an/Fengdu/Shibaozhai
- Dag 10** Chongqing og Shanghai. Medicinmarked, fly til Shanghai, Jin Mao-bygningen og Akrobatik-show
- Dag 11** Shanghai. Yuyuan-basaren, kinesisk marked
- Dag 12** Beijing. Den Himmelske Freds Plads, Maos mausoleum, Den Forbudte By og Peking-and
- Dag 13** Beijing. Sommerpaladset og hjemrejse

Afrejse d. 21/4 2008. **Kr. 19.490,-**

Prisen inkluderer

Dansk rejseleder, fly København - Beijing og Shanghai - København, indenrigsfly, skatter og afgifter, transport, udflygter og entréer jf. program, helpension.

Se billeder, video, udførligt program og bestil rejsen på www.albatros-travel.dk/yangtze

Begrænset antal pladser. Oplys rejsekode SV43.

USA – Det vilde Vesten

Nationalparker og storbyer på USA' vestkyst.
Med dansk rejseleder, 15 dage

En odysse gennem det vestlige USA's røde ørkenlandskaber og gigantiske slugter. Vi kører igen-igen øde og storslåede naturområder i staterne Californien, Arizona, Utah og Nevada og oplever verdens største kløft, Grand Canyon, og de flotte nationalparkeres stejle, farvestrålende klipper, smukke vandfald og brusende floder. Derudover besøger vi San Franciscos stejle gader med sporvogne, den legendariske spilleby Las Vegas og ikke mindst filmbyen Los Angeles med mulighed for udflygter til Disneyland og Universal Studios.

- Dag 1** Afrejse fra København til San Francisco
- Dag 2** San Francisco: China Town, Golden Gate Bridge
- Dag 3** San Francisco, den historiske fiskerby Monterey og Santa Maria
- Dag 4** Santa Maria, badebyen Santa Barbara og videre til Los Angeles
- Dag 5** LA på egen hånd, evt. udflygt til Universal Studios, Disneyland eller Venice Beach
- Dag 6** Til spøgelsesbyen Calico og Laughlin
- Dag 7** Laughlin, kørsel ad Route 66 til Grand Canyon
- Dag 8** Grand Canyon, Lake Powell og Bryce Canyon.
- Dag 9** Bryce Canyon, Zion National Park og Las Vegas
- Dag 10** Heldagstur til Death Valley
- Dag 11** Las Vegas, gennem Mojave-ørkenen til Barstow og historiske Visalia
- Dag 12** Visalia, Yosemite National Park, San Francisco
- Dag 13** San Francisco på egen hånd
- Dag 14** San Francisco og hjemrejse
- Dag 15** Ankomst til København

Afrejse d. 12/2 2008. **Kr. 14.990,-**

Prisen inkluderer

Dansk rejseleder, fly København - San Francisco t/r via London med British Airways, alle skatter og afgifter, transport, udflygter og entréer jf. program, indkvartering i delt dobbeltværelse på gode turistklassehoteller, morgenmad dagligt, velkomstmiddag.

Se billeder, video, udførligt program og bestil rejsen på www.albatros-travel.dk/detvildevesten

Indien – Imperiets Juvel

Paladser, templer og tigre.
Med dansk rejseleder, 9 dage

Vi har sammensat en rejse, der viser nogle af Indiens mest dragende facetter. I det nordvestlige hjørne af Indien danner byerne Delhi, Jaipur og Agra en historisk og kulturel trekant. En eventyrlig verden af sydende basarer, smukke paladser og små intime landsbyer, hvor befolkningen stadig lever på kanten af en anden tidsalder. På denne rejse har vi yderligere indlagt et besøg i Ramthambore National Park, hvor vi har chance for at opleve den indiske tiger. Derudover lægger vi også vejen forbi Gwalior, der byder på et af Nordindiens mest velbevarede fort-komplekser. Og så skal vi selvfølgelig ikke glemme det berømte Taj Mahal i Agra, nyligt kåret som et af verdens syv nye vidundere. Transporten foregår med rummelig bus med aircondition, og rejsen ledes af en meget indiens-kyndig dansk rejseleder.

- Dag 1** Afrejse til Indien
- Dag 2** Til Jaipur og på Jaipur City
- Dag 3** Besøg på Amber Fort og i basaren
- Dag 4** Ranthambore, på udgik efter indiske tigre
- Dag 5** Ranthambore og videre til Gwalior
- Dag 6** Besøg på fortet og til Agra
- Dag 7** Taj Mahal og det Røde Fort
- Dag 8** Til Delhi. Afskedsmiddag og hjemrejse
- Dag 9** Hjemkomst til København

Afrejse d. 7/3 2008. **Kr. 9.990,-**

Prisen inkluderer

Dansk rejseleder, fly København - New Delhi t/r, alle skatter og afgifter, lokal transport, 7 nætters indkvartering på turistklassehoteller (enkeltværelse mod tillæg), helpension, dog uden drikkevarer, udflygter og entréer jf. program.

Se billeder, video, udførligt program og bestil rejsen på www.albatros-travel.dk/indien